

Weidevogelverslag 2021

WWW.NVWK.NL

Weidewachter en Weidevogelboer 6/7
van het Jaar 2021

Weidevogeldrones 35
Foto's bekijken via het dashboard werkt goed

Weidevogels houden van nattigheid 48
Integrale aanpak is noodzakelijk

Namen, telefoonnummers en e-mailadressen

Bestuur Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard (NVWK)

Voorzitter	Jaap Graveland, xxxxxx@xxx.xx	XX XXXXXXXX	XX XXXXXXXX
Secretaris	Frans van der Storm, info@nvwk.nl Boschpolderstraat 14, 2807 LJ Gouda	XX XXXXXXXX	
Penningmeester	Marco Steenwinkel, penningmeester@nvwk.nl bankrekening NVWK: NL82 RABO 0127 2948 80	XX XXXXXXXX	
Algemeen adjunct Bestuurslid	Benjamin Hallie, xxxxxx@xxx.xx	XX XXXXXXXX	
Coördinator vogelwerkgroep	Vacant		
Coördinator PR	Vacant Joke Colijn, xxxxxx@xxx.xx	XX XXXXXXXX	XX XXXXXXXX

Werkgroep weidevogelbescherming

Coördinator weidevogelbescherming	Klaas de Mik, xxxxxx@xxx.xx	XX XXXXXXXX	XX XXXXXXXX
Assistent weidevogelbescherming	Joep Vermaat, weidevogels@nvwk.nl		
Overige leden van het team weidevogelbescherming	Joke Colijn, xxxxxx@xxx.xx Bernard de Jong, xxxxxx@xxx.xx Arie Kooy, xxxxxx@xxx.xx	XX XXXXXXXX	XX XXXXXXXX XX XXXXXXXX XX XXXXXXXX
Helpdesk invoeren digitale gegevens	Joep Vermaat, weidevogels@nvwk.nl		

Belangrijk

Kantoor Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK)	Ambachtstraat 3a/b, 2861 EW Bergambacht		XX XXXXXXXX
Gebiedscoördinator ACK	Mariëlle Oudenes, marielle@collectiefkrimpenerwaard.nl	XX XXXXXXXX	

Het mooie slagenlandschap in de ochtendnevel: Achterbroek, Berkenwoude. Opname boven de Landsing, richting noord-oost. In de verte is Gouda te zien. Gefotografeerd met de drone; foto: Abe Maayen

Colofon

Weidevogelverslag

Publicatie Natuur- en Vogelwerkgroep
Krimpenerwaard
Ouderkerk aan den IJssel, oktober 2021©

Oplage

240 exemplaren

Redactie

Bente Tielkemeijer

Joke Colijn

Maria Kuijf

nvwnredactie@gmail.com

Website: www.nvwn.nl

www.facebook.com/denvwk/

<https://twitter.com/denvwk>

[nvwn.nl](https://www.instagram.com/nvwn.nl)

Secretariaat & ledenadministratie

Frans van der Storm

Boschpolderstraat 14

2807 LJ Gouda

info@nvwn.nl

Contributie per kalenderjaar

€ 5,- voor een jeuglidmaatschap,
één kind t/m 16 jaar

€ 17,- voor een basislidmaatschap

€ 22,- voor een gezinslidmaatschap

Bankrekeningnummer

NL82 RABO 0127 2948 80

Lid worden

U kunt lid worden via www.nvwn.nl

of door een e-mail met uw gegevens
te sturen naar info@nvwn.nl

Op de voorpagina

Scholekster met pullen

foto: Bernard de Jong

Inzet: Haas,

foto: Abe Maayen

Tekeningen

Hans Tielkemeijer

Overname van artikelen

Overname van artikelen uit dit blad
is toegestaan onder voorwaarde van
[bronvermelding](#)

Disclaimer

Artikelen of uitingen van derden in
dit Weidevogelverslag geven niet
noodzakelijkerwijs de mening van
de redactie of van de Natuur- en
Vogelwerkgroep Krimpenerwaard
weer, maar zijn voor rekening van de
auteurs, de geciteerden of de bron

Drukkerij

Efficiënta Offsetdrukkerij

Krimpen aan den IJssel

www.efficienta.nl

Van de coördinator

Klaas de Mik, coördinator weidevogelbescherming NVWK

Natuurbescherming staat in de belangstelling en steeds meer mensen willen een bijdrage leveren om de natuur te behouden. Dit merken we ook in de weidevogelbescherming. Dit voorjaar mochten we een groot aantal nieuwe vrijwilligers verwelkomen. Negen nieuwe drone-piloten en negen nieuwe weidewachters! Het is geweldig dat zoveel mensen zich willen inzetten voor de weidevogels. Het maakt de weidevogelwerkgroep robuuster en daardoor kunnen we ons breder inzetten. Doordat de werkgroep groeit ontstaat de mogelijkheid om alle facetten van weidevogelbescherming aandacht te geven. Om die reden blijven we ook in samenwerking met De Groene Motor en het collectief ACK cursussen aanbieden. Ook als je al jaren weidewachter bent, is het nuttig om je de huidige inzichten eigen te maken. Doe ook mee het komende voorjaar!

Onze gezamenlijke inzet maakt het mooier om in het land bezig te zijn en vergroot de kans op succes.

Het zoeken en markeren van nesten blijft belangrijk en zal voor veel weidewachters de basis zijn om het gedrag van de vogels te leren begrijpen. Met deze kennis kunnen weidewachters met boeren in gesprek gaan en adviseren over weidevogelbeheer. Het drone-team heeft een vliegende start doorgemaakt en is inmiddels niet meer weg te denken uit de weidevogelwerkgroep. Met minder verstoring worden nesten gelokaliseerd en kunnen direct afspraken gemaakt worden over het beheer.

Het meten van het broedsucces door middel van BTS tellingen is belangrijk en we hopen dat meer weidewachters zich ook hiervoor willen inzetten. We willen graag inzicht krijgen welke beschermingsmaatregelen leiden tot meer vliegvlugge vogels. We krijgen hierbij professionele begeleiding van Bui-Tegewoon en ACK. Er zal ook meer aandacht uitgaan naar de bescherming van de zwarte sterns. Hier liggen nog veel kansen en ook hiervoor willen we de inzet verhogen.

Als we terugkijken naar het afgelopen broedseizoen dan overheersen de positieve geluiden. Het aantal gevonden nesten lag weer hoger dan vorig jaar. Hoewel dit niet alles zegt over het broedsucces is het wel een positieve indicatie. Het koude en natte voorjaar heeft vooral voor de grutto's en tureluurs goed uitgepakt. De meeste nesten waren voor de eerste snee uitgebroed en we horen op diverse plaatsen dat de kuikenoverleving goed is. Bij de Kieviten (die eerder broeden) zijn helaas kuikens overleden door de kou.

Alles bij elkaar genomen verwachten we dat het afgelopen voorjaar een beter broedseizoen is geweest voor de weidevogels. Een stabiele populatie weidevogels in de Krimpenerwaard, daar gaan we voor. Het lijkt er op dat het kan gaan lukken!

In dit nummer

Belangrijke contactgegevens	2
Van de coördinator	3
Groepssamenstellingen	4
Nieuwe cursusdata volgen in 2021	4
Terugblik weidevogelseizoen	5
Weidewachter van het Jaar 2021	6
Weidevogelboer van het Jaar 2021	7
Overzichten en tabellen	8
Deelnemers per polder ingedeeld	12
Beheerpakketten ACK in 2021	13
Verlagen per bedrijf	14

Weidevogeldrones	35
Het lot van gruttonest #16	38
Boerenlandvogelnieuws uit de provincie	40
De zwarte stern in de Krimpenerwaard	41
Weidevogelseizoen gemist	47
Weidevogels houden van nattigheid	48
Monitoring en tellingen	52
Het weer en onze weidevogels	54
In de media	57
Beheerpakketten 2021, ACK	68

Groepssamenstellingen weidewachters 2021

Kattenwinkel:	Hans Kattenwinkel, Els van der Veer, Birgit de Wild, Henk van Zandwijk
Bosch:	Marian Bosch-van Valkenhoef, Anton van der Linde, Hans van der Heijden, Miranda van den Dool
Tussenlanen / Bovenberg:	Sjaak van Buren, Jan Stout, Jan Vreugdenhil, Rob Schmidt, Mariëlle Oudenes, Leen de Gier, Peter Sluisman, Bouw Breedveld, Tineke Hoekstra, Ellen Breider
Noorlander:	Adrie Noorlander, Cor Rabouw, Lex Neijenesch, Esther en Rafael Hendrikse
Kooy / Koppe :	Arie Kooy, Dick Bezemer, Jan de Boer, Anne Marie Geluk, Bas de Hoop, Adri Koppe, Jaap Koppe, André Kreukniet, Pieter Marijnus, Jan van de Salm, Klaas Speksnijder, Dick Zom, Jacintha Tramper, Marije Rappoldt
Lekkerkerk:	Janny van Herk, Carla Zantinge-Bunnink, Jessica Schouten, Marcus Breet, Erik Olijslager
Krimpen aan de Lek:	Bernard de Jong, Corrie Konijnenburg, Koos Konijnenburg, Gabi Baartman
Verkaik:	Anne-Mieke van Velzen, Mario de Lepper, Peter Prins
Halleriet:	Hugo Halleriet, Leen Verschoor, Benjamin Hallie, Mel Blonk
Lageweg:	Claartje Verheij, Hans van Elst
Heuvelman:	Jan Heuvelman
Monhemius:	Jannie Monhemius
De Mik:	Klaas de Mik, Gert van de Velde
Groen:	Leo Groen, Han Noorlander, Joris Verbruggen
Sloof:	Wim Sloof, Joke Colijn, Max Ossevoort, Jaap Jan Leeuwenburgh
Vermaat:	Joep Vermaat
Zwarte stern team:	Max Ossevoort, Wim Sloof, Jan Heuvelman, Petra Noomen, George de Vries, Hans Plas
Drone team:	Raymond de Vries, Ber Verbeek, Alex Mastwijk, Bernard de Jong, Mariëlle Oudenes, Henk Krikke, Hugo Halleriet, Sietse Kleinjan, Jan de Kat, Walter Roojakkers, Jan Twisk, Teus van Dam, Joop Ozephius, Renate Oskam, Onno van Dobbenburgh, Ivo Magnee, Coen Wouda, Abe Maaijen, Ton de Haan, John van den Berg

Nieuwe cursusdata volgen in het voorjaar van 2022

In samenwerking met De Groene Motor en het ACK worden het komende voorjaar opnieuw weidevogelcursussen georganiseerd. Uiteraard zullen de ontwikkelingen m.b.t. corona bepalen hoe die gaan plaatsvinden: weer digitaal zoals in 2021 of fysiek! Houd de Nieuwsbrieven en de site in de gaten. De inhoud is afhankelijk van de ontwikkelingen in het weidevogelbeheer, maar kennis heb je nooit genoeg. Aanmelden of vragen kun je kenbaar maken op weidevogels@nvwk.nl.

Foto's van dieren en planten

Fotografeer dieren en planten alleen in hun natuurlijke leefomgeving.

Vang of verontrust geen dieren.

Bied geen voedsel aan speciaal voor de foto.

Houd een gepaste afstand bij het fotograferen.

Fotografeer alleen nesten als dit de dieren niet verstoort.

Verdiep je in de natuur en de ecologie van de soorten.

Natuurfoto's zijn niet geësceneerd en gemanipuleerd.

Wees een goede natuurgast en beschadig geen natuur.

Betreed geen verboden terrein.

Laat geen afval achter. (Bron: www.vroegevogels.bnnvara.nl)

Wij zijn ons bewust van de risico's van nestfotografie. Veel foto's in ons Weidevogelverslag zijn gemaakt door weidewachters. Weidewachters zijn zich er heel goed van bewust dat zij verstoringen kunnen veroorzaken en waar mogelijk zullen zij dat vermijden; hun doel is immers vogels redden. Soms moeten zij toch nesten zoeken om die te beschermen bij bewerkingen; dan wordt het bijgeval een snelle foto als het nest gevonden is. In de meeste gevallen echter heeft een telelens het werk gedaan en hebben de vogels hooguit tijdens het foerageren de fotograaf waargenomen.

Terugblik weidevogelseizoen

Kuikens - heeft u ze ook gezien?

Mariëlle Oudenes-Graveland, gebiedscoördinator Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK)

Inmiddels is het vast prik; zo half september wordt het tijd om alle gegevens die we in het afgelopen weidevogelseizoen verzameld hebben te bundelen. Het weidevogelverslag van de NVWK, rapportages rondom tellingen en rapportages voor bestuur en Provincie. Een periode van veel kantoorwerk waarbij we terugblikken, maar ook al weer vooruit kijken, naar het komende broedseizoen.

Hoe anders was dat in de maanden maart/april/mei/juni, toen we met elkaar vooral buiten in het veld waren! Mooie maanden wat mij betreft, druk en hectisch, maar ongelooflijk leuk!

Het meeste plezier beleef ik aan, uiteraard naast onze prachtige weidevogels zelf, aan de samenwerking, en aan de (soms grenzeloze) inzet en verbondenheid die er heerst rondom weidevogels. Ik zie dit bij boeren, weidewachters, dronepiloten en inwoners uit ons gebied. In overleg kan er ontzettend veel; maaiplannen worden aangepast, percelen worden nog een keer gecheckt of een extra vlucht met de drone wordt ingepland. Mooi dat we dit zo kunnen organiseren met elkaar, iets om trots op te zijn!

In het afgelopen seizoen hebben we ook samen gekeken naar de kuikenoverleving. Extra inzet is gepleegd om percelen geschikt te maken voor kuikens door bemesting in het voorjaar achterwege te laten, delen van percelen drassig te maken en meer te beweiden. Het koude en natte voorjaar leek in eerste instantie weinig goeds te beloven, maar gelukkig bleek gaandeweg dat het zo slecht niet ging. In tegenstelling tot voorgaande jaren was het nu veel natter wat ervoor zorgde dat er meer en makkelijker voedsel te vinden was voor de oudervogels. De nattigheid had ook als gevolg dat de grasgroei traag op gang kwam en er pas laat gemaaid werd. Een lange periode met rust dus en op veel plekken een doorlooptbare vegetatie voor kuikens. En niet zonder resultaat, wat een kuikens en

alarmerende vogels hebben we gezien! Fantastisch om te merken dat op veel plekken de broedparen hun kuiken(s) groot kregen en er uiteindelijk vliegvlugge jongen uitvlogen!

We hebben dit jaar meer dan in voorgaande jaren gelet op predatie, predatoren en predatorgeschiktheid van gebieden. Door het vastleggen van de aanwezigheid van predatoren middels waarnemingen, het gebruik van wildcamera's en een (kleinschalig) onderzoek naar DNA in prooiresten proberen we kennis te vergaren over de soorten predatoren en de predatiedruk op de weidevogels.

Wat ons betreft was 2021 hieromtrent een leerjaar en een start van zaken die in 2022 een vervolg gaan krijgen. De komende maanden denken we na over hoe we hiervoor gesteld kunnen staan voor het broedseizoen van 2022. Mocht u hierover ideeën of tips hebben dan zijn die natuurlijk altijd welkom. Wij zijn ervan overtuigd dat we dit met elkaar, met een open vizier en in goed overleg moeten aanvliegen.

Al met al een seizoen met succesfactoren, leermomenten, vergaarde kennis en weer nieuwe vraagstukken. De algemene deler is echter wel dat we een goed weidevogelseizoen gehad hebben, en dát hoop ik volgend jaar weer op deze plek te kunnen schrijven! Fijne wintermaanden en heel graag tot ziens in het vroege voorjaar van 2022!

Tureluur met jongen, foto: Mariëlle Oudenes-Graveland

Weidewachter van het Jaar 2021

Henk Krikke, voor inzet in weidevogelbeheer in drone-team

Tekst en foto's: Mariëlle Oudenes-Graveland, gebiedscoördinator Agrarisch Collectief Krimpenerwaard

Ook dit jaar mag één van de vrijwilligers de trofee 'Weidewachter van het Jaar' ontvangen. Binnen het ACK hebben we met elkaar gesproken over het afgelopen seizoen. We hebben onze gedachten laten gaan over alle vrijwilligers die bij het weidevogelbeheer betrokken zijn en een heel aantal mensen passeerden de revue om kans te maken op de mooie titel 'Weidewachter van het jaar 2021'! Wat ons betreft was er echter iemand die er duidelijk uitsprong als het gaat om inzet en enthousiasme. Daarom benoemen we Henk Krikke tot Weidewachter van het Jaar!

Henk is, zoals velen weten, dronepiloot en op die manier betrokken bij het weidevogelbeheer in de Krimpenerwaard. Henk is piloot van het eerste uur en is door de jaren heen ook een vogelman geworden. Zijn liefde voor de polder en de vogels maakt dat hij zich met veel toewijding inzet voor ons gezamenlijke weidevogel-doel!

Gecombineerd met de technische achtergrond die Henk heeft, zorgt dit ervoor dat hij veel zaken aan elkaar knoopt en fungeert als een bruggenbouwer. Hij maakt met alle betrokkenen, dus zowel weidewachters als agrariërs, verbinding en luistert en analyseert op een positieve manier. Voor het ACK is Henk een geweldige sparringpartner als het gaat om de inzet en het gebruik van de drone binnen het

weidevogelbeheer. Menig avondje brainstormen is er al aan gewijd en vaak worden er daardoor weer stappen gezet om de gebruiksvriendelijkheid van het systeem te verbeteren en de inzet efficiënter te maken.

Henk heeft zich in het afgelopen jaren ook ingezet om nieuwe leden van het droneteam aan te trekken en op te leiden. Alle piloten hebben, mede door de hulp van Henk, hun certificaat gehaald voor het vliegen met de drones van het ACK. Naast het opleidingstraject heeft Henk zich ook verdiept in de wet- en regelgeving rondom drones. Dit is een steeds veranderde materie die hij continue in de gaten houdt.

Er zijn nog veel meer zaken te noemen die Henk tot een enorm betrokken vrijwilliger maken, maar zoals inmiddels duidelijk zal zijn, verdient hij als geen ander de titel 'Weidewachter van het jaar 2021'! We zijn hartstikke blij met Henk en hopen dat we deze prettige samenwerking de komende jaren zullen voortzetten.

Henk met controller

Raymond en Henk in Kadijk

Setup van de drone voor een vlucht boven Kadijk met Henk

Weidevogelboer van het Jaar 2021

Familie De Jong krijgt de Kristallen Kievit

Tekst: Klaas de Mik met het weidevogelteam van de NWWK en de betrokken weidewachters

Deze familie is enorm fanatiek in het beschermen van 'hun' weidevogels. Vader Adri heeft zijn liefde voor (weide)vogels overgedragen op de zoons Burchart en Diederik. Als kleine ventjes wisten de jongens het weidevogelgedrag al goed te interpreteren en daardoor elk nest te vinden.

Doordat er in het land wordt gemolken en de koeien dus dag en nacht buiten lopen, wordt er veel beweide. Ze zijn dan ook altijd in de weer met heel veel paaltjes en draad om de nesten te beschermen en erg ruime vierkanten af te zetten. Dit resulteert bij maaien in een bijzondere lappendeken; er moet immers wel voer binnen gehaald worden. Hun werkwijze levert een mooie beheeremozaïek op van kort en lang gras, beweide en onbeweide percelen, met brede kruidenrijke randen, kortom: een heel mooie weidevogel- en kuikenbiotoop! Dit eldorado voor weidevogels resulteert in een fenomenale 'uit' score van 94% zoals in de tabel zichtbaar is.

Mede doordat ze bij hun werkzaamheden zo weinig mogelijk sporen proberen uit te zetten voor predatoren, zijn er in de tweede helft van het seizoen dan ook volop kuikens aanwezig bij de familie de Jong, en in de maand juni/juli zwaaien zij een hoop vliegvlugge jongen uit! Het afgelopen seizoen is vooral op aandringen van de zoons voor het eerst de stap gezet naar een greppel plas-dras en het hele gezin was hier erg enthousiast over. Het werkte als een magneet op de vogels die rondom de plas-dras alle rust en ruimte kregen tot 1 juli.

Ook over 'hun' zwarte sterns waakt de familie als een leeuwin; het duurde enige jaren voordat er van vader Adri volgens protocol geteld mocht worden. Zwarte sterns zijn zeker tijdens de vestigingsfase erg verstoringgevoelig en hij is elk voorjaar blij als ze weer bij hem willen broeden. Inmiddels 'mag' er vanaf de kopse kant van de sloot gemonitord worden en weten we meer details van het broedsucces. Tot grote opluchting van de familie hebben zich dit jaar weer 4 broedparen gevestigd en succesvol gebroed, na het dramatische jaar 2020 waarin de hele kolonie van 20 broedparen compleet werd weggevaagd door predatoren.

De vlotjes liggen in twee sloten met een uitbundige vegetatie plompenblad, die de jongen bescherming biedt bij bijvoorbeeld overvliegende meeuwen, maar die het de tellers bepaald niet makkelijk maakt! Ze moeten er echt een poosje de tijd voor nemen en de telescoop blijft dan ook altijd minstens een half uur staan voor er een goed beeld is van het aantal vlotjes waarop gevoerd wordt.

Voor bescherming van de sterns blijft tot ruim voorbij elke kolonie een breed stuk kruidenrijke vegetatie staan langs beide slootkanten. Die rand dient niet alleen om windval te remmen en als

verstoppelijk voor de pullen, maar levert tevens insectenbuffet 'om de hoek'.

Dit jaar zijn in september voor het eerst de vlotjes op het droge gehaald omdat er veel overgroeid waren of scheefgezakt in het water lagen. Sterns maken geen echt nest, ze leggen hooguit een paar sprietjes neer; zeker op een scheef vlot rollen eitjes bij de minste rimpeling het water in. Adri wilde de vlotjes eerder niet lichten juist omdat ze zo mooi tussen de vegetatie verstopt lagen, maar het hout van veel vlotjes is door jaarrond in het water liggen nu rot, de touwtjes met de stenen die als anker dienen zijn afgebroken, dus reparatie en vervangen is nodig zodat er volgend jaar meer bezet kunnen raken en de aantallen broedparen hopelijk weer zullen oplopen naar het oude niveau!

Zoon Burchart de Jong is sinds dit jaar bestuurslid geworden van het ACK, en laat nu al zien dat hij een betrokken en actieve bestuurder is. Een aanwinst met ervaring in natuurbeheer en vogelkennis in het bestuur, daar is iedereen blij mee!

Adri de Jong is door zijn weidewachters niet voor niets al meermalen voorgedragen voor de titel 'Weidevogelboer van het Jaar'. Uit hun nominatie citeren we het volgende.

"Wij als weidewachters op zijn terrein, hebben nooit zoveel nesten gevonden als hijzelf. Ondanks het werk dat hij doet, blijft hij een goed oog voor de vogels houden. Hij heeft van kind af aan zijn zonen meegenomen het veld in en zijn enthousiasme op hen overgedragen. Ze zijn inmiddels zelfstandige weidewachters en er

heel goed in geworden! Dit jaar hebben zij 47 nesten op hun land gevonden, daarnaast zijn ze hele actieve en betrokken beschermers van hun zwarte sterns. Ze waken over de kolonies!

Adri verdient dubbel en dwars de Kristallen Kievit, niet alleen vanwege de vele jaren van toegewijde aandacht voor de weidevogels en de zwarte sterns, maar ook omdat hij zo'n goede leraar is die zijn zonen tot weidewachter wist te maken."

Hier hadden we met z'n allen niets meer aan toe te voegen. Duidelijk is dat de familie De Jong, zowel Adri als inmiddels zonen Burchart en Diederik, de titel 'Weidevogelboer van het Jaar' ten volle verdient. Helaas hebben we slechts één trofee; ze moeten de Kristallen Kievit dan maar delen.

Overzichten en tabellen

vrijwilligers, bedrijven en beschermd gebied

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Vrijwilligers	80	51	75	95	107	119	141	103	154	101	84
Bedrijven	69	37	57	66	71	72	98	65	58	52	59
Vrijwilligers per bedrijf	1,16	1,38	1,32	1,44	1,51	1,65	1,44	1,58	2,66	1,94	1,42
Ha. beschermd gebied	1.272	862	1.344	1.460	1.670	1.555	2.023	2.029	2.015	1.317	1.084
Ha. per vrijwilliger	15,9	16,9	17,9	15,4	15,6	13,1	14,4	19,7	13,1	13,0	12,9

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vrijwilligers	89	74	79	76	72	76	76	79	70	71	87
Bedrijven	49	35	31	26	29	29	33	37	39	54	56
Vrijwilligers per bedrijf	1,82	2,11	2,55	2,92	2,48	2,62	2,30	2,14	1,79	1,31	1,55
Ha. beschermd gebied	933	890	1.079	965	907	1.032	910	1337	1.506	1590	1.677
Ha. per vrijwilliger	10,48	12,0	13,4	12,7	12,6	13,6	12,0	16,9	21,5	22,4	19,3

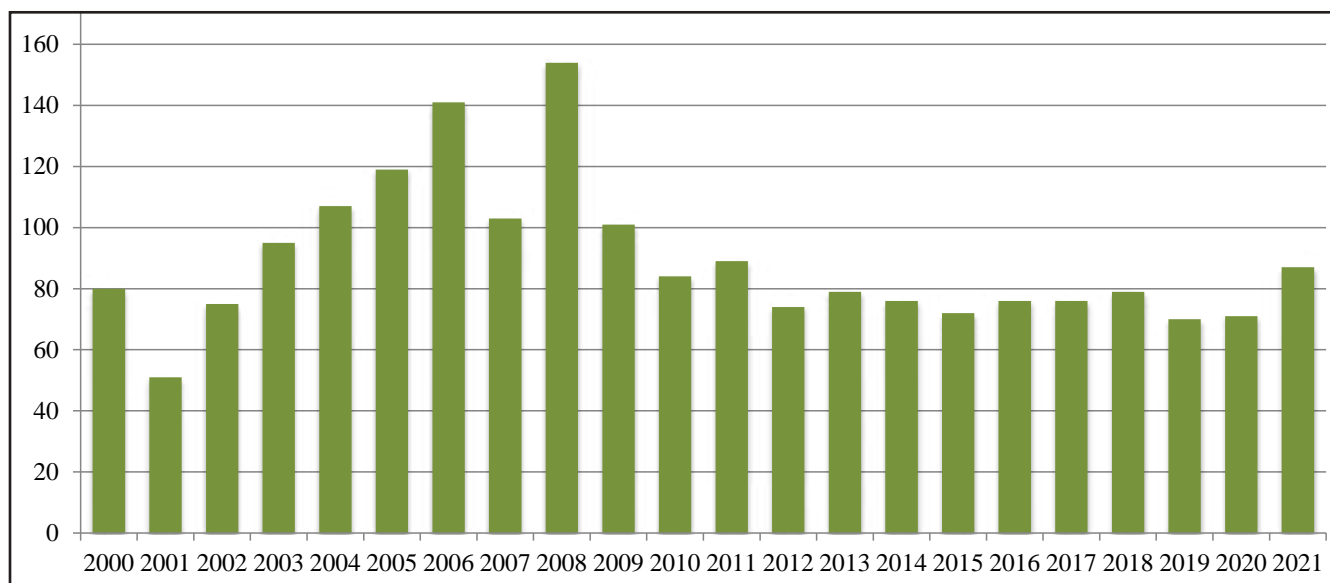
De manier waarop de gegevens worden verzameld, is in de loop van de jaren veranderd. Hierdoor kunnen de getallen niet als absoluut vergelijkbaar worden beschouwd. Het geeft echter wel een goede indicatie van het verloop van de weidevogelbestand over de jaren. Hierbij moeten de volgende zaken in acht worden genomen.

- Gegevens van regio Haastrecht zijn met ingang van 2006 verwerkt.
- Gegevens van Krimpen aan de Lek zijn met ingang van 2016 opgenomen.
- Vanaf 2018 wordt ook met de weidevogeldrone naar nesten gezocht. Plaatselijk kan dit de aantallen beïnvloeden.
- Indien geen 'data' (nest gegevens of schriftelijk verslag) werden ingeleverd, zijn ook geen gegevens in de rapportage vermeld.
- Sinds het ANLb 2016 is de focus verschoven naar minder nesten zoeken, als dat door een zg. 'zwaar' beheerpakket niet nodig is. Hierdoor worden minder geursporen uitgezet die predatoren kunnen volgen, en minder stokjes die kraaien kunnen helpen een nest te vinden. Uiteraard worden er dan ook minder nesten ingevoerd, maar er worden meer nesten beter beschermd. Ondanks dat neemt het aantal gevonden nesten wel toe. Het aantal werkelijk beschermde nesten is dus hoger.

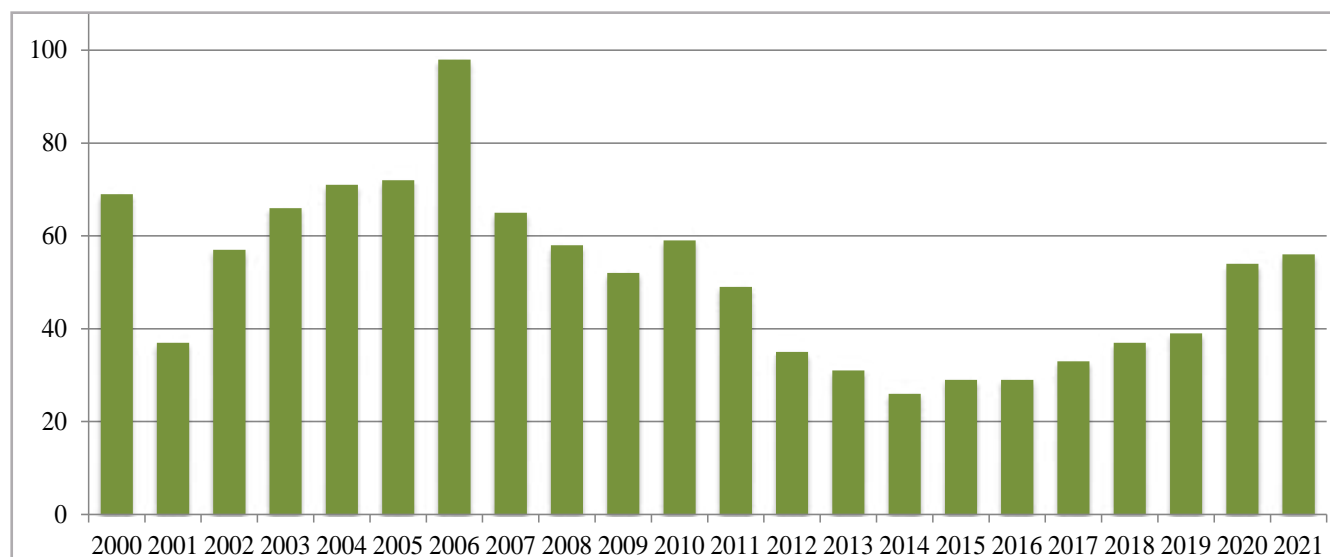

Gruttovrouw landt 'vlaggend' in haar territorium, foto: Abe Maayen

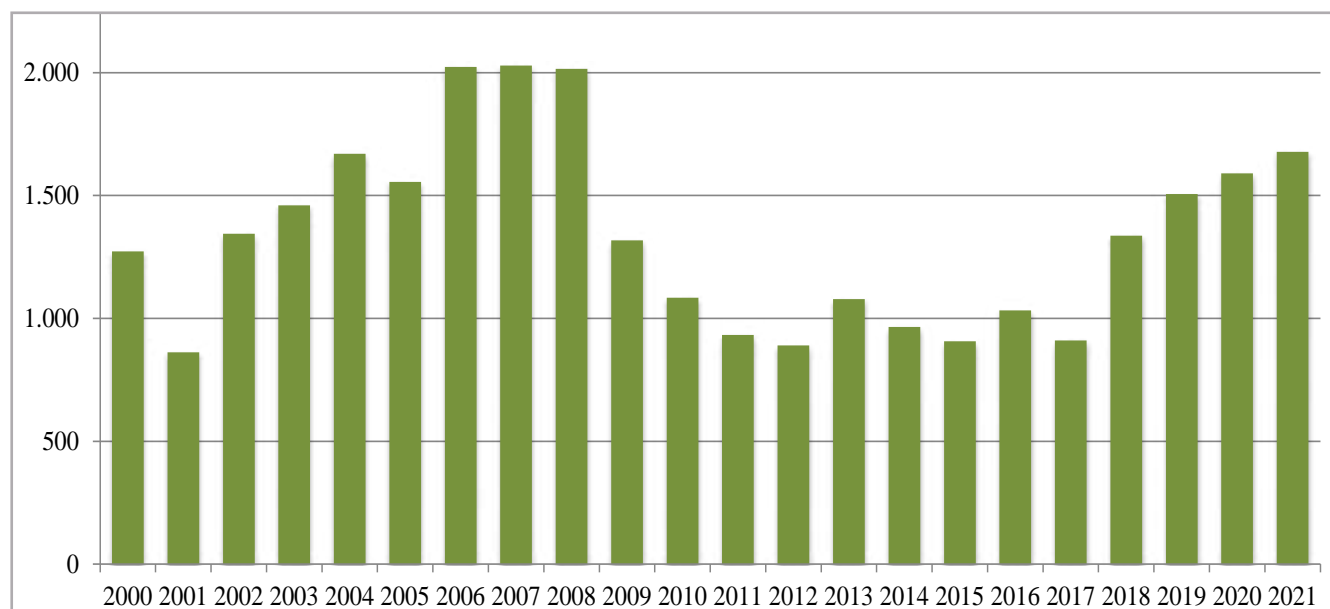
Aantal vrijwilligers per jaar

Aantal deelnemende bedrijven

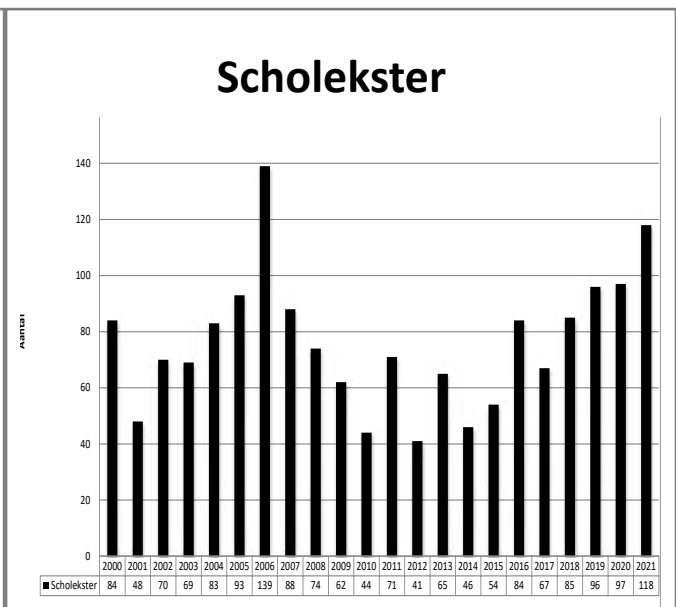
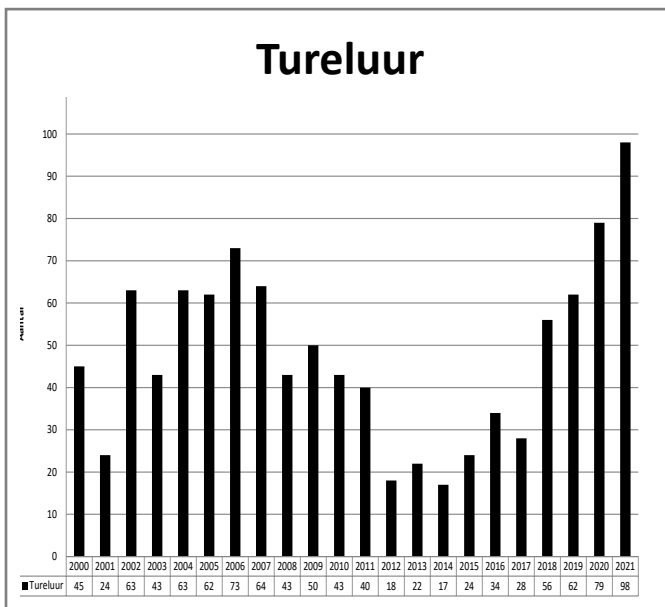
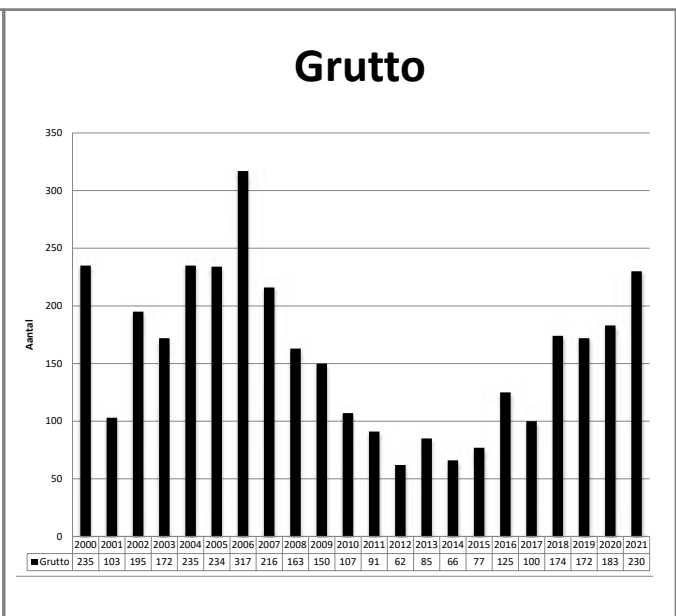
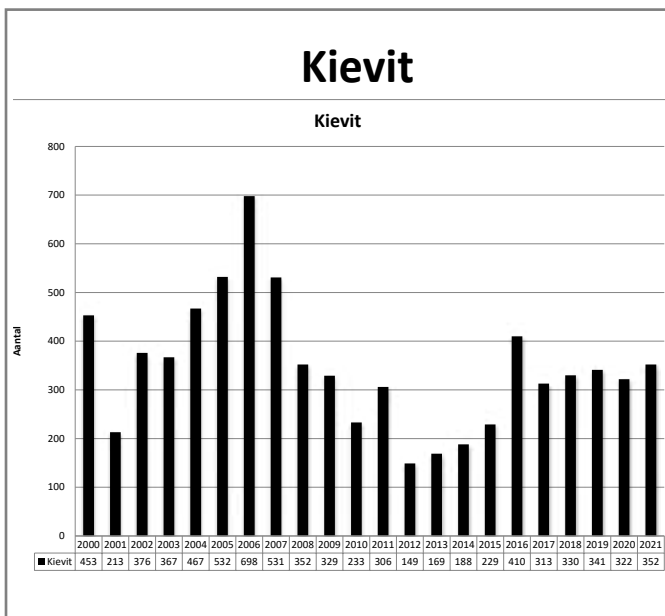
Aantal hectares beschermd gebied

Gevonden nesten 2000-2021

Soort	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kievit	453	213	376	367	467	532	698	531	352	329	233
Grutto	235	103	195	172	235	234	317	216	163	150	107
Tureluur	45	24	63	43	63	62	73	64	43	50	43
Scholekster	84	48	70	69	83	93	139	88	74	62	44

Soort	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kievit	306	149	169	188	229	410	313	330	341	322	352
Grutto	91	62	85	66	77	125	100	174	172	183	230
Tureluur	40	18	22	17	24	34	28	56	62	79	98
Scholekster	71	41	65	46	54	84	67	85	96	97	118

Gevonden nesten 2021

Soort	Totaal 2020	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Perc. uitgekomen bekend
Grutto	230	101	76	25	75,2%
Kievit	352	162	120	42	74,1%
Kleine plevier	1	0			
Krakeend	6	2		2	0,0%
Kuifeend	5	3	3		100,0%
Scholekster	118	43	30	13	69,8%
Slobeend	36	16	7	9	43,8%
Tureluur	98	27	19	8	70,4%
Watersnip	1	0			
Wilde eend	18	8	3	5	37,5%
Zomertaling	2	1	1		100,0%
Totaal	867	363	259	104	

Verliesoorzaken 2021

Soort	Werkzaamheden	Predatie	Verlaten	Overig	Onbekend	Totaal per soort
Grutto		10	9	1	5	25
Kievit	1	32	4		5	42
Krakeend	1				1	2
Scholekster	2	7	2		2	13
Slobeend	3	3	2		1	9
Tureluur	1	5	1		1	8
Wilde eend	2	2	1			5
Totaal	10	59	19	1	15	104

Kievitsnesten werden het meest gevonden, foto: Mel Blonk

Deelnemers per polder ingedeeld

Achterbroek / Beijersche

Mts. W. en A.J. Boer en G. Boer en J. Boer-v.d.Berg
Schapenhouderij Timmerman Boer
V.O.F. Verhagen - de Jong
Vermeulen-Rehorst VOF
T. Verduijn

Bergambacht Lekdijk

Mts. C.M.Gille en M.Gille-Verbree
Veehouderij Snoek

Bergambacht-Oost

J. Hakkesteegt
Schep Holsteins Holland BV
Swifterhoeve V.O.F.
Veehouderij R.W. Schmidt
VOF J. en J.J. Oskam Polsbroek
B.ter Haar
P. Schmidt
VOF Hakkesteegt-Rooken
VOF Verhoef Hofland
G. van Wijngaarden
VOF de Jong- Teeuwen
Maatschap Brak- den Boer
V.O.F. Verdoold
Els Kooij/Helice
W.C. Hogendoorn
V.O.F. G. en J.C. Anker
Melkveehouderij J.J. Bos
Meerkerk Melkvee Zorg en Loonbedrijf
K.M. Deelen
Mts. J. Boer en T. Boer-Goudriaan
N.A. Kreukniet
VOF de Jong
VOF Fam. De Vries

Mts. P. en M. den Boer
Schep C.V.
Mts. C. en G. Verburg- van Dijk

Krimpen aan de Lek

VOF van der Laan
Mts. P. Hak en G. Hak-den Uijl
Mevrouw E.R.C. van den Berg
Veehouderij De Vos

Lekkerkerk-Oost

Stal Brand VOF
E. de Jong
J. en P.G. Slingerland V.O.F.
Maatschap Roest
Montbéliarde dairy farm
V.O.F. Veehouderij 'De Wetering'
Broere

Lekkerkerk-West

Veehouderij De Vos
Melkveehouderij Bos
Melkveebedrijf de Vries
Pensionstal "de hoop"

Moordrecht

J.E. de Haan

Nieuwerkerk aan den IJssel

Adr. Verduijn VOF
Dico Vonk agrarische Dienstverlening

Ouderkerk aan den IJssel

C. Strijbos
Veehouderij Verkaik
VOF A. en M. Vonk Noordegraaf

CBP Strijbos Veehouder

Stolwijk Benedenkerk/Benedenheul

D. van den Broek
Dierenhouderij Bogaard
Kaasboerderij Boogaardt VOF
M.J. de Jong jr
Mts. P. en E.C. Verdoold-Verdoold
VOF M. & A. & F. de Vries

Stolwijk Bilwijkerweg

Th. A. Holierhoek BV

Stolwijk Koolwijkseweg

Melkveebedrijf Verkuil-Soet
VOF K. en A.A. Graveland
VOF Kool
VOF Verhagen-IJsselstein
Mooimekkerland

Vlist

Aantjes Bonrepas
Aantjes Melkvee VOF
J.J.C. Spruijt
Mts. A. en J. de Jong- de Jong
Mts. H. en A.J. Mulder en L.H. Mulder- de Langen
S.A.M. de Jong
VOF Bogaard
Steenkamer Vlist B.V.
Firma Aantjes- Blokhuis

Haastrecht

VOF Boele

Hier zijn de iriserende kleuren op de vleugels van de kievit mooi te zien, foto: Mariëlle Oudenes-Graveland

Beheerpakketten

Afgesloten door ACK in 2021

De volgende oppervlakten/aantallen/meters zijn in 2021 aan weidevogelgebied bij ACK geregistreerd (inclusief 'Ligging buiten leefgebied').

Code	Pakket	Hectare
A01a	Grasland met rustperiode 1 april - 1 juni	110,31
	waarvan verlengd tot 8 juni	10,93
	waarvan verlengd tot 15 juni	14,99
	waarvan verlengd tot 22 juni	2,82
A01c	Grasland met rustperiode 1 april - 15 juni	12,36
	waarvan verlengd tot 22 juni	7,98
A01l	Grasland met rustperiode 1 mei - 15 juni, voorweiden	37,24
A01m	Grasland met rustperiode 8 mei - 22 juni, voorweiden	11,61
A03f	Greppel plas-dras 15 februari - 15 mei	1,18
A03g	Greppel plas-dras 15 februari - 15 juni	11,57
A04a	Nestbescherming op grasland, legselbeheer	1015,79
A04c	Nestbescherming op bouwland, legselbeheer	59,22
A04d	Last-minute beheer, kuikenveld	61,39
A05a	Kruidenrijk grasland met rust 1 april - 15 juni	54,49
A05h	Kruidenrijke rand 1 meter breed / 1,5 meter en breder	128,47
A06a	Extensief beweid grasland, beweiding van 1 april-15 juni, min. 1 tot max. 1,5 GVE	46,84
A06c	Extensief beweid grasland, beweiding van 1 april / 15 juni, min. 1 tot max. 3 GVE	56,05
A07a	Ruige mest	168,87
A13a	Botanisch weiland	3,84
A13b	Botanisch hooiland	1,45
A13c	Botanische rand 1 meter breed / 1,5 meter en breder	51,00
A41	Ontwikkeling kruidenrijk grasland	14,63
		Aantal
R30a	Nestgelegenheid zwarte stern	locaties 14
		vlotjes 103
Code	Pakket	Meter
L12a	Ecologisch baggeren	978.621,26
L12	Ecologisch slootschonen	1.352.365,56

[Op pagina 12 staan de deelnemers aan het ANLb gegroepeerd per polder; op de achterpagina hebben we een kaartje geplaatst met in kleuren de diverse vormen van het afgesloten beheer. Legenda ontbreekt, want het kaartje is te klein afgedrukt om kleuren per perceel te kunnen onderscheiden. Het ligt in de bedoeling om vanaf 2022 de verslagen per bedrijf, zoals die volgen vanaf pagina 14 en die nu nog op alfabetische volgorde van bedrijfsnaam staan, ook in te delen per polder. Dat biedt per polder een veel beter overzicht van de gevormde mozaïeken en de diverse beheercontracten. De redactie]

Verlagen per bedrijf

op alfabetische volgorde

Bedrijf: Firma Aantjes – Blokhuis
Vrijwilligersgroep: Kattenwinkel

Polder: Vlist-Westzijde

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	10	10	6	4	60,0	2	2		
Kievit	6	6	4	2	66,7	2			
Scholekster	2	2	1	1	50,0	1			
Watersnip	1	0							
Wilde eend	2	1	0	1			1		
Totaal	21	19	11	8	57,9	5	3		

Bedrijf: VOF Aantjes Melkvee
Vrijwilligersgroep: Kattenwinkel

Polder: Vlist-Westzijde

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	6	1	0	1	0				
Kievit	5	2	2	0	100				
Krakeend	2	0							
Scholekster	2	0							
Tureluur	2	0							
Totaal	17	3	2	1	66,7				

Ons groepje bezocht verleden jaar, kort voordat gemaaid zou worden, nog een keer het land van Jelle en Manon Aantjes aan de West-Vlisterdijk in Haastrecht. Zoeken heeft in het hoge gras geen zin, maar soms jaag je nog een vogel op. Als je dan het nest vindt kun je het broedsel alsnog redden. Wij kwamen die ochtend een dode haas tegen. Dit besprekend met Jelle stelde hij dat, als het even kon, deze haas uit het veld moest omdat kadavers in het hooi tot zieke koeien kunnen leiden. Claartje Verhey en ondergetekende zijn die avond dus maar weer gaan speuren in het hoge gras, waar wij meenden de haas te kunnen vinden. En zowaar, wij vonden hem. Op bijgaande foto kun je zien dat het een flink exemplaar is en dat zo'n in stukken gemaaid kadaver inderdaad een grote hoeveelheid voer zou hebben verontreinigd.

*Claartje met de enorme haas,
foto: Hans Kattenwinkel*

Bedrijf: Aantjes – Verhoef, J. en L.

Polder: Bonrepas

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen / Bovenberg / Bergambacht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	1	1	0	100				
Kievit	9	0							
Scholekster	5	1	0	1	0	1			
Slobeend	2	0							
Wilde eend	2	0							
Totaal	20	2	1	1	50.0	1			

Bedrijf: VOF Anker, G. en J.C.

Polder: Schoonouwen

Grotendeels zwaar beheer, monitoring door ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	2	0	2	0	2			
Kievit	1	0							
Slobeend	1	1	0	1	0	1			
Tureluur	3	2	0	2	0	2			
Totaal	7	5	0	5	0	5			

Bedrijf: van den Berg, E.R.C.

Polder: Krimpen aan de Lek

Vrijwilligersgroep: Van Herk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	8	5	3	2	60,0	1		1	
Scholekster	4	2	1	1	50,0			1	
Tureluur	3	1	0	1	0	1			
Totaal	15	8	4	4	50,0	2		2	

Bij Van den Berg werd dit jaar voor het eerst een plas-dras aangelegd en dit was in een aantal opzichten een enorm succes. In het vroege voorjaar werden regelmatig meer dan twintig foeragerende tureluurs waargenomen langs de waterkant. Ook grutto's en eenden kwamen hier bijtanken. De percelen bij Van den Berg worden relatief extensief gebruikt en met de plas-dras wilden we proberen de weidevogels te verleiden om in dat gebied te gaan broeden. Aanvankelijk gebeurde dat niet, maar naarmate het seizoen vorderde, kwamen steeds meer vogels hier broeden, iets wat ook voor de boer heel leuk was om mee te maken.

De keerzijde van de medaille was dat de huidige vorm van beweiding niet goed samen bleek te gaan met broedende vogels. Veel legsels werden - ondanks de lage veebezetting - vertrapt door de schapen, waardoor er nog geen broedsucces was. Mocht de plas-dras volgend jaar in stand blijven, dan zal het omliggende beheer daarop aangepast moeten worden om succes te realiseren.

Op een paardenwei van de buren heeft een paar scholeksters gebroed en dit is het enige broedpaar in de polder dat met succes - tussen het vee bij Van den Berg - een jong vliegvlug heeft gekregen.

Leuke waarnemingen bij de plas-dras waren meerdere oeverlopers en een witgat, soorten die bij het nabijgelegen natuurgebied De Zaag ook wel worden waargenomen. Ook zij werden blijkbaar door de plas-dras aangetrokken.

Bedrijf: VOF Boele
 Vrijwilligersgroep: Slager

Polder: Beneden-Haastrecht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	4	0							
Scholekster	2	0							
Totaal	6	0							

Bedrijf: Mts. Boer – v.d. Berg, W., A.J., G. en J.

Polder: Achterbroek

Nesten gevonden door agrariër, ingevoerd door gebiedscoördinator ACK.

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	5	0							
Scholekster	2	0							
Slobeend	1	0							
Totaal	8	0							

Bedrijf: Mts. Boer, J. en T.

Polder: Benedenberg-Noord

Vrijwilligersgroep: Kooy / Koppe

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	1	0							
Totaal	1	0							

Bedrijf: Mts. Den Boer, P. en M.

Polder: Bergambacht-West /Benedenberg-Zuid

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen-Bovenberg

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	3	1	1	0	100				
Kievit	3	3	3	0	100				
Scholekster	1	1	1	0	100				
Tureluur	3	0							
Totaal	10	5	5	0	100				

In Bergambacht startte de vogelgroep Tussenlanen-Bovenberg als vanouds in de 1e week van april. De Kieviten waren ons voor en al begonnen met het maken van hun nest - draaien van kuiltjes - op de mais-, de korte graslandpercelen en bij de plas-drassen. We wisten de nesten op te sporen en in te voeren op de app zodat de boeren er tijdens de werkzaamheden op de mais, netjes omheen konden werken. Gedurende de koude en natte maand april maakten we ons flink zorgen over de vroege kuikens en dat bleek terecht. Er vielen echt slachtoffers. Naar ons idee hebben weinig Kievitskuikens het gered in die periode. Naast de koude weersomstandigheden, bleken ook veel eieren opgegeten door predatoren. We troffen veel nesten leeg aan en vonden sporen (pootafdruk in greppel en opgegeten eieren) van marterachtigen en op een wildcamera zagen we zelfs een bunzing. Naar ons idee kostte dit - zo vroeg in het seizoen - behoorlijk wat Kievitsnesten.

De plas-dras locaties in het gebied (8 stuks in totaal!) waren dit jaar opnieuw in trek bij de vogels. We telden heel veel nesten toen alle vogels zich eenmaal hadden gevestigd. In Tussenlanen waren er meer nesten dan ooit, wat zeker te maken had met de enorme

inzet van de agrariërs in het gebied.

Alle boeren hebben hun stinkende best gedaan, om de rust zo lang als mogelijk te bewaren en te zorgen voor geschikt kuikenhabitat door bijvoorbeeld beweiding in te zetten waar mogelijk. Opvallend was dat iets later in het seizoen geen of veel minder nesten waren gepreedeerd. De vogels zaten wellicht

beter verborgen in het lange gras of wisten met elkaar - luchtafweergeschut - predatoren op afstand te houden. Vanuit de predatie-preventie gedachte hadden we in overleg met de agrariërs her en der versperringen op de loopplanken geplaatst om de inloop van bijvoorbeeld (wilde) katten tegen te gaan. Baat het niet, dan schaad het niet, was de gedachte. Na wat testen en proberen - katten sprongen er gewoon overheen - hadden we uiteindelijk een goed ontwerp en een degelijke versperring.

Helaas vonden we dit seizoen aan de zuidkant van de Tussenlanen weinig broedparen, terwijl in andere jaren nog best een aantal vogels daar neerstreken om te broeden. Volgend jaar zullen we ook hier de boel in de gaten blijven houden, wellicht kiezen een aantal vogels er toch voor hun vertrouwde plek weer op te zoeken.

Waar het ergens soms minder gaat, zie je dat op andere plekken weer mooie dingen ontstaan. In de Tussenlanen hebben zich dit jaar voor het eerst zwarte sterns gevestigd! Bij de familie P. Schmidt waren voor het tweede jaar vlotjes uitgelegd en dit jaar wisten de sterns ze te vinden. Fantastisch om te zien hoe de zwarte sterns hun jongen groot kregen!

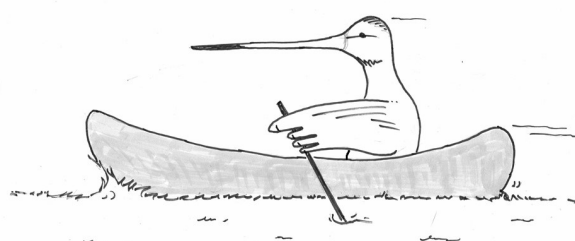
In Bovenberg viel het op dat de weidevogels zich massaal vestigden op 4 percelen, waarop recent gras was ingezaaid. Normaliter is dit best spannend omdat je ingezaaid gras meestal niet later kan maaien, wat voor weidevogels juist een noodzakelijk afspraak zou zijn.

Door het koude en natte voorjaar en de trage grasgroei ging het toch goed en uiteindelijk zijn de percelen pas rond begin juni gemaaid. De nesten die toen nog aanwezig waren zijn ruim gespaard en gezinnen met kuikens bleken al verhuisd naar naastgelegen beweidde percelen.

Aan de zuidkant van Bovenberg begon zich voorzichtig een groep vogels te vestigen doordat naast bestaande, ook nieuwe boeren aanhaakten en mee gingen doen aan ANLb. Het lijkt zijn vruchten af te werpen. Vooral de plas-dras gebieden deden het geweldig. Met de drones - die we weer veelvuldig hebben ingezet - zagen we nesten en kuikens later in het seizoen.

Ook de boeren genoten van het zichtbare resultaat. Mooi om te zien wat ons gezamenlijke werk oplevert: nesten, kuikens en vliegvlugge weidevogels!

Het was dus ondanks de natte en koude start een prachtig weidevogelseizoen. En daar heeft onze vogelwerkgroep traditioneel een glaasje op gedronken bij Rob en Ingrid Schmidt!

Plas-dras gebied erg aantrekkelijk voor weidevogels

Bedrijf: VOF Borreman

Polder: Ouderkerk-Oost

Monitoring ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepreedeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	0							
Totaal	1	0							

Bedrijf: Bos Melkveehouderij

Polder: Schuwacht

Vrijwilligersgroep: Lekkerkerk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepreedeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	4	0							
Scholekster	2	0							
Tureluur	2	0							
Totaal	8	0							

Voor het eerst dit jaar was er een plas-dras. Dit biedt veel potentie voor het gebied. Zeker in het begin van het seizoen. De drone heeft gevlogen boven het gebied en toen zijn er 8 nesten waargenomen. Ook hebben we één keer alarmerende vogels gezien, maar eind mei helaas niets meer. Waarschijnlijk te moeilijke omstandigheden voor de pullen. Het gras was erg hoog en de plas-dras was al droog gevallen.

Bedrijf: Bos, J.J.

Polder: Bergambacht

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	13	3	0	3	0	1	2		
Kievit	18	8	1	7	12,5	7			
Scholekster	3	0							
Slobeend	2	1	0	1	0			1	
Tureluur	11	1	1	0	100				
Totaal	47	13	2	11	15,4	8	2	1	

Zie voor tekst bij bedrijf: Mts. Den Boer, P. en M.

Bedrijf: Mts. Brak – den Boer

Polder: Bovenberg

Grotendeels zwaar beheer, monitoring ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	4	1	1	0	100				
Scholekster	1	0							
Tureluur	1	0							
Totaal	6	1	1	0	100				

Bedrijf: Mts. Gille, C.M. en M.

Polder: Bergambacht

Vrijwilligersgroep: Noorlander

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	5	5	4	1	80,0		1		
Kievit	9	9	9	0	100				
Kuifeend	2	2	2	0	100				
Scholekster	4	4	4	0	100				
Slobeend	5	5	4	1	80,0		1		
Tureluur	2	2	2	0	100				
Wilde eend	1	1	0	1	0			1	
Totaal	28	28	25	3	89,3		2	1	

Bedrijf: VOF Graveland, K. & A.A.

Polder: Stolwijk

Vrijwilligersgroep: Kooy / Koppe

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	6	1	1	0	100				
Kievit	1	0							
Slobeend	1	0							
Tureluur	2	0							
Totaal	10	1	1	0	100				

Bedrijf: Mts. Hak – den Uijl, P. en G.

Polder: Krimpen aan de Lek

Vrijwilligersgroep: Van Herk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	0							
Totaal	1	0							

Ondanks de extensieve bedrijfsvoering willen de weidevogels zich niet vestigen in deze - op het oog - geschikte percelen. De aanwezigheid van grote groepen kauwen en kraaien zal daarbij niet helpen. We hebben slechts één scholekster gevonden, overigens wel in een heel mooi kruidenrijk perceel. Beweiding van het perceel werd door de boer uitgesteld en het nest kwam succesvol uit. Helaas hebben de jongen het niet gered.

Een bijzondere waarneming was een ree, afkomstig uit de Krimpenerhout, die rustig in dit perceel stond te grazen. Deze waarneming stond niet op zichzelf, want er werd vaker een ree gezien in de polder. Of deze daar terecht kwam door verstoring in het recreatiegebied (bijvoorbeeld door honden) of gewoon op zoek was naar een smakelijk hapje (reeën houden van kruiden) is niet duidelijk.

Rond het 15 juni perceel heeft enige dagen een paar grutto's met jongen gelopen, maar na enkele dagen waren de jongen en daarmee ook de ouders verdwenen. Wel hebben de vrijwilligers een slobeend met jongen gezien die zeer waarschijnlijk heeft gebroed op een van de percelen van Hak.

Ree grazend in het kruidenrijke gras, foto: Bernard de Jong

Bedrijf: Mts. Hakkesteegt – Boere, J. en B.

Polder: Bergambacht

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	1	0							
Scholekster	1	0							
Totaal	2	0							

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

Bedrijf: VOF Hakkesteegt – Rookan

Polder: Bovenberg

Monitoring ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	1	0							
Tureluur	4	0							
Totaal	5	0							

Bedrijf: Hogendoorn, W.C

Polder: Bergambacht

Grotendeels zwaar beheer, monitoring ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	1	1	0	1	0	1			
Totaal	1	1	0	1	0	1			

Bedrijf: VOF De Jong – Teeuwen

Polder: Tussenlanen

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	1	0							
Kievit	1	0							
Tureluur	1	0							
Totaal	3	0							

Bedrijf: Jong, Floor de

Polder: Benedenberg-Zuid

Vrijwilligersgroep: Kooy / Koppe

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	16	1	1	0	100				
Kievit	19	1	1	0	100				
Kleine plevier	1	0							
Scholekster	3	1	1	0	100				
Slobeend	2	0							
Tureluur	4	0							
Totaal	45	3	3	0	100				

Bedrijf: Mts. Jong, A. en J. de

Polder: Vlist-Westzijde

Vrijwilligersgroep: Bosch

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	15	15	15	0	100				
Kievit	6	6	6	0	100				
Kuifeend	1	1	1	0	100				
Scholekster	6	6	4	2	66,7	2			
Slobeend	2	2	2	0	100				
Tureluur	5	5	5	0	100				
Totaal	35	35	33	2	94,3	2			

Grotendeels zwaar beheer, monitoring ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	0							
Kievit	2	0							
Tureluur	2	0							
Totaal	6	0							

Vrijwilligersgroep: De Mik

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	4	4	3	1	75,0		1		
Kievit	3	3	3	0	100				
Totaal	7	7	6	1	87,5		1		

Het bedrijf van de familie Kool heeft land in de polders Koolwijk en in Schoonouwen. Het zijn bij elkaar heel veel bunders om in de gaten te houden. Door veel te observeren en heel gericht te zoeken is het goed te doen om alles onder controle te houden. In Schoonouwen zijn een aantal weidevogels van de buurman opgeschoven en naar land van Leo Kool gegaan. Voordat er gemaaid werd waren de nesten uitgebroed en de Kieviten en grutto's met kuikens al weg gelopen.

Doordat er zo laat in het jaar gemaaid werd ging alles vanzelf goed dit jaar. In Koolwijk broedden de grutto's netjes op het land met uitgestelde maaidatum tot 1 juni. Op 31 mei waren de vier gruttogezinnen met kuikens uit het lange gras vertrokken en kon volgens plan op 1 juni gemaaid worden. De laatste week van mei is elk jaar druk met observeren van de kuikens op het 1 juni land. Als de kuikens op 1 juni nog niet weg zijn, dan vragen we de boer om het maaien uit te stellen. Dit jaar ging het op de dag af goed en was uitstel niet nodig.

Op het bedrijf wordt vanaf dit jaar wat anders gewerkt. Een deel van het gras wordt gemaaid en direct meegenomen voor de koeien. Dit is het zogenoemde 'grazen'. Dit biedt kansen voor de weidevogels:

- omdat de boer zelf maait kan er makkelijker om nesten heen gemaaid worden
- het maaien gaat langzaam waardoor eventuele kuikens kunnen ontsnappen
- doordat er gefaseerd gemaaid wordt ontstaan er verschillende graslengtes en met een beetje plannen kunnen de gruttokuikens misschien eerder uit het lange gras weggelokt worden door de juiste graslengte elders.

Volgend jaar gaan we eens kijken hoe we de kansen het best kunnen benutten.

Uitgestelde maaidatum leidt tot meer broedsucces

'Is het al tijd om te maaien?'

Bedrijf: VOF van der Laan
 Vrijwilligersgroep: Van Herk

Polder: Krimpen aan de Lek

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	50	44	30	14	68,2	11			3
Krakeend	1	1	0	1					1
Scholekster	5	3	0	3	0		1		2
Tureluur	4	4	0	4	0	1	1	1	1
Wilde eend	2	2	1	1	50,0			1	
Totaal	62	54	31	23	57,4	12	2	2	7

Het totaal aantal broedpaar Kieviten loopt hier elk jaar iets terug tot nu circa 30 paar. In het oostelijk deel van de polder concentreren de vogels zich bijna allemaal op hetzelfde maisperceel, de graslanden zijn ongeschikt als broedgebied. Door het natte weer werd de mais veel later gezaaid dan anders, wat gunstig was voor de kuikens uit de eerste legfels. Een broedpaar heeft twee jongen groot gekregen. Een tweede leg kwam pas begin juni op gang. Ook hier is in ieder geval een broedpaar succesvol geweest met één of twee jongen die pas begin augustus vliegvlug waren, uitzonderlijk laat! In het grasland naast de mais heeft een tureluur nog een broedpoging gedaan; dit nest werd echter verlaten door het lange, platgevallen gras.

In het westelijk deel werden de meeste legfels gevonden, ook op bouwland. Na de eerste leg werd hier maar mondjasmaat opnieuw gelegd en we hebben geen vliegvlugge Kieviten waargenomen, wat overeenkomt met het gebrek aan alarm tijdens veldbezoeken. Rond de voerkuilen houden zich grote aantallen kauwen en kraaien op die ook de polder niet ongemoeid laten. De gevonden legfels van de tureluur zijn niet uitgekomen. We zagen wel een vliegvlug exemplaar, waarvan het niet zeker is waar deze heeft gebroed. Scholeksters hadden het ook moeilijk en kregen hun legfels niet uitgebroed. Een combinatie van onrust, predatie en gebrek aan goed broedgebied maakten het de vogels lastig.

Foeragerende scholekster, foto: Mel Blonk

Bedrijf: Meerkerk, Melkvee Zorg- en Loonbedrijf
 Agrariër zoekt zelf, ingevoerd door ACK

Polder: Benedenberg-Noord

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	5	0							
Totaal	5	0							

Bedrijf: Montbéliarde Dairy Farm

Polder: Lekkerkerk

Vrijwilligersgroep: Vermaat i.s.m. monitoring en nesten zoeken door ACK, ingevoerd door ACK

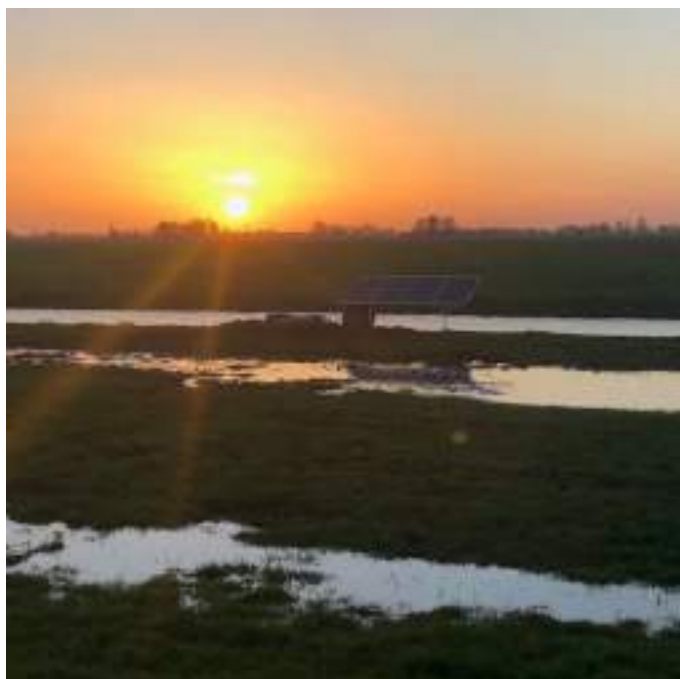
	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	11	5	3	2	60,0		2		
Kievit	5	2	2	0	100				
Scholekster	1	0							
Tureluur	2	1	1	0	100				
Totaal	19	8	6	2	75,0		2		

Monitoring en waar nodig nesten zoeken door ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	2	2	0	100				
Kievit	2	2	2	0	100				
Scholekster	1	1	0	1	0		1		
Tureluur	1	0							
Totaal	6	5	4	1	80,0		1		

Agrariërs zoeken zelf de weidevogelnesten en voeren zelf de gegevens in

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	16	1	1	0	100				
Kievit	14	3	3	0	100				
Krakeend	1	0							
Kuifeend	1	0							
Scholekster	5	0							
Slobeend	5	1	0	1	0	1			
Tureluur	5	0							
Wilde eend	1	0							
Totaal	48	5	4	1	80,0	1			

Het weidevogelseizoen begon dit jaar al in februari met voorbereidingen. Er is op een perceel van twee hectare een waterinfiltratie aangelegd met een pomp op zonnepanelen die water in de waterton pompt. Hierdoor ontstaat er druk in de vier km lange drainageleidingen waardoor het land vochtig wordt en blijft en er een plasdras ontstaat. Hierdoor gaan de wormen dichter aan het aardoppervlak zitten en kunnen de weidevogels makkelijker aan hun voedsel komen. Ook de grasgroei was op dit perceel minder, omdat het vochtig was, hierdoor konden de kuikens makkelijker zich op dit perceel

verplaatsen.

En verplaatsen deden de kuikens zich zeer zeker dit jaar! Er werd veel met de koeien geweid rond de percelen waar de vogels zich bevonden, waardoor de kuikens daar ook heen gingen. Er zaten dit jaar meer vogels te broeden rond het perceel met de plasdras. Het is blijkbaar een aantrekkelijker plek geworden voor ze.

Met maaien van de vogelpercelen is gewacht tot de laatste kuikens weg waren en dat duurde best lang dit jaar. 22 juni is het laatste gras pas gemaaid. Marielle heeft nog een kuiken gevangen om te ringen, zodat deze gevolgd kan worden, wanneer die in 2022 hopelijk weer terug komt in onze polder.

Wat we zelf ook wel heel bijzonder vonden dit jaar is het zenderen van 'onze' grutto. Deze zat zo vast op het nest dat ze er zo vanaf gepakt kon worden. Nadat gewicht en geslacht was genoteerd is er een zendertje met een heel klein zonnepaneeltje aangebracht en mocht ze weer terug naar de vier eitjes in het nest.

En toen werd het spannend; wat doet de grutto die de naam Arjan kreeg? Het nest kwam uit en ze verplaatsten naar een perceel met uitgestelde maaidatum en na best lang op ons bedrijf geweest te zijn is ze naar het zuiden gevlogen.

Het laatst hebben we hem gezien in Zuid-Portugal. We hopen deze grutto komend voorjaar weer terug te zien op ons bedrijf en hopen dat de onder-

zoekers veel bruikbare data binnen krijgen door dit onderzoek. De grutto Arjan (en nog meer gezenderde grutto's uit de Krimpenerwaard) zijn te volgen via <https://www.globalflywaynetwork.org/>.

Ook de zwarte sterns kwamen dit jaar naar de vlotjes, maar wat later dan normaal. Nadat door een zomerstorm van wat vlotjes de eitjes er af gespoeld waren, ging het verder goed en waren we blij met het resultaat.

We hopen komend seizoen de vogels weer te verwelkomen en nog meer vlieg vlugge kuikens te krijgen.

Tekst en foto's: familie Mulder

Bedrijf: Pensionstal 'De Hoop'
Vrijwilligersgroep: Lekkerkerk

Polder: Krimpen aan de Lek

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	4	4	3	1	75,0		1		
Scholekster	2	2	2	0	100				
Tureluur	1	1	1	0	100				
Totaal	7	7	6	1	85,7		1		

Bedrijf: Mts. Roest

Polder: Den Hoek-Noord

Monitoring en waar nodig nesten zoeken door ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	4	4	4	0	100				
Slobeend	1	0							
Totaal	5	4	4	0	100				

Bedrijf: Rookan, M.J.

Polder: Bergambacht

Vrijwilligersgroep: De Gier

Leen de Gier was ook dit jaar vrijwillig 'weidewachter' op Boerderij Levensvreugd van de familie Rookan aan de Bovenberg. Ook dit jaar heeft hij veel gelopen, veel gezocht, maar geen vogelnesten gevonden. Ook heeft hij veel gemonitord op afstand, om geen onrust te veroorzaken, bij twee grote plas-dras gebieden en daarbij wel heel veel weidevogels gezien: grutto's, Kieviten, scholeksters en vier wulpen met hun grote snavels, een prachtig gezicht om dat op afstand te bekijken! Er waren ook jonge pullen te zien. De samenwerking met de familie Rookan was, zoals alle jaren, weer goed.

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	17	9	8	1	88,9	1			
Kievit	36	5	5	0	100				
Scholekster	1	0							
Tureluur	1	1	1	0	100				
Wilde eend	1	1	1	0	100				
Totaal	56	16	15	1	93,8	1			

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	8	7	5	2	71,4	1	1		
Kievit	3	2	2	0	100				
Scholekster	6	2	2	0	100				
Slobeend	1	1	0	1	0	1			
Tureluur	1	0							
Totaal	19	12	9	3	67,9	2	1		

Het bedrijf van de familie Schep doet dit jaar voor het eerst mee met weidevogelbescherming. Op een aantal kansrijke percelen in Zuidbroek en Bovenberg zijn contracten afgesloten. Wij (Gert en Klaas) nemen de percelen in Bovenberg voor onze rekening omdat we er met de kano vrij snel bij kunnen vanuit Koolwijk. Bouw en Tineke gaan voor de percelen in Zuidbroek, achter de boerderij.

Bij onze eerste verkenning per kano ziet het er goed uit. Het is een mooi gebied met veel vogels, maar ook kades en bosjes waar de kraaien in zitten. In het begin van het seizoen zien we nog wat kievit, maar die zijn na een poosje vertrokken. De grutto's en scholeksters blijven om te broeden. Een deel van de nesten gaat helaas verloren aan de kraaien. We zijn getuigen van een gevecht tussen de scholeksters en de kraaien, waarbij de scholeksters als winnaar uit de strijd komen. Met het maaien werd het weer spannend. Vanwege de trage groei van het gras kon er pas eind mei gemaaid worden. Op dat moment waren de nesten al uitgekomen en liepen de kuikens in het land. Na overleg met Jaap Schep en in samenwerking met Mariëlle werd zo goed als mogelijk om de kuikens heen gemaaid.

Hollandse luchten boven de polder, foto: Klaas de Mik

Bedrijf: Schmidt, P.A.
 Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

Polder: Bergambacht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	5	4	3	1	75,0				1
Kievit	6	5	5	0	100				
Slobeend	1	0							
Tureluur	3	2	2	0	100				
Totaal	15	11	10	1	90,9				1

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

Bedrijf: Schmidt, R.W.
 Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

Polder: Bergambacht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	12	1	1	0	100				
Kievit	26	0							
Kuifeend	1	0							
Scholekster	4	0							
Tureluur	3	0							
Totaal	46	1	1	0	100				

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

Bedrijf: VOF Slingerland – van der Lip
 Vrijwilligersgroep: De Mik

Polder: Benedenheul-Zuid

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	0							
Totaal	1	0							

Bedrijf: VOF Slingerland, J. en P.G.
 Monitoring en waar nodig nesten zoeken door ACK, ingevoerd door ACK

Polder: Den Hoek-Zuid

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	6	0							
Kievit	11	6	5	1	83,3		1		
Scholekster	4	0							
Slobeend	2	0							
Tureluur	6	0							
Zomertaling	1	0							
Totaal	30	6	5	1	83,3		1		

Bedrijf: Veehouderij Snoek
 Vrijwilligersgroep: Kooy / Koppe

Polder: Bergambacht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	1	0							
Kievit	3	0							
Scholekster	1	0							
Slobeend	2	0							
Totaal	7	0							

Bedrijf: Spruijt, J.J.C.
 Vrijwilligersgroep: Kattenwinkel

Polder: Vlist Westzijde

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Eend onbekend	1	1	0	1	0		1		
Grutto	6	6	6	0	100				
Krakeend	1	0							
Scholekster	1	0							
Wilde eend	5	2	1	1	50.0	1			
Totaal	14	9	7	2	77,8	1	1		

Bedrijf: Strijbos Diervoeders, C.
 Vrijwilligersgroep: Lageweg

Polder: Ouderkerk aan den IJssel

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	1	0	1	0	1			
Totaal	1	1	0	1	0	1			

Bedrijf: Timmerman, N.J.
 Vrijwilligersgroep: Heuvelman

Polder: Achterbroek

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	0							
Totaal	1	0							

Bedrijf: Verburg – van Dijk, C. en G.
 Vrijwilligersgroep: Kooy / Koppe

Polder: Bergambacht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	0							
Scholekster	1	0							
Totaal	3	0							

Bedrijf: Verburg, M.J.

Polder: Benedenkerk

Agrariër zoekt zelf nesten, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Scholekster	1	0							
Totaal	1	0							

Bedrijf: Verdoold, P. en E.C.

Polder: Benedenkerk

Vrijwilligersgroep: Monhemius

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	3	0							
Kievit	4	0							
Scholekster	1	0							
Slobeend	1	0							
Totaal	9	0							

Bedrijf: VOF Verdoold

Polder: Bovenberg

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	3	0							
Scholekster	2	0							
Totaal	5	0							

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

Bedrijf: VOF Verhagen – de Jong

Polder: Het Beijersche

Monitoring en waar nodig nesten zoeken door ACK, ingevoerd door ACK

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	5	0							
Kievit	3	0							
Scholekster	3	0							
Slobeend	1	0							
Tureluur	1	0							
Totaal	13	0							

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	8	6	6	0	100				
Kievit	9	5	2	3	40,0	3			
Scholekster	8	5	3	2	60,0	1		1	
Wilde eend	2	0							
Zomertaling	1	1	1	0	100				
Totaal	28	17	12	5	70,6	4		1	

Al vroeg in het voorjaar werd duidelijk dat de weidevogels zich hier concentreerden in een vrij klein gebied. Op de meeste plekken was het rustig maar op een aantal weilanden was het druk van de weidevogels, vooral de grutto's. In dit deel van het bedrijf wordt mozaïekbeheer toegepast. Vanaf het vroege voorjaar lopen er schapen, later in het voorjaar komen er pinken bij en er zijn een aantal percelen met uitgestelde maaidatum. Percelen die als eerste beweid zijn, worden later gemaaid voor de grasbalen. Door dit beleid zijn er verschillende grashoogten op de verschillende percelen, wat het beheer aantrekkelijk maakt voor de weidevogels.

Na een paar weken werd duidelijk dat de weidevogels vooral op een enkel perceel gingen broeden. Ondanks de trage grasgroei kwamen de gruttonesten niet later dan anders. In het korte gras waren de nesten makkelijk te vinden. Na een poosje vind je echter door de grutto's de nesten niet meer. Het gras wordt langer en je durft ook niet meer in het land te lopen omdat je bang bent om op een nest te staan. Daarom hebben we gevraagd of de weidevogeldrone kan komen om te helpen zoeken. Helaas was het precies die dag slecht weer om te vliegen en moest het afgeblazen worden. We hebben dus niet alle nesten kunnen vinden.

Het was niet te doen om het land te maaien met zoveel nesten, daarom heeft Verhagen er een koppel pinken in gedaan om te grazen. Bij QBM-tellingen achteraf kunnen we concluderen dat het goed gegaan is met nesten en kuikens. Het viel wel op dat de gruttogezinnen met kuikens vertrokken naar aanliggende weilanden zonder vee.

Nadat eind mei de eerste snee gemaaid was kwam er onverwachts nog een groep kievitens baltzen. Zo vonden we begin juni nog zes kievitnesten en een scholeksternest. Helaas zijn vier van de nesten gepredeerd. Behalve de nesten heeft het roofdier ook nog een jonge haas gepakt, waarvan de resten in het land lagen. (zie foto) We hebben niet kunnen achterhalen welk roofdier het geweest is maar gezien de schade is het mogelijk een hond geweest.

Bij elkaar hebben we hier 28 nesten gevonden. Na een aantal heel matige jaren gaat het weer de goede kant uit!

Foto's linkerpagina: baltzende grutto's en wakende tureluur. Foto boven: Vier weidevogelnesten leegeten en een jonge haas in stukken bijten. Welk dier heeft dat gedaan? Midden: In de kano zie je meer dan alleen weidevogels, hier een futtenest dat uitkomt. Foto daaronder: Twee nesten op de vierkante meter; deze tellen niet mee voor het verslag. Onderste foto: Door de kanten niet te maaien ontstaan mooie bloemrijke slootranden vol met insecten. Foto's: Klaas de Mik

Bedrijf: Veehouderij J. Verkaik
 Vrijwilligersgroep: Verkaik

Polder: Ouderkerk aan den IJssel-Oost

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	10	3	2	1	66,7	1			
Scholekster	9	3	1	2	33,3	2			
Tureluur	3	0							
Totaal	22	6	3	3	50,0	3			

Bedrijf: Verkuil, J.
 Vrijwilligersgroep: Groen

Polder: Koolwijk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	0							
Kievit	2	0							
Scholekster	1	0							
Tureluur	6	0							
Totaal	11	0							

Dronepiloten gefotografeerd door hun drone, foto: Abe Maayen

Bedrijf: Mts. Vliet, A. en K.M. van
 Vrijwilligersgroep: Bosch

Polder: Vlist-Westzijde

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	2	1	1	0	100				
Kievit	1	1	1	0	100				
Totaal	3	2	2	0	100				

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	1	0							
Kievit	4	4	3	1	75,0	1			
Scholekster	6	3	3	0	100				
Tureluur	2	1	1	0	100				
Totaal	13	8	7	1	87,5	1			

Voor deze boer was het geen geweldig jaar, hoewel ook onze vrijwilligers later wel iets meer vogels vonden. Wel een enorm leerzaam jaar. Onze nieuwe vrijwilliger leerde de verschillende weidevogelsoorten langzaam een beetje herkennen, maar leerde ook meer over roofvogels en krabbenscheer...

Na een aantal lege nesten was men blij met het vinden van de eerste eieren. Later zat er een pul letterlijk naast de schoen van een vrijwilliger, dat was een bijzonder moment! Ondanks zo weinig gevonden vogels hebben de vrijwilligers toch een goede tijd gehad en een fijne afsluiting met onze boer. Mooi en dankbaar werk in de buitenlucht, hopelijk mogen zij met elkaar door blijven werken!

Boven: scholekster-pul naast de schoen van de vrijwilliger. Onder: dankbaar werk in de buitenlucht, foto's: Mel Blonk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	9	9	3	6	33,3	2			4
Kievit	17	13	5	8	38,5	6			2
Krakeend	1	1	0	1	0			1	
Scholekster	2	2	2	0	100				
Slobeend	4	3	0	3	0			2	1
Tureluur	6	3	2	1	66,7	1			
Wilde eend	1	0							
Totaal	40	31	12	19	38,7	9		3	7

Helaas hebben de weidevogels weer een slecht seizoen meegemaakt in dit deel van de polder, ondanks dat het graslandbeheer vrij extensief was. Een enorm gemiste kans, want de (weers-)omstandigheden waren dit jaar prima en dat heeft elders in de Krimpenerwaard wel tot succes geleid.

In twee jaar tijd is de populatie tweemaal gehalveerd. Er broedt nog maar een kwart van het aantal broedparen van 2019. Het hart van de populatie broedt op het plas-dras perceel. Daarbuiten zitten ook nog enkele broedparen, maar meer verspreid dan

voorheen, zowel in ruimte als in tijd. Dit leidt ertoe dat deze vogels de verdediging van hun nesten bijna alleen moeten doen, wat ze niet lukt. Nesten werden leeggeroofd door zowel dag- als nachttieve predatoren. Op cameravallen zijn verschillende katten waargenomen, die soms dagelijks langs komen en het lijkt erop dat vooral grote aantallen kraaien de percelen leeg vreten. Tot overmaat van ramp heeft ook de slechtvalk uit de Stormpolder aan het begin van het seizoen slachtoffers gemaakt onder de volwassen vogels. Deze slechtvalk had zelf overigens ook geen broedsucces (bron: roofvogels-hw.nl) en lijkt weken afwezig geweest te zijn uit de polder. De aanwezigheid van veel predatoren kan ervoor zorgen dat vogels het gebied gaan mijden.

Het is onduidelijk of er Kieviten zijn die jongen groot hebben gekregen. Van de grutto weten we zeker dat het niet is gelukt, kuikens sneuvelden allemaal in hun eerste week. De tureluur had een enorm gespreid seizoen, waarschijnlijk doordat veel nesten mislukten. Vaak is er een periode van ongeveer twee weken waarin je tureluurs nauwelijks ziet en hoort (wanneer ze zitten te broeden), nu waren er doorlopend wel vogels actief. De voedselomstandigheden waren wel zodanig dat veel vogels een vervolglegsel konden maken, hoewel met name de Kievit na de eerste leg nauwelijks nog een poging heeft gedaan.

Op het plas-dras perceel broedden ook vrij veel eenden. Rond 15 juni was het grasland inmiddels ongeschikt voor kuikens en vrijwel alle vogels waren al verdwenen. Met de drone hebben we enkele nesten van eenden kunnen vaststellen, maar ook enkele gemist. Tot onze spijt en frustratie hebben we toen een verkeerde inschatting gemaakt en is het perceel gemaaid, waarbij twee slobbeendlegsels (en vrouwtjes!) verloren zijn gegaan. Een zeer kostbare en pijnlijke les en een beroerd einde van een beroerd broedseizoen.

Het contact met de boer verloopt heel fijn, we weten elkaar te vinden als het nodig is. Hopelijk kunnen we volgend jaar nog een paar stapjes vooruit maken in het beheer om de weidevogel populatie hier weer te laten groeien.

Bedrijf: Vos, A. de

Polder: Lekkerkerk / Schuwacht

Vrijwilligersgroep: Lekkerkerk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	12	1	1	0	100				
Kievit	30	19	17	2	89,5		2		
Scholekster	8	4	4	0	100				
Slobeend	2	2	1	1	50,0		1		
Tureluur	8	3	3	0	100				
Totaal	60	29	26	3	89,7		3		

Gruttoman kiest het hoogste paaltje om van daaraf te waken, foto: Peter Stam

Adrie de Vos heeft deze biologische boerderij overgenomen van zijn vader Daan. De lat ligt dus hoog, maar het is knap om te zien dat Adrie het gewoon voortzet met hart voor de weidevogels. Om dit met een redelijk grote veestapel voor elkaar te krijgen is gewoon klasse. Het is natuurlijk puzzelen, maar hij doet dit super op beide locaties in Krimpen en Lekkerkerk.

Het is goed om te zien dat het vee al redelijk vroeg in de weilanden loopt. Mest is belangrijk voor de bodem en trekt insecten aan. En insecten zijn weer eten voor de vogels. Hij wisselt de begrazing met regelmaat af en vraagt altijd aan Jessica om advies. Het lijntje is kort. Mochten er nesten zitten dan spant Adrie een draad.

Adrie heeft verschillende contracten lopen met zelfs twee plas-dras percelen in Lekkerkerk. Er vlakbij ligt nog een kruidrijk perceel en dan snap je wel dat dit een eldorado is

voor weidevogels. Er zijn veel weidevogels en daarom weinig predatie. Samen zijn ze sterk. Voor de jongen zijn er ook veel plekken om te schuilen. Mooie oevers en greppels waar ze makkelijk in en uit kunnen. De biodiversiteit is groot. Een win-win-situatie voor de boer en weidevogel.

In Lekkerkerk zijn we gestart met een nieuwe groep. Vaste kern: Jessica, Erik en Janny en grote kern: Bernard, Koos en Corrie. Carla Zantinga heeft ook nog een keer geholpen om percelen uit te lopen. De omstandigheden waren in het begin niet zo gunstig. Eerst koud en nat, maar daarna werd het steeds gunstiger voor de weidevogels. Af en toe wat regen en daardoor volop eten te vinden. Ook werd er daardoor veel later gemaaid.

Aan beide kanten van de Tiendweg waren er nesten te vinden. Er waren relatief veel scholeksters en ook veel jongen zijn groot geworden. Een ouderpaar heeft zelfs vier jongen groot gebracht. Op een paal bevond zich ook een nest, Hans Zantinga heeft dit gemaakt. Het nest is wel uitgekomen, maar de jongen hebben we niet meer gezien.

De Kieviten deden het ook goed. We hebben veel jongen groot zien worden. Zelfs de dikke 'plofkip'-kuikens van zo'n drie weken waren goed te zien. Zodra ze gaan vliegen verdwijnt dat 'babyvet'. De grutto had een redelijk resultaat, maar het bleef onzeker of de kuikens ook vliegvlug zijn geworden. De tureluur deed het ook goed. Het was fijn om te zien dat aan het eind van het seizoen de ouderparen met hun jongen naar de plasdrassen trokken, vooral de grootste van de twee plasdrassen. Het biedt bescherming en er is volop voedsel te vinden.

De scholeksters bleven het langst bij de plasdras. Het onderscheid tussen jong en ouder werd steeds moeilijker te zien. Helaas nog wel een trieste gebeurtenis rondom het slobbeendeendennest. Dit nest werd netjes gevonden en een heel groot stuk met draad afgezet, maar het werd toch uiteindelijk verlaten.

Over het algemeen was dit hier een goed weidevogeljaar met veel vliegvlugge pullen.

Bedrijf: Vries, A.T. de

Polder: Schuwacht / Lekkerkerk

Vrijwilligersgroep: Lekkerkerk

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Kievit	1	0							
Scholekster	1	0							
Totaal	2	0							

Bedrijf: Wijngaarden, G. van

Polder: Bergambacht

Vrijwilligersgroep: Tussenlanen

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	3	0							
Kievit	1	0							
Scholekster	1	0							
Totaal	5	0							

Zie voor tekst bij bedrijf Mts. den Boer, P. en M.

Bedrijf: VOF Bogaard

Polder: Polsbroek

Vrijwilligersgroep: Bosch i.s.m. agrariër die zelf ook nesten zoekt en invoert

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	3	0							
Kievit	6	0							
Tureluur	1	0							
Totaal	10	0							

Deze nesten zijn gevonden in Polsbroek en tellen daarom niet mee bij de aantallen voor de Krimpenerwaard.

Bedrijf: Haan, J.E. de
Agrariër zoekt zelf nesten en voert zelf in

Polder: Moordrecht

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	5	0							
Kievit	2	1	0	1	0				1
Tureluur	4	0							
Totaal	11	1	0	1	0				1

Deze nesten zijn in Moordrecht gevonden en tellen niet mee voor de Krimpenerwaard.

Bedrijf: VOF Verduijn, Adr.
Agrariër zoekt zelf nesten, ingevoerd door ACK

Polder: Hitland

	Aantal gevonden nesten	Bekend resultaat	Uitgekomen	Niet uitgekomen	Percentage uit	Gepredeerd	Verlaten	Werkzaamheden/beweiding	Verliesoorzaak onbekend
Grutto	4	0							
Kievit	9	0							
Kuifeend	1	0							
Scholekster	3	0							
Slobeend	2	0							
Tureluur	2	0							
Totaal	21	0							

De nesten van Verduijn Adr. zijn gevonden in Hitland en tellen niet mee voor de Krimpenerwaard.

Wakende tureluur, foto; Peter Stam

Weidevogeldrones

Foto's bekijken via het dashboard werkt goed

Raymond de Vries, vrijwilliger ACK en initiatiefnemer van 4D Precisienatuurbeheer

Afgelopen seizoen is een groot aantal nieuwe dronepiloten gestart. Zij hebben veel ervaring opgedaan met het vliegen voor het ACK. De twee verschillende teams, met ieder een eigen drone ter beschikking, hebben op veel bedrijven in de Krimpenerwaard een groot aantal foto's gemaakt met de gecombineerde warmte- en daglichtcamera. En door de mogelijkheid foto's ook achteraf te bekijken werden zelfs gezinnen met kuikens gevonden!

Verbeterde drones

De eerste drone, die sinds 2018 gebruikt wordt, heeft zoals verwacht veel gevlogen en heeft zijn werk goed gedaan. De piloten kunnen inmiddels heel goed uit de voeten met deze drone zodat ze veel hebben kunnen doen. De verbeteringen die in de winter van 2020/2021 zijn gemaakt werden erg gewaardeerd.

De tweede drone is nog in ontwikkeling en heeft opstartproblemen gehad, waardoor deze drone niet iedere ochtend inzetbaar was. Het vliegen met deze nieuwe drone heeft het team en 4DPN nu al nieuwe kennis opgeleverd. Zo hebben we in de praktijk gezien dat lang vliegen meerdere voordelen heeft. We verwachten veel van deze drone, waarbij zowel het gebruiksgemak als de vluchtduur tot nog meer resultaten zullen leiden.

Nieuwe werkwijze

Mede omdat de werkwijze van het ACK veranderd is naar aanleiding van de ervaring in voorgaande jaren, kunnen er veel meer percelen op een ochtend gevlogen worden. De piloten vliegen nu direct na het maken van de foto's door en kunnen daardoor een veel groter aantal foto's maken! Waar we voorgaande jaren in het veld nog probeerden te determineren wat er te zien was, wordt dat nu gedaan door middel van het 4DPN Dashboard. Bij twijfel wordt er gewoon een foto gemaakt omdat deze later beoordeeld kan worden in dit computerprogramma.

Levendige discussies

De gemaakte foto's zijn dit seizoen door Henk, Mariëlle en Bernard goed bekeken en beoordeeld in het 4DPN Dashboard. Iedere ochtend hadden ze kort na de vlucht intensief contact via whatsapp, telefoon en e-mail. Er waren levendige discussies om uit te maken wat er nu op de foto's te zien was. Er is weer veel geleerd, omdat we nu nog meer informatie uit de foto's kunnen halen. Zo geven de temperaturen, temperatuurverschillen en de mogelijkheid om meerdere vergelijkbare hotspots in één foto te tonen veel informatie. Zo is het inmiddels mogelijk om gezinnen met kuikens te vinden!

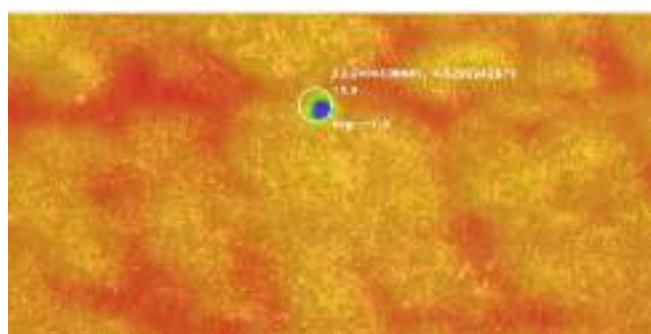
Omdat we door Corona niet fysiek bij elkaar konden komen, hebben we een aantal online sessies gehad waarbij Henk, Mariëlle en Raymond aan de andere piloten hebben uitgelegd wat er op de ochtend na het vliegen met de foto's gedaan wordt. Henk is inmiddels heel handig met het 4DPN Dashboard en heeft een aantal foto's live geanalyseerd. Op die manier hebben de piloten heel goed kunnen zien hoe hun foto's voor het beheer door het ACK gebruikt worden. En konden ze ook zien dat Mariëlle steeds vaker de boeren op de hoogte stelt van wat er bij hen is gevonden. Het geeft iedereen een heel goed idee van wat er met de foto's mogelijk is.

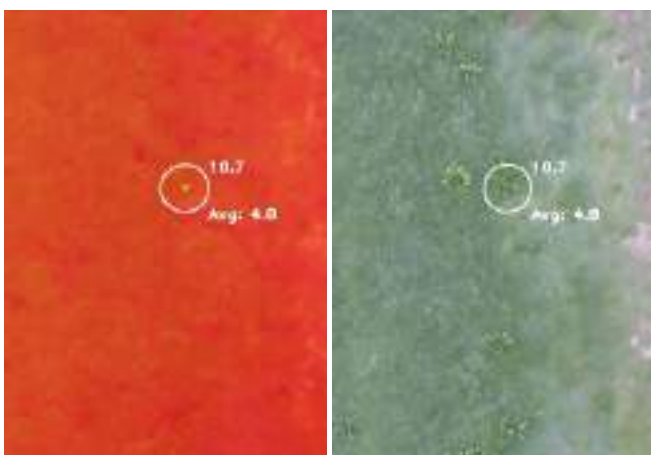
De dronepiloten zijn geconcentreerd bezig; v.l.n.r.: Joop en Onno, Ivo en Joop, Walter en Koos

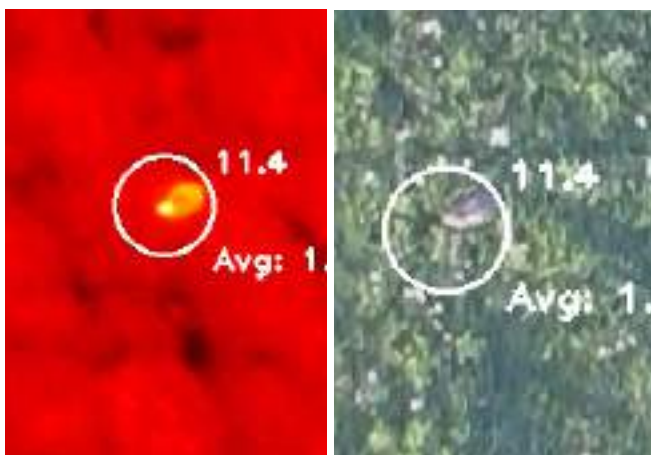
30 m hoogte, 20 mei 2020 (2x beeld uit het 4DPN Dashboard, met andere kleuren weergegeven)
Overduidelijk een nest. Alleen een nest kan deze temperatuur hebben. Daarbij is de vorm van de hotspot ook een scherpe stip.

20 m hoogte, 5 mei 2020 (beelden uit het 4DPN Dashboard, twee keer verschillende kleuren voor het gemixte warmtebeeld en daglichtbeeld, één keer 100% daglichtbeeld, één maal ingezoomd). Een vrij hoge temperatuur. Als de hotspot een langgerekte vorm zou hebben, zou het een haas kunnen zijn. Maar omgevingstemperatuur is daarvoor te laag en de hotspot te rond. Het ver ingezoomde daglicht beeld laat dan ook mooi een nest met vier eieren zien (vanaf 20 meter hoogte!).

25 m hoogte, 28 april 2020 (beelden uit het 4DPN Dashboard). Een stip; geen langwerpig beeld. Een voor een nest vrij lage temperatuur, maar kan al even open liggen. Daglicht beeld geeft geen uitsluitel. Het zou, ook gezien de datum, een kuiken kunnen zijn... Echter, ter plekke werd geconstateerd dat het een nest is.

20 m hoogte, 5 mei 2020 (beelden uit het 4DPN Dashboard). Langgerekte vorm met temperatuur iets boven 10 graden. Het zal een haas zijn. Het daglichtbeeld bevestigt dat.

Staatsbosbeheer

De ervaring die ACK en 4DPN samen hebben opgedaan met de ontwikkeling van het 4DPN platform is afgelopen seizoen ook succesvol ingezet voor Staatsbosbeheer. Henk en Raymond hebben een groot deel van polder Stein met een 4DPN drone in beeld gebracht omdat boswachter Willem Burggraaf al tijdens het seizoen verruiging weg wilde maaien. We hebben een flink aantal ochtenden gevlogen waarna Henk soms zelfs in het veld al met de analyse startte. Dezelfde ochtend ging Willem met screenshots van de analyse in de hand maaien en hij heeft kunnen zien dat de resultaten van de drone heel goed overeenkwamen met wat er in het weiland te zien was, tot en met de kuikens! Het is een bevestiging dat de aanpak die in de Krimpenerwaard bedacht en ontwikkeld is, werkt.

Op naar 2022...

We werken er hard aan om het 4DPN platform en de tweede drone van het ACK nog beter in te kunnen zetten voor de bescherming van de weidevogels in de Krimpenerwaard. Volgend jaar zal het aantal vastgelegde locaties veel groter zijn, zullen de waarnemingen nog nauwkeuriger zijn en zal het Dashboard sneller zijn. De foto's zullen beter zijn zodat we duidelijker kunnen zien wat er zich allemaal op de grond onder de drone afspeelt, ver van de plek vanwaar we vliegen. Zonder verstoring in het veld zullen we dus een groter gebied nauwkeuriger in kaart kunnen brengen! Natuurlijk kunnen we hulp gebruiken bij het analyseren van de foto's! Als je het interessant vindt om aan deze ontwikkeling (uniek in Nederland!) mee te werken ben je van harte welkom. Zo zal het vast een uitdaging worden om het grotere aantal foto's goed te kunnen beoordelen...

25 m hoogte, 28 april 2020 (beeld uit het 4DPN Dashboard) Vier kuikens! Temperatuur redelijk boven omgevingstemperatuur (6 graden) en typisch gedrag (ze scharrelen beschut in een greppel).

Een screenshot van alle opnamen uit 2021 die zijn gemaakt door het droneteam, in de hele Krimpenerwaard.

Het lot van gruttonest #16 gevolgd met een cameraval

Tekst en foto's: Bernard de Jong

Polder Krimpen aan de Lek – Het begon zo mooi. Een gruttopaar voelde blijkbaar zelf ook aan dat het niet zo goed gaat met de reproductie van de soort en besloot daarom een nest met vijf eieren te leggen. Meestal leggen grutto's de eieren gewoon op de kale bodem, maar dit was een prachtig nest met een bodem van stro. Hoe geweldig zou het zijn geweest als er na zo'n vierentwintig dagen broeden vijf kuikens uit het nest waren gekropen! Het liep anders.

Omdat er in de polder in recente jaren veel predatie voorkomt, hebben we onder andere geprobeerd om een aantal nesten te volgen met cameravallen om zo een beeld te krijgen van de omvang en het soort predatoren. De camera's kunnen op afstand beelden doorsturen, zodat we thuis vanaf de bank de situatie kunnen volgen.

Zo ook bij dit gruttonest dat we vonden op 11 april met vier eieren, het zestiende weidevogelnest op de percelen van boer de Vos. Later bleek er dus nog een vijfde ei te zijn bijgelegd, het broeden zal dus rond 12/13 april zijn begonnen. De verwachte uitkomstdatum lag daarmee zo rond 7 mei.

In de polder was een grote groep kauwen en zwarte kraaien actief die nu eens hier en dan weer daar ging foerageren. De kauwen draaien graag bonkjes ruige mest om op zoek naar wat lekkers. De zwarte kraaien zitten lang niet altijd tussen de kauwen en foerageren dan op eigen houtje, maar soms trekken ze ook samen op met de kauwen. Er waren eind april regelmatig meer dan veertig (!) zwarte kraaien tegelijk in de polder, vaak in een lange streep verspreid over de percelen.

Aanvankelijk gebeurde er niet veel, maar eind april nam de activiteit zichtbaar toe: de camera gaf vaker beelden door. De grutto's van nest #16 vlogen regelmatig op van het nest om een zwarte kraai te verjagen. Op kauwen werd nauwelijks gereageerd, behalve als ze met de hele club bijna bovenop het nest stonden. Grutto's kunnen feilloos kauwen van zwarte kraaien onderscheiden en weten ook dat ze van de een niets en van de ander alles hebben te vrezen!

In de avond van 3 mei ging het mis. Een enorme groep kauwen zwierf over de percelen rondom gruttonest #16 en ook enkele zwarte kraaien trokken mee op. In de onrust werd het nest door een zwarte kraai ontdekt en dat was het begin van het einde. De grutto's bleven nog wel terugkeren naar het nest, maar in de middag van 4 mei werd het laatste ei door een zwarte kraai opgehaald.

Slechts een paar dagen voordat het nest zou uitkomen dus. Heeft de zwarte kraai de kuikens horen piepen in de eieren? We zullen het nooit weten, maar wat hadden we graag vijf kuikens uit de eieren zien kruipen!

27 april: een prachtig gruttonest met vijf eieren op een bedje van stro

29 april 07.21 uur: Zeg haas, wat denk je ervan...

2 mei 10.35 uur: Kauwen draaien graag de bonkjes ruige mest om op zoek naar iets lekkers.

3 mei 20.28 uur: Op kauwen wordt nauwelijks gereageerd, deze grutto lijkt het wel gezellig te vinden.

3 mei 20.32 uur: Nou ja, er zijn natuurlijk wel grenzen...

2 mei 11.59 uur: Kraaien worden keer op keer fel verjaagd door de grutto's!

3 mei 20.45 uur: In de onrust wordt het nest ontdekt door een zwarte kraai.

4 mei 14.15 uur: Het laatste ei wordt opgehaald door een zwarte kraai.

Boerenlandvogelnieuws uit de provincie

Louise Bokhoven, Regisseur Duurzame Landbouw en Voedseltransitie bij de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH)

Voorheen gaf Joke Colijn jullie met enige regelmaat een update over het provinciaal beleid vanuit het kernteam Boerenlandvogels van de provincie Zuid-Holland. Omdat ik deze functie van haar heb overgenomen ontvangen jullie hierbij van mij een update. Ik ga mijn best doen om jullie komende tijd met enige regelmaat op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen. Mocht je naar aanleiding van dit artikel of andere zaken vragen hebben, schroom dan niet om mij direct te benaderen op L.bokhoven@milieufederatie.nl.

Introductie

Wellicht is het goed om te starten met een korte introductie van mezelf. Sinds 1 maart 2020 ben ik Regisseur Duurzame Landbouw en Voedseltransitie bij de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH). Zo'n lange functietitel heb ik nog nooit gehad, maar het dekt wel aardig de lading van wat ik doe. Ik coördineer namens de NMZH een aantal projecten in Zuid-Holland, zoals De Kortste Weg (www.dekortsteweg.nl) en Natuurlijk Boeren (www.natuurlijkboeren.nl). Daarnaast sta ik op dit moment aan de lat voor een aantal thema's zoals de overgangsgebieden (Programma Natuur), het Nationaal Strategisch Plan voor het GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de Europese Unie) en de boerenlandvogels. Naast mijn werkzaamheden in Zuid-Holland vervul ik in ieder geval tot eind dit jaar de functie van landelijk coördinator natuurinclusieve landbouw (NIL) voor alle natuur en milieufederaties in Nederland voor twee dagen in de week. In alle provincies hebben we een keur aan projecten op het gebied van NIL en mijn opdracht is om meer van elkaar te leren en te kijken of we hier op landelijk niveau ook activiteiten voor kunnen opzetten. En sinds een jaar ben ik lid van de NVWK.

Update Actieplan Boerenlandvogels

In de voorjaarsnota 2021 maakte de Provincie Zuid-Holland bekend dat er, naast de €1,4 miljoen die via de najaarsnota 2020 beschikbaar kwam, nogmaals €1,5 miljoen extra beschikbaar wordt gesteld voor de uitvoering van het Actieplan Boerenlandvogels. Dit extra geld wordt ingezet voor een extra subsidieopenstelling eind dit jaar voor inrichting- en beheermaatregelen door agrarische collectieven en terrein beherende organisaties en extra ondersteuning van de activiteiten van De Groene Motor voor weidevogelvrijwilligers. Dit zijn ontzettend mooie bedragen, maar we blijven ons inzetten voor structurele financiële middelen voor de uitvoering van het Actieplan. Het lijkt er nu op dat dit via de najaarsnota 2021 en de meerjarenbegroting vastgelegd gaat worden, maar helemaal zeker weten we dat nog niet.

Vanuit het Actieplan Boerenlandvogels wordt er op dit moment door de

agrarische collectieven gewerkt aan predatiepreventie- en beheerplannen. Het is de bedoeling dat deze plannen in lijn zijn met het soortenbeleid van de provincie Zuid-Holland en dat er voor het opstellen van deze plannen afgestemd wordt met gebiedspartners. Ik hoor uit het veld dat de afstemming met gebiedspartners bij een aantal agrarische collectieven goed verloopt en bij sommige collectieven wat minder goed. Alle ervaringen (de positieve en minder positieve ervaringen) hoor ik graag.

Monitoring

Ten aanzien van de monitoring is Fleur Berkhof op dit moment voor de NMZH aan het inventariseren welke wensen er zijn t.a.v. het verbeteren hiervan. Op 8 december worden haar bevindingen besproken in het Kernteam Boerenlandvogels. Ze is nu actief een aantal partners in het veld aan het benaderen, maar zijn er zaken waar jullie tegenaan lopen, laat het haar dan vooral weten. Mail ze naar: f.berkhof@milieufederatie.nl.

Verzwaren ANLb in pilotgebieden

Zoals de meesten wellicht in het nieuws hebben vernomen is er vanuit het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) budget beschikbaar gekomen voor een verzwaren van het ANLb in een aantal eerste pilotgebieden. Op dit moment wordt er door de provincie Zuid-Holland gekeken naar een aantal pilotgebieden waar dit plaats kan gaan vinden.

Scholekster, foto: Mariëlle Oudenes-Graveland

De zwarte stern in de Krimpenerwaard

Max Ossevoort

De zwarte stern broedt in Nederland in de veenweide- en moerasgebieden, dus ook in de Krimpenerwaard, van nature op gele plomp of krabbenscheer. Door het verdwijnen van deze planten moeten de zwarte sterns ondersteund worden met het leggen van vlotjes om tot broeden te kunnen komen. Dat heeft wel als voordeel dat de locaties van die vlotjes bekend zijn, waardoor het monitoren gemakkelijker is. Nadelen zijn dat het veel (vrijwilligers-)werk meebrengt en dat er materiaalkosten aan zijn verbonden. Deze zijn overigens tot nu betaald door het Agrarische Collectief Krimpenerwaard (ACK). Jaarlijks worden door Stichting Het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) en door de NVWK vlotjes uitgelegd in de Krimpenerwaard. Vorig jaar heeft het (ACK) voor het eerst zelf vlotjes uitgelegd en in 2021 is dit op grotere schaal gebeurd. Overigens worden er ook sporadisch broedsels op natuurlijke vegetatie waargenomen.

Het verslag

Vanaf dit jaar zullen alle activiteiten van de drie partijen ACK, ZHL en NVWK, gerelateerd aan de zwarte stern, gecoördineerd worden. Hierdoor kunnen ook de resultaten van het broedsucces in de Krimpenerwaard van deze vogel behaald door de drie partijen in dit verslag vermeld worden.

Algemeen

1. Als coördinator zwarte stern Krimpenerwaard, is voor mij het Kansboek Zwarte Stern (<http://www.streekfondskrimpenerwaard.nl/component/k2/item/146-project-kansboek-zwarte-stern>) leidend voor de uit te voeren acties. Dat betekent onder andere dat er naar toe gewerkt wordt dat we in 2027 in de Krimpenerwaard 250 broedparen zwarte sterns vlotjes willen aanbieden.

2. Dit jaar zijn er door het ACK voor het eerst op 14 locaties vlotjes uitgelegd. Dit is een substantiële uitbreiding van het totaal aantal vlotjes ten opzichte van vorig jaar. Ook door de NVWK zijn dit jaar meer vlotjes uitgelegd dan het in het voorgaande jaar.

3. De drie partijen hebben op of omstreeks 5 juni, de landelijke broedparentelling voor de zwarte stern, de broedparen geteld waardoor voor het eerst een totaalgetal is geproduceerd voor de Krimpenerwaard. In 2022 willen we er naar toe werken om ook een totaaloverzicht te krijgen van het aantal vliegvlugge jongen. Het totale aantal paren bedroeg 183.

4. We wilden in 2021 ook graag het aantal locaties voor de koloniën uitbreiden, maar we liepen aan tegen het ontbreken van geschikte plekken. Inmiddels hebben we twee sloten gevonden die we volgend jaar graag zouden gaan gebruiken. Een paar locaties zijn ongeschikt geworden omdat de gele plomp daaruit is verdwenen.

Resultaten 2021 van de NVWK koloniën

Dit jaar zijn door vrijwilligers van de NVWK, Marleen van der Lee van de Groene Motor en een aantal agrariërs de vlotjes voor de zwarte stern weer rond 25 april in de Krimpenerwaard uitgelegd. Drie (3) koloniën liggen in de Lopikerwaard, maar wel binnen de gemeente Krimpenerwaard, dus nog in Zuid-Holland.

Ook dit jaar mochten wij weer een nieuw lid van de zwarte stern werkgroep van de NVWK verwelkomen: Hans Plas uit Ammerstol. Een enthousiaste, leergierige en gedreven vrijwilliger. We zijn op zoek naar nog twee vrijwilligers, zodat we de taken binnen de Krimpenerwaard beter kunnen verdelen.

De resultaten worden per locatie vermeld.

West-Vlisterdijk

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam H. Mulder	34 (24 om 10)	11 (11 om 0)	16

De familie Mulder leggen de vlotjes jaarlijks zelf uit. De vlotjes zijn uitgelegd in 2 met gele plomp begroeide brede sloten. Er stond een mooie brede grasrand ter bescherming van beide koloniën. De bezetting was 7 paartjes minder dan vorig jaar, maar de 11 paartjes brachten wel 16 jongen groot en dat is met 1,45 jong per broedpaar een mooi gemiddelde.

West-Vlisterdijk

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam A. de Jong,	30 (23 om 7)	4 (4 om 0)	4

De familie de Jong heeft de vlotjes jaarrond in het water liggen. Langs beide koloniën werd wederom een mooie brede en hoge vegetatierand met diverse kruiden aangehouden vanaf ruim vóór de eerste vlotjes tot na de laatste vlotjes. De bezetting was dit jaar afgenomen van 20 naar 4 broedparen. Het gemiddelde broedsucces van de 4 broedparen was gemiddeld 1,0.

Oost-Vlisterdijk 4

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. Van Eijk	25	19	29

De familie Van Eijk legt de vlotjes zelf uit in een brede met gele plomp bedekte sloot. Dit jaar daalde het aantal broedparen van 25 naar 19, maar met 29 vliegvlugge jongen is dat een hoog gemiddeld broedsucces van 1,81. Daar moet helaas wel een kanttekening bij worden geplaatst: In het kader van het door de roofvogelgroep van de NWWK uitgevoerde Torenvalkonderzoek, werd geconstateerd dat in een torenvalkkast in de directe omgeving van de kolonie vleugeldelen van meer dan 23!!! (o.a. vliegvlugge) zwarte sterns werden aangetroffen. Deze kunnen voor een deel overigens ook afkomstig zijn van de andere in de directe omgeving gelegen zwarte stern kolonies die wij monitoren, maar dat maakt het verlies niet minder groot.

Nestje met drie eitjes van de zwarte stern tussen de gele plomp, foto: Max Ossevoort

Oost-Vlisterdijk

Naam	Vlotjes	Broedparen	Aantal vliegvlugge jongen
Fam. A. van Diemen	18	4	4

Het plompenblad in de betreffende sloot was dit jaar enigszins toegenomen, reden waarom het aantal vlotjes is uitgebreid van 9 naar 18. Het aantal broedparen nam slechts met 1 toe, maar het gemiddelde broedsucces van 1,0 is wel meer dan de 0,66 van vorig jaar. Laten we hopen dat het aantal broedparen volgend jaar wat forser toe neemt.

Oost-Vlisterdijk/Slangenweg

Naam	Vlotjes	Broedparen	Aantal vliegvlugge jongen
Fam. G. Oskam	21	15	18?

Nadat vorig jaar een paar vlotjes zijn uitgelegd waarop wel werd gebroed, is besloten dit jaar 21 vlotjes uit te leggen. De locatie is een hele brede sloot die van oever tot oever bedekt is met gele plomp. De bezetting door 15 broedparen was niet echt een verrassing gezien de schitterende locatie. De kolonie is gemonitord door Krijn Makking uit de Lopikerwaard. De wekelijkse frequentie van monitoring rond de periode van het vlieg vlug worden brengt met zich mee dat er een aantal vlieg vlugge jongen gemist zijn. Ondanks dat zijn naar schatting ongeveer 18 jongen vlieg vlug geworden wat een goed broedsucces van 1,2 zou zijn.

Vliegvlugge jonge zwarte sterns, daar doen we het voor! Ze zitten al niet meer op het nest, maar worden nog wel een weekje gevoerd. Foto: Max Ossevoort

Schoonouwenseweg

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. I. en M. de Jong	20 (11 om 9)	15 (7 om 8)	18

Wederom werden er op 2 locaties vlotjes uitgelegd. De gele plomp leek dit jaar weer iets te zijn toegenomen. Langs beide kolonies werd een lange en brede graskant gespaard langs de kolonie, beschermd tegen grazend vee met een elektrische draad. Was er vorig jaar in een van beide kolonies verstoring door een grondpredator, daar was dit jaar niets van te merken. Het aantal broedparen nam toe van 9 (2020) naar 15. De 15 broedparen zorgden voor 18 vliegvlugge jongen waardoor het totaalresultaat van deze locatie op een goed gemiddeld broedsucces van 1,2 komt.

Benedenkerkseweg

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. M.J. Verburg	31(26 om 5)	19	24

De vlotjes worden door de familie Verburg zelf uitgelegd. en de bezetting vond half mei plaats. De 19 bezette vlotjes lagen allemaal in de put, een sterke verbreding van de sloot. In de sloot zelf bestaat de begroeiing alleen uit krabbenscheer, maar in tegenstelling tot vorig jaar werden daar geen vlotjes bezet. Door de massale verstoring in 2020 was er toen geen broedresultaat te melden. Dit jaar produceerden de 19 broedparen in ieder geval 24 vlieg vlugge jongen wat een gemiddeld broedsucces is van 1,26

De meer oostelijk gelegen locatie met 5 vlotjes bleef ook dit jaar onbezet ondanks de aanplant door de familie zelf van waterlelies. Deze zullen verder uitgebreid worden.

Ook vlak bij deze kolonie werd waargenomen dat een torenvalk een vliegvlugge zwarte stern als prooi had.

Berkenwoude

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. Van Herk	10	2	4

Jan Heuvelman heeft bij de familie Van Herk de vlotjes uitgelegd in de Oude Wetering. Dit jaar hebben 2 paartjes 4 vlieg vlugge jongen groot weten te brengen. Het aantal paren is voor deze locatie weinig, maar komt neer op een hoog gemiddeld broedsucces van 2,0.

Broedende zwarte stern, foto: Max Ossevoort

Dit jaar heeft bij de families P. Verdoold (Benedenkerkseweg), M.J. de Jong (Benedenkerkseweg), J. Borreman (Tiendweg-Oost), A. Vonk Noordergraaf (Ijsseldijk-Noord) en M.J. Verkaik (Ijsseldijk-Noord) jammer genoeg geen bezetting van de uitgelegde vlotjes plaats gevonden. Bij de familie K. Verhagen (Koolwijkseweg) zijn dit jaar geen vlotjes uitgelegd. Bij de familie M. de Vries (Schoonouwen) zijn dit jaar geen vlotjes uitgelegd omdat inmiddels de gele plomp is verdwenen. In het verleden is gebleken dat er in een kale sloot geen bezetting van vlotjes plaatsvond.

Het eindresultaat van door de NVWK gemonitorde koloniën in 2021

Aantal vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
242	89	117	1,31

Doordat drie kolonies beduidend minder bezetting hadden waren er ook minder jongen die vliegvlug werden (130 in 2020, 117 in 2021). Maar omdat er dit jaar minder predatie was tijdens de opgroeifase kwam het gemiddeld broedsucces hoger uit: 1,31 (2020: 1,1).

Resultaten 2021 van de ZHL-koloniën in de Krimpenerwaard

Polder Den Hoek

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
58	25	32	1,28

7 koloniën werden gemonitord door Max Ossevoort. Ook bij deze kolonies geen substantiële predatie in de ei- en opgroeifase. 1 kolonie bleef dit jaar onbezet (8 vlotjes). Het aantal broedparen nam met 7 toe t.o.v. 2020 en het aantal vliegvlugge jongen ook: van 32 naar 46, een mooi resultaat. Het gemiddeld broedsucces was met 1,43 hoger dan dat in 2020 (1,28). Ook dit jaar leek zich een paartje witvleugelsterns te willen vestigen en er werd zelfs een paring op een vlotje waargenomen. Helaas is het paartje kort daarna niet meer waargenomen in de Krimpenerwaard.

Jonge zwarte sterns kunnen gelijk zwemmen, foto: Marian Bosch

Omgeving eendekooi Nooitgedacht, Berkenwoude

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
20	7	7	1

2 koloniën werden gemonitord door Coen van Nieuwamerongen. Een kolonie bleef onbezet (12 vlotjes). Hierdoor waren er minder broedparen en vliegvlugge jongen dan in 2020. In 1 kolonie met 8 vlotjes werden er 7 bezet met een gemiddeld broedsucces van 1,0.

Omgeving eendekooi Graafkade, Berkenwoudse Driehoek,

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
11	7	Onbekend	Onbekend

1 kolonie gemonitord door Jan van der Winden. De kolonie werd bezet door 7 broedparen. Het aantal vliegvlugge jongen is onbekend.

Polder De Nesse,

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
11	7	Onbekend	Onbekend

4 koloniën werden gemonitord door Jan van der Winden. Alle 4 de koloniën werden bezet door totaal 27 broedparen. Het aantal vliegvlugge jongen is onbekend

Polder Berkenwoude

In deze polder werden in 3 koloniën 26 vlotjes uitgelegd (respectievelijk 10,8,8) die niet werden bezet. Daarnaast hebben in polder De Nesse in ook minimaal 2 paartjes gebreed op natuurlijk materiaal. Dit heeft niet geleid tot vliegvlugge jongen.

Het totaalresultaat van het ZHL 2021

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
155	73	53 *)	Onbekend

*) van 34 broedparen is niet bekend hoeveel vliegvlugge jongen zij hebben groot gebracht. De vlotjes van deze broedparen liggen in weidevogelgebieden van het ZHL en mogen door regelgeving niet betreden worden. Hierdoor is het niet mogelijk het aantal eieren en vliegvlugge jongen vast te stellen. Mogelijk dat hiervoor in overleg een oplossing gevonden kan worden. Van de broedparen (39) waarvan wel bekend is hoe veel vliegvlugge jongen ze hebben groot gebracht is het gemiddelde broedsucces (53:39) 1,36 en dat is een mooi resultaat.

Resultaten 2021 van de ACK koloniën

De koloniën zijn gemonitord door het team bestaande uit Mariëlle Oudenes, Marja de Jong en Celia Bakker. Op drie nieuwe locaties raakten dit jaar gelijk al vlotjes bezet.

West-Vlisterdijk, Vlist

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
VOF Bogaard	10	7	14

De vlotjes werden uitgelegd in een sloot zonder specifieke begroeiing. Toch werden van de 10 vlotjes er 7 bezet en werden er 14 jongen vliegvlug. Het gemiddelde broedresultaat komt hierdoor op 2,0 wat hoog is.

Tussenlanen

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. P. Schmidt	8	5	12

De vlotjes werden evenals in 2020 uitgelegd in een sloot met gele plomp. Van de 9 vlotjes werden er 5 bezet en werden er 10 jongen vliegvlug. Het gemiddelde broedresultaat komt hierdoor op 2,4 wat een erg goed resultaat is.

Bovenberg

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Schep Holstein	8	4	7

De vlotjes werden evenals in 2020 uitgelegd in een sloot met gele plomp. Van de 9 vlotjes werden er 4 bezet en werden er 7 jongen vliegvlug. Het gemiddelde broedresultaat komt hierdoor op 1,75 wat een mooi resultaat is.

Opperduit

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
VOF J. en P. Slingerland	8	7	11

De vlotjes werden uitgelegd in een sloot met gele plomp. Van de 9 vlotjes werden er 7 bezet en werden er 11 jongen vliegvlug. Het gemiddelde broedresultaat komt hierdoor op 1,57.

West-Vlisterdijk

Naam	Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen
Fam. Steenkamer	5	1	0

De vlotjes werden uitgelegd in een sloot met gele plomp. Van de 9 vlotjes werd er 1 bezet. Er zijn 2 pullen waargenomen, maar deze verdwenen voordat ze vliegvlug waren. Het is mogelijk dat ze voortijdig door de ouders zijn verplaatst. Hopelijk is er volgend jaar meer succes op deze mooie locatie.

Daarnaast zijn er vlotjes uitgelegd bij de VOF de Jong, Benedenberg (9), bij VOF t Ammerse Land (9), bij VOF M.&A.&F. de Vries Benedenheulsegweg (9), bij de familie Vonk Noordegraaf (Paulshoeve), IJsseldijk-Noord (9), op een locatie van de provincie Zuid-Holland aan de Kadijk-Oost (9), bij de familie Strijbos, Lageweg (9), bij de familie G.T.S. Vonk Noordegraaf, IJsseldijk-Noord (9), bij de familie Vos, Schuwacht (9) en als laatste bij de familie Broere, Westering-Oost (9). Helaas hebben deze koloniën geen bezetting gehad.

*Paar zwarte sterns met hun kroost,
foto: Ton Tettero*

Het totaalresultaat van het ACK 2021

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
111	24	44	1,83

Op de meeste locaties werden dit jaar voor het eerst vlotjes uitgelegd. Op 4 van de 5 locaties waar gebroed werd bestond de begroeiing in de sloot uit gele plomp. Het gemiddelde broedsucces van 1,54 jong per broedpaar is een heel mooi resultaat.

Het totaalresultaat van alle door de NVWK, het ACK en het ZHL uitgelegde vlotjes

Vlotjes	Broedparen	Vliegvlugge jongen	Gemiddeld per broedpaar
508	186	214*)	1,41

1) Bij het totaal aantal broedparen dat is vastgesteld bij de telling van 5 juni (186) zijn de in ieder geval 2 paartjes opgenomen die op natuurlijk materiaal hebben gebroed in de Nespolder.

*) van 34 broedparen is niet bekend hoeveel vliegvlugge jongen zij hebben groot gebracht. Het gemiddeld broedsucces is de uitkomst van het aantal vliegvlugge jongen dat bekend is (214) gedeeld door de 186-34 broedparen, maar kan in realiteit dus iets anders zijn.

Conclusies voor 2021:

1. De zwarte stern heeft een gemiddelde nodig van 0,78 vlieg vlug jong per broedpaar om de populatie in stand te houden. Met een totaal gemiddeld broedsucces van 1,41 zitten we daar ruim boven. Dit is een heel mooi resultaat.

2. De coördinatie en het overleg tussen partijen heeft ertoe geleid dat in 2021 voor het eerst alle broedparen zwarte stern op of omstreeks 5 juni, de landelijke teldag, in de Krimpenerwaard zijn geteld. Voor 2022 zal worden bezien of het haalbaar is om ook alle vliegvlugge jongen te tellen.

3. We hebben geconstateerd dat op twee plaatsen een aanzienlijk deel van de vliegvlugge jongen ten prooi is gevallen aan twee paartjes torenvalk. Deze informatie zullen we verder onderzoeken en waar mogelijk actie ondernemen.

Bedanken

Ik wil het ACK, het ZHL, alle deelnemende boeren en alle vrijwilligers bedanken voor de totstandkoming van de samenwerking en voor hun inzet, waardoor we gezamenlijk deze resultaten hebben kunnen behalen. In 2022 gaan we uiteraard proberen deze resultaten weer te verbeteren.

Vermoeden van broedgevallen buiten deze koloniën

Mocht u vermoedens of weet hebben van broedgevallen van zwarte sterns, bijvoorbeeld op natuurlijk materiaal of op vlotjes die niet bij ons bekend zijn, dan wordt u verzocht contact hierover op te nemen met hetzij Wim Sloof, 06-18242683, hetzij Max Ossevoort, 0182-350778 of 06-58870179. Zij kunnen deze broedparen dan in voorkomend geval monitoren op broedresultaat.

Zelfs zonder te landen lukt het pa (of ma) om het voedsel precies in het bekje van het jong te droppen, foto: Ton Tettero

Weidevogelseizoen gemist gelukkig kwam het voor de vogels alsnog goed

Tineke Hoekstra

De start van het weidevogelseizoen was dramatisch. Door het koude, maar vooral natte voorjaar verlieten grutto's het nest en kwam er een jong uit het ei, dan verzoop het in de regen of kwam het om door kou en honger. Want door de lage temperaturen was er geen insect te bekennen. Maar hoe anders eindigde dit weidevogelseizoen. Het is nog wachten op de exacte cijfers, maar uit het hele land komen berichten dat het broedseizoen van de weidevogels - na die dramatische start - goed is verlopen.

De vogels haalden in de maanden mei en juni de schade in. Er was dankzij een nat voorjaar genoeg voedsel en ze konden prima bij de wormen. Er werd bovendien ook later gemaaid dan normaal, waardoor de kuikens zich konden verstoppen voor de predatoren. Ook in de Krimpenerwaard zien de eerste cijfers er positief uit. En dat is zeker te danken aan de vrijwilligers én aan het collectief, dat onder leiding van Mariëlle Oudenes samen met de boeren en de dronevliegers veel in het land was om de weidevogels te helpen met de bescherming van de legfels en het groot brengen van de kuikens. Het is bovendien meldenswaardig dat er ook steeds meer boeren meedoen aan Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Zo wordt er op veel boerenpercelen later gemaaid, kruidenrijk gras ingezaaid en waterrijke stukken land ingericht, waar vogels als de tureluur, Kieviten en grutto's naar hartelust kunnen rusten en foerageren.

Voor het eerst dit jaar had ik een paar percelen onder mijn hoede van melkveehouder Jaap Schep, waarop ik de weidevogels moest inventariseren en beschermen. Schep was na jaren van afwezigheid - dankzij de overredingskracht van Oudenes - weer aangehaakt. Er stond wat op het spel - want hij mocht zijn enthousiasme niet verliezen. Ik parkeerde mijn auto dus altijd netjes op de aangegeven plek en meldde mij even aan voordat ik het veld in ging. We bespraken ook altijd even de stand van zaken in het land, want Schep is politiek actief en ik ben journalist. Ik vond mijn taak best spannend, maar gelukkig werd ik geholpen door weidewachters Bouw, Ellen en Mariëlle en tuurden we regelmatig door onze kijkers over het veld.

Helaas heb ik alleen van horen zeggen dat er redelijk wat jonge vogels zijn uitgevlogen op 'mijn' percelen. Begin mei - midden in het seizoen - kreeg ik een aanbod voor een geweldige baan bij de UEFA om de media tijdens het EK-voetbal te begeleiden in de Johan Cruyff Arena in Amsterdam. Het was te mooi, maar toch echt waar en na wat telefoontjes liet ik alles uit mijn handen vallen voor deze tijdelijke job. Gelukkig snapte iedereen in onze weidevogelgroep het.

Nadat de eerste wedstrijden waren gespeeld - Nederland lag er al snel uit - kreeg ik weer tijd om met Bouw en Mariëlle het veld in te gaan. Wandelen door het lange gras, turend vanaf het hek zagen we veel jonge vogels. Een feestje en wat had ik dat gemist. Want ondanks mijn liefde voor het voetbal gaat er toch niets boven de natuur en de geluiden in de Krimpenerwaard: vogels die alarmerend om je hoofd vliegen; zwarte sterns, die opnieuw dit jaar succesvol op de vlotjes broedden; de purperreigers in het veld, één van mijn favorieten. En het feestje is pas compleet als we na afloop of vooraf een kop koffie doen bij melkveehouder Rob Schmidt en z'n vrouw Ingrid.

Gelukkig voor mij is het WK-voetbal volgend najaar in Qatar - nadat het weidevogelseizoen al lang is afgesloten. Dat is fijn, want dan ben ik als weidevogelwachter weer van de partij!! En mag de FIFA mij bellen!

Grutto, foto: Peter Stam

Weidevogels houden van nattigheid

Integrale aanpak is noodzakelijk

Tekst en foto's: Bernard de Jong

Niets is zo veranderlijk als het weer. Die uitspraak is bij uitstek van toepassing op de huidige zomer, met relatief lage temperaturen en veel buien. Datzelfde was ook al van toepassing op het voorjaar, waardoor we een heel andere weidevogelseizoen voorgeschoteld kregen dan voorgaande jaren het geval was. Welke lessen kunnen we trekken uit dit broedseizoen? Na drie zeer droge voorjaren op rij was het voorjaar van 2021 bovengemiddeld koel en vooral nat. Voor de vroege kieviten waren de koude omstandigheden in april niet erg gunstig, maar de maanden mei en juni zagen er heel goed uit. Mei was wat kouder en vooral veel natter dan gemiddeld, juni was net iets warmer dan gemiddeld. Dit had een aantal interessante gevolgen.

Voedsel

De grond bleef langdurig koud en nat met een vertraagde grasgroei tot gevolg. Een vochtige toplaag zorgt ervoor dat insecten, met name wormen, meer aan de oppervlakte blijven en ze bovendien makkelijker bereikbaar zijn voor adulte vogels. Dat is cruciaal als je in een goede conditie wilt komen en blijven voor het leggen en uitbroeden van eieren. Er leek dit seizoen meer dan anders een grote spreiding te zijn van broedgevallen, waardoor ook heel laat in het seizoen nog gezinnen met kleine kuikens rondliepen tussen de gezinnen met al bijna vliegvlugge kuikens. Er was sprake van wat meer (geregistreerd) nestverlies door predatie, dat zal ook bijgedragen hebben aan de spreiding. Veel broedparen zijn kennelijk – goed gevoed – in staat geweest om een vervolgletsel te produceren.

Ook voor kuikens zijn wat koelere, natte omstandigheden gunstig.

Wakende grutto op een hek in Kadijk-Oost

Insecten zijn bij lagere temperaturen trager en daardoor eenvoudiger te vangen. Bovendien zijn ze in een lagere vegetatie beter uit het gewas te plukken, iets waar zeker de grutto van profiteert. De milde temperaturen begin juni, als veel gruttokuikens nog klein zijn, waren ook gunstig: minder tijd nodig voor het opwarmen onder moeders vleugels en dus meer tijd over om te foerageren. Doordat op veel plekken pas een maand (!) later werd gemaaid dan normaal, was er een langdurig groter aanbod van (grote) insecten voor de kuikens. Overigens is in een seizoen met een minder gunstig weerbeeld de voedselbeschikbaarheid waarschijnlijk ook niet het grootste probleem, maar wel de voedselbereikbaarheid.

Rust

Een ander gevolg van het late maaien – indirect dus een gevolg van met name de bodemvochtigheid – was dat er een veel langere periode van rust was in het veld. Werkzaamheden – maaien, bemesten etc. –

zorgen altijd voor een mate van onrust in het veld. Dit maakt met name kuikens kwetsbaar. Ze moeten zich vaker verplaatsen – soms over kale percelen – om weer geschikt leefgebied met voedsel en dekking te vinden. Dat kost extra energie en gaat ten koste van de tijd die nodig is voor het foerageren. Slechts een klein deel van de energie die kuikens uit voedsel halen is beschikbaar voor de groei. Als kuikens teveel energie moeten stoppen in bijvoorbeeld het bereiken van voedsel, kan het zelfs zijn dat de groei stopt. Kuikens raken verzwakt en worden een eenvoudiger prooi.

Toen er dit seizoen op grote schaal werd begonnen met maaien, waren veel kuikens de eerste kritieke fase al voorbij. Er kwamen dan ook – tot ieders vreugde! – op veel plekken vrij forse kuikens tevoorschijn die nu ook op de gemaaide percelen gingen foerageren. Daar waar nodig waren boeren ook bereid om in overleg met het collectief het maaien nog wat verder uit te stellen om ook de late kuikens een goede start te geven.

Het is overigens interessant dat de volwassen vogels (met name grutto's) hun kuikens meenemen naar die gemaaide percelen, die bieden immers weinig dekking tegen predatoren. Een reden zou kunnen zijn dat de niet gemaaide percelen op dat moment niet meer geschikt zijn, omdat het gras daar te lang en te zwaar wordt. Gruttokuikens hebben een voorkeur voor niet gemaaide percelen met een vegetatiehoogte tussen 15-30 cm. Dat zie je in gangbaar agrarisch gebied eigenlijk nergens in de kuikentijd. In lang en zwaar gras zijn insecten niet meer bereikbaar, terwijl ze op gemaaide percelen – al dan niet verzwakt – voor het oprapen liggen. Om die reden zie je in het najaar ook vaak grote groepen kieviten (zichtjagers) op gemaaide percelen.

Veiligheid

In niet gemaaide percelen vinden weidevogelkuikens voldoende dekking tegen predatoren, ze zijn er simpelweg minder zichtbaar en de percelen zijn minder toegankelijk voor grondpredatoren. Bovendien houden grondpredatoren meestal niet van nattere omstandigheden (al kunnen ze er prima mee overweg als het moet). Het bewerken van percelen trekt altijd predatoren aan, denk maar aan ooievaars, reigers, kraaien en meeuwen die binnen de kortste keren achter trekkers aan lopen. (Interessant: uit onderzoek blijkt dat ooievaars afkomen op de geur van gemaaid gras.) Zij krijgen dan vaak de zwarte piet toegespeeld als oorzaak van de achteruitgang van de weidevogels, maar dat is onterecht. Het zijn opportunisten die weten dat er van alles te halen valt uit gemaaide of bemeste percelen. Het stapelvoedsel van de ooievaar bestaat uit regenwormen (net als bij de grutto dus!), maar hij zal een versuft kuiken zeker pakken als de kans zich voordoet. Overigens zijn er voorbeelden waarbij ooievaars door lijken te hebben dat bijvoorbeeld langs randen van een plas-dras ook van alles rondscharrelt. Predatoren kunnen zich ook specialiseren op weidevogels, vooral bij gebrek aan hun reguliere stapelvoedsel, bijvoorbeeld dit jaar aan muizen.

Resultaat

Wat heeft dit alles dan opgeleverd dit broedseizoen? Regionale verschillen daargelaten, lijkt het een heel aardig broedseizoen te zijn geweest. Het aantal *geregistreerde* nesten is flink hoger dan de afgelopen jaren. Hierbij moet wel de nuancering worden gemaakt dat dit niet direct betekent dat er ook meer broedparen zijn. We krijgen steeds beter in beeld waar de clusters van vogels zich bevinden en kunnen dus gerichter zoeken. Ook verandert soms de manier van zoeken, zoals met de drone met warmtebeeldcamera. Deze techniek wordt steeds verfijnder en dus wordt het resultaat daarvan beter. Ook kunnen meer broedparen vervolglegels hebben geproduceerd, wat het totaal ook omhoog brengt. Getallen van aantallen nesten zijn aardig, maar uiteindelijk gaat het erom dat er voldoende kuikens vliegvlug worden. Op basis van alle waarnemingen uit het veld lijkt dat er dit jaar dus goed uit te zien. Binnen de Krimpenerwaard zien we wel een verschuiving van west naar oost: in het uiterste westen hebben de weidevogels het zwaar, in het oosten gaat het beter.

De rol van water

De belangrijkste factor die dit broedseizoen anders maakte dan vorige seizoenen was dus: water! Zoals hiervoor uitgelegd heeft water een aantal directe en indirecte invloeden die positief uitpakken voor weidevogels. Echter, het weer heb je niet in de hand, dus ook niet de hoeveelheid water die in een seizoen op de bodem terecht komt. Een logische vraag is daarom: hoe kunnen we er nu voor zorgen dat er ook voldoende water in het leefgebied van weidevogels komt als het weer niet meezit zoals in voorgaande jaren? En wat betekent dit dan voor de boer?

Voor soorten als de grutto en tureluur is een grondwaterpeil van 20-40 cm onder het maaiveld vereist, liever zelfs nog iets hoger. Het grondwaterpeil is niet hetzelfde als het (zichtbare) waterpeil van de omliggende sloten, maar het een kan het ander wel beïnvloeden. Het slootpeil beïnvloedt bij veengronden vooral de eerste meters van het perceel. Om het water verder naar het midden van het perceel te leiden, kan gebruik worden gemaakt van greppels. Een voldoende hoog slootpeil in combinatie met een goede greppelstructuur (en greppel plas-dras!) is zo een relatief eenvoudige en goedkope manier om percelen te vernatten.

In veel veenweidegebieden, zoals ook bij ons in de Vlist, wordt volop geëxperimenteerd met vormen van (druk)drainage in percelen, vooral bedoeld om bodemdaling te remmen en zo de uitstoot van CO₂ te beperken. Met deze techniek is het weliswaar ook mogelijk om vernatting en zelfs plas-dras te realiseren voor weidevogels, maar je kunt je afvragen of dit nu de beste manier is. Het is enorm kostbaar om aan te leggen en te onderhouden, dus moet daar economisch iets

Vliegvlugge junienvleugel tureluur langs plas-dras

tegenover staan. Alleen een vergoeding voor weidevogelbeheer is daarvoor niet toereikend.

Drainage kan ook ingezet worden om percelen vroeg in het jaar droger te krijgen, zodat er eerder op het land gewerkt kan worden. Later in het seizoen kan dan juist water worden vastgehouden, zodat de grasgroei op peil blijft. Dit is economisch interessanter voor de boer, maar weidevogels zijn hier absoluut niet bij gebaat.

Oplossingen zoeken in techniek is populair, maar een meer natuurlijke oplossing met vasthouden van water, een hoger slootpeil en 'ouderwetse' (plas-dras) greppels lijkt veel beter aan te sluiten bij wat weidevogels nodig hebben. Dit systeem kan zo nodig gevoed worden met kleine zonnepompen in tijden van droogte en verdamping. Al met al veel goedkoper in aanleg en onderhoud, maar een dergelijke oplossing heeft ook gevolgen voor het landgebruik en dus voor de portemonnee van de agrariër.

Uiteindelijk zullen we in de Krimpenerwaard te maken krijgen met nattere omstandigheden. Er komt een punt dat de waterstanden niet nog verder met de bodemdaling mee omlaag (*geïndexeerd*) kunnen worden. Enerzijds omdat dit leidt tot enorme ecologische en economische (maatschappelijke) schade, een verminderde veiligheid en CO₂-uitstoot. Anderzijds omdat verzilting en opbarsting (het ongecontroleerd omhoog komen van dieper grondwater) het huidige landgebruik onmogelijk maken. Om verdere bodemdaling te voorkomen zal het peil moeten worden *gefixeerd* of verhoogd. Dit kan prima samengaan met een vorm van landbouw zoals die nu ook wordt bedreven, maar dan wel extensiever. Dat is ook voor weidevogels van belang, want als het té nat wordt (natte teelten, moerasvorming) zullen bepaalde soorten samen met de graslanden verdwijnen. Boeren hebben dus een belangrijke rol in het onderhoud van het landschap.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

Zolang er niet op grotere schaal écht goed habitat wordt gerealiseerd voor weidevogels, ziet hun toekomst er somber uit, ondanks alle goede bedoelingen en ondanks alle inspanningen die al geleverd worden. Het in 2016 ingevoerde ANLb stelsel is in uitvoering een hele stap vooruit ten opzichte van het vorige systeem en in de Krimpenerwaard hebben we het heel goed getroffen met het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK). Toch is deze uitvoering niet voldoende om de achteruitgang van de weidevogels te stoppen, bleek ook recent uit een evaluatie uitgevoerd door de Wageningen Universiteit. Het ANLb heeft te weinig financiële middelen, maar biedt vooral ook te weinig ecologische en economische stimulans om iets op te bouwen, iets te ontwikkelen.

Het ANLb leunt op vrijwilligheid en dus zal een deelnemende boer niet zomaar kiezen voor veel zogenaamd 'zwaar beheer'. Het weidevogelbeheer moet ook passen binnen de eigen bedrijfsvoering en de economische prikkel om de bedrijfsvoering daarop aan te passen is beperkt. Er wordt veelal gekozen voor relatief eenvoudige pakketten zoals randenbeheer en uitgesteld maaien. Randenbeheer levert botanisch weliswaar best goede resultaten, maar qua oppervlak zijn deze stroken niet voldoende om bijvoorbeeld grutto's groot te krijgen. Het aanbod insecten neemt af, kuikens moeten meer lopen om voldoende insecten te vangen en ze worden kwetsbaarder voor predatie.

Een veel toegepast beheerpakket uit het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is het uitstellen van maaien, bijvoorbeeld tot 1, 8 of 15 juni. Dat lijkt een heel aardige manier om rust in het veld te creëren, maar in de praktijk werkt dit pakket vaak niet goed. Percelen met dit pakket worden vaak regulier bemest, waardoor de vegetatie zo hard groeit dat er in de kuikentijd niets meer te halen valt. Ook voor de agrariër levert het weinig op: de voedingswaarde neemt af, het gewas valt plat en het is lastig te maaien. Daardoor is ook de hergroei voor de

tweede snede niet ideaal.

Veengrond is van zichzelf al rijk aan voedingsstoffen, waardoor grassen snel groeien. Veel beter zou het daarom zijn om de voorjaarsbemesting weg te laten op percelen met uitgestelde maaidatum, zodat de grasgroei enigszins wordt geremd. Pas na de eerste snede kan er dan bemest worden voor een goede tweede snede. Daarmee blijft het dan echter nog steeds een hoogproductief en daarmee voor weidevogels matig geschikt grasland. Om goed habitat voor weidevogels te creëren zal ook moeten worden verschaald door (veel) minder bemesting en (eerder) maaien en afvoeren. Nu worden vaak pakketten als voorweiden of extensief weiden ingezet om de grasgroei te 'remmen' en zo habitat voor kuikens te creëren. Beweiding past in een mozaïek en bijvoorbeeld Kieviten kunnen er goed mee uit de voeten, maar als alternatief voor het uitstellen van maaien is het een 'gebrek aan beter'-maatregel. Beweiding kan bovendien een negatieve invloed hebben op de vestiging van vogels op percelen.

Pakketten voor vernatting en ontwikkeling van kruidenrijk grasland zijn er wel binnen het ANLb, maar worden relatief mondjesmaat toegepast. Een uitzondering daarop vormt wellicht de plas-dras, maar deze maatregel is ook sterk afhankelijk van de kwaliteit van het omliggende beheer en is qua grootte meestal niet voldoende om een heel weidevogelgebied te dragen. Omdat er in het ANLb economisch gezien maar weinig stimulans is om langjarig te werken aan de ontwikkeling en verbetering van bijvoorbeeld kruidenrijk grasland, is er in de afgelopen zes jaar maar heel beperkt vooruitgang geboekt op dat terrein.

Hoe dan wel?

Over het algemeen zijn weidevogels erg plaatstrouw, wat betekent dat ze elk jaar op vrijwel dezelfde plek broeden. Een soort als de slobbeend kan zelfs tot 100% plaatstrouw zijn bij succesvolle broedpogingen. Daar zou je met weidevogelbeheer ook op kunnen – of eigenlijk moeten – sturen. Op bedrijfsniveau zou 20 tot 30% van het bedrijfsareaal afgestemd moeten worden op weidevogels. Dat wil zeggen dat hier niet gewasopbrengst leidend is, maar ecologische kwaliteit. Dus mét een hoger waterpeil, een beperkte mestgift,

Vliegvlugge juveniele grutto langs de Kerkweg, Berkenwoude

kruidenrijk grasland, voldoende rust etc.

Beter is nog om dit op polderniveau vanuit meerdere bedrijven bij elkaar te brengen, zodat je als het ware een extensieve kern creëert voor weidevogels. Deze moet voldoende groot zijn, zodat populaties zich kunnen verdedigen tegen predatoren. Die concentreren zich soms namelijk ook op kerngebieden, omdat ze weten dat juist daar nog iets te halen valt.

Bij een dergelijke uitvoering hoort dan óók een fatsoenlijk verdienmodel.

Op dit moment zijn de subsidies vanuit het ANLb namelijk niet veel meer dan een vergoeding voor het gemis aan gewasopbrengst en geleverde arbeid. Maar écht goed weidevogelbeheer mag best worden beloond!

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, hoe werkt het

In 2023 gaat een nieuwe periode van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van start en dat biedt ook kansen om het ANLb verder te verbeteren. Vanuit het Europese raamwerk kunnen straks meer en betere vergroeningsmaatregelen worden genomen, hoewel minder dan waar door groene organisaties voor was gepleit. Het GLB bestaat uit twee 'pijlers'. De eerste pijler richt zich op marktordening en inkomstensteun, de tweede pijler op de ontwikkeling van het platteland. De eerste pijler is verreweg de grootste subsidiepot met jaarlijks ruim 700 miljoen, de tweede pijler, met daar in o.a. het ANLb, bevat ruim 70 miljoen. Het is echter mogelijk om een (beperkt) deel van de eerste naar de tweede pijler over te hevelen. Zo kan bijvoorbeeld het budget voor het ANLb worden vergroot, maar dit gaat dan wel ten koste van de inkomenssteun voor agrariërs.

Die inkomenssteun is in de jaren '60 ontstaan zodat boeren in Europa veel, veilig en zo goedkoop mogelijk voedsel konden produceren. Dat heeft ons veel welvaart gebracht, maar inmiddels bereikt de houdbaarheid van het huidige voedselsysteem haar grenzen. Dit systeem draagt namelijk ook sterk bij aan grote maatschappelijke problemen zoals de stikstofcrisis, bodemdaling, uitstoot van broeikasgassen en een matige waterkwaliteit. Er vindt daarom nu een verschuiving plaats van inkomenssteun zonder al teveel voorwaarden naar een betaling voor het leveren van maatschappelijke diensten.

Vergroening in het GLB is hoofdzakelijk mogelijk vanuit drie 'gereedschappen'. De basis is de conditionaliteit, dit zijn de minimale eisen voor een 'goede landbouw- en milieuconditie' waaraan een landbouwer moet voldoen om in aanmerking te komen voor de basispremie (inkomenssteun). Daarnaast komt er een nieuwe eco-regeling, een set van maatregelen die moet bijdragen aan vijf doelen: bodem, water, klimaat, landschap en biodiversiteit. De conditionaliteit en de eco-regeling zijn beide onderdeel van pijler 1, waarbij 25% van het budget uit die pijler bestemd is voor de eco-regeling. Het derde gereedschap is het bekende ANLb, onderdeel van pijler 2. Dit instrument blijft grotendeels zoals het is, maar wordt uitgebreid met doelen voor klimaat en water.

De hoogte van de basispremie wordt iets afgebouwd ten opzichte van de huidige periode en de conditionaliteit wordt iets verzwaard. Het gat dat zo ontstaat in de basispremie kan worden aangevuld door maatregelen te nemen binnen de eco-regeling. Afhankelijk van welke maatregelen worden genomen en de zwaarte ervan, komt een boer zo weer in aanmerking voor het maximale subsidiebedrag uit pijler 1.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

Een deel van de conditionaliteit in het GLB wordt straks ingevuld door wetgeving die volgt vanuit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e NAP). Dit programma is bedoeld om de waterkwaliteit te verbeteren en is belangrijk om doelen van de KRW te halen. Het doel van de KRW is dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is. Worden die doelen niet gehaald, dan kan dat serieuze gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de derogatie, het onder voorwaarden mogen gebruiken van meer dierlijke mest dan normaal gesproken is toegestaan. Bedrijven zullen dan mestoverschot moeten afvoeren en meer kunstmest moeten aankopen om een gelijkblijvende productie te halen. Dat kan flink in de papieren lopen.

Een van de maatregelen in het (concept) 7e NAP is de verplichting tot teeltvrije stroken langs watergangen die niet bemest en bespoten mogen worden, om zo uit- en afspoeling van nutriënten

en pesticiden naar water tegen te gaan. Die stroken moeten 2 meter breed zijn (5 meter langs KRW waterlichamen) met een maximum van 5% van het areaal van een perceel. Voor de smalle percelen in de Krimpenerwaard, vaak 30 tot 40 meter breed, betekent dit stroken van ongeveer 0,75 tot 1 meter breed.

Nationaal Strategisch Plan

De Europese regelgeving voor het GLB biedt een zekere ruimte aan de lidstaten voor het maken van keuzes, die worden uitgewerkt in een zogenaamd Nationaal Strategisch Plan (NSP). Dat gaat over de verdeling van geld over de verschillende instrumenten, maar ook welke inhoudelijke keuzes je binnen die instrumenten maakt. Je kunt de instrumenten dus meer of minder 'groen' invullen. Het is aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) om voor Nederland keuzes te maken die de landbouw helpt om duurzaam en toekomstbestendig te worden.

Zo biedt het GLB ook mogelijkheden om fors bij te dragen aan grote maatschappelijke vraagstukken zoals de stikstof- en veenweideproblematiek. Voor de stikstofproblematiek kan gekozen worden voor het creëren van bufferzones van 250 meter met extensieve landbouw rondom Natura 2000 gebieden om zo de belasting van natuurgebieden te verminderen. Voor de veenweiden kan gekozen worden voor het omhoog brengen van waterpeilen om bodemdaling en CO₂ uitstoot te stoppen. De extra kosten en derving van inkomsten die daaruit volgen voor agrariërs kunnen volledig worden gecompenseerd met gelden uit het GLB.

LNV lijkt ervoor te kiezen om zoveel mogelijk boeren mee te willen laten doen aan het GLB, waardoor de invulling van het NSP laagdrempelig wordt gehouden. Het is de vraag of je voor het behalen van de verschillende doelen niet beter hogere eisen kunt stellen, ook al haakt dan misschien een deel van de boeren af (omdat de kosten voor hun bedrijf door de extra eisen niet opwegen tegen de subsidies). Vooralsnog ontbreekt het in ieder geval aan een onderbouwing waarom een laagdrempelige invulling wél zou bijdragen aan het behalen van de doelen.

Verder bekijkt LNV of een deel van de instrumenten in het NSP zo uitgewerkt kan worden dat maatregelen die boeren nemen, aansluiten bij marktinitiatieven. Daarmee zouden maatregelen die vergoed worden vanuit het GLB ook meteen vergoed kunnen worden vanuit duurzaamheidsinitiatieven uit de markt, zoals het onafhankelijke keurmerk On the way to PlanetProof en het programma Beter voor Koe, Natuur en Boer van Albert Heijn. Dit maakt stapeling van vergoedingen mogelijk.

Landbouwtransitie

Om maatschappelijk vraagstukken op te lossen zullen we hoe dan ook toe moeten naar een meer extensieve landbouw. Het GLB kan deze transitie niet alleen realiseren, maar kan wel een flinke duw in de rug geven om deze in gang te zetten. Daarnaast ligt er een belangrijke taak voor supermarkten om consumenten te stimuleren tot groenere keuzes. Lokaal, seizoensgebonden voedsel moet prominenter in de schappen komen te liggen. De politiek kan ervoor kiezen om de prijs van lokaal, duurzaam en gezond voedsel omlaag te brengen. En consumenten hebben elke dag een verantwoordelijkheid om duurzame keuzes te maken. Iedere schakel in de keten zal een bijdrage moeten leveren om te komen tot een transitie.

Een minder intensieve landbouw betekent overigens niet dat boeren maar moeten verdwijnen. De discussie over landbouw en natuur wordt vaak erg zwart wit gevoerd, waar niemand baat bij heeft. De landbouw niet en de natuur niet. Het afgelopen jaar verscheen een aantal rapporten rondom stikstof, waaruit zou blijken dat boeren in

bepaalde gebieden maar moeten verdwijnen. Dat was echter een onjuiste interpretatie. De belangrijkste boodschap (aan het Rijk) uit deze rapporten is: focus je bij natuurherstel niet alleen op de kritische depositiewaarden voor stikstof, maar benader het probleem integraal. Natuurherstel is namelijk afhankelijk van veel meer dan alleen stikstof.

Aanvalsplan Grutto

Terug naar de weidevogels. Want hoe zorgen we er nu voor dat de grutto ook een goed habitat aantreft als het weer niet zo gunstig uitpakt als dit jaar? Daarover gaat het - in 2020 gepresenteerde en inmiddels politiek breed gedragen - Aanvalsplan Grutto, dat een integrale aanpak voorstelt voor het realiseren van écht goed weidevogelbeheer in gebieden van voldoende schaal en met voldoende openheid.

In deze gebieden zijn eenmalige investeringen nodig voor de aanpassing van het waterpeil tijdens het broedseizoen, het aanleggen van plas-dras en het verflauwen van slootranden. Ook zullen gebieden minder aantrekkelijk gemaakt moeten worden voor predatoren. Om over te kunnen stappen naar meer ruige mest zijn andere stalsystemen nodig. Beheercontracten moeten een lange looptijd krijgen en de vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer moeten omhoog. Het beheer moet gericht zijn op een hoog waterpeil, een groot aandeel kruidenrijk grasland, een extensieve veebezetting, toediening van ruige mest en laat in het jaar maaien.

Dat alles vraagt nogal wat van de agrariërs in zo'n gebied, want de bedrijfsvoering moet hiervoor behoorlijk worden aangepast. De overstap kan worden bevorderd door inzet van een omschakelfonds en door begeleiding van de betrokken boeren. Niet iedere boer zal overigens op deze manier willen boeren, maar het is wel zaak om de kerngebieden als geheel zo optimaal mogelijk in te richten. Het ruilen van gronden kan dan ook tot de mogelijkheden behoren.

Voor de voortzetting van een boerenbedrijf is een robuust verdienmodel vereist. Het Aanvalsplan Grutto bouwt dan ook op allerlei bouwstenen om te komen tot een stapeling van beloning en een besparing van kosten. Denk aan inkomsten uit certificaten voor het vasthouden van CO₂ bij een hoger waterpeil (Valuta voor Veen), een hogere melkprijs, lagere waterschapslasten zoals in natuurgebieden, lagere pachtprizen, laagrentende leningen van banken, verkoop van fosfaatrechten, inzet van stikstofgeld etc. De precieze uitwerking van al deze stappen moet nog vorm krijgen, maar het gaat erom langjarige zekerheid te realiseren voor de natuur én voor de boer.

Het is de bedoeling dat het Aanvalsplan Grutto in drie 'golven' wordt uitgerold in circa 30 gebieden. In 2022 wordt in de eerste gebieden gestart met de uitwerking van het plan en zal ook meer invulling gegeven worden aan de verdienmodellen. De landelijke en provinciale politiek zal de daad bij het woord moeten voegen door voldoende middelen ter beschikking te stellen én de juiste beleidskeuzes te maken. Daarnaast zullen ook andere (markt)partijen (zuivelketen, banken, waterschappen, consumenten etc.) hun verantwoordelijkheid moeten nemen om dit plan tot een goede uitvoering te brengen. Vanuit de Krimpenerwaard zullen we de ontwikkelingen rondom het Aanvalsplan Grutto vanzelfsprekend met belangstelling volgen!

Noot van de redactie: het eerste deel van dit artikel heeft in de Waardvogel van september 2021 gestaan. Vanwege de specifieke doelgroep van het Weidevogelverslag en de goede weergave van de complexe materie meende de redactie het verantwoord om het hier nogmaals en volledig te plaatsen.

QR-code naar de samenvatting van het Aanvalsplan Grutto

Monitoring en tellingen

Diverse zaken zijn dit seizoen opgepakt

Rudi Terlouw, Bui-TeGewoon Groenprojecten en Mariëlle Oudenes, Agrarisch Collectief Krimpenerwaard (ACK)

Ook in 2021 werden weer een groot aantal aan weidevogels gerelateerde activiteiten bij het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard uitgevoerd. Naast jaarlijks terugkerende activiteiten betreft het tevens eenmalige acties. In dit verslag laten we ze de revue passeren. Uiteraard was er de coördinatie van het agrarisch natuurbeheer waarin weidevogels een prominente rol vervullen. Er werden weer een groot aantal legsels beschermd, maar ook het aantal hectares met 'zwaar beheer' neemt nog steeds toe. Hierdoor komt de nadruk steeds meer te liggen op monitoring op afstand en wordt het droneteam steeds belangrijker. Zo kan beter worden ingespeeld op de meest actuele gegevens door last minute beheer toe te passen op onvoorziene weidevogelrijke delen.

De resultaten van het vrijwillig weidevogelbeheer laten een positief beeld zien voor 2021. Iets waar we na een aantal matige jaren wel aan toe waren. Er overheerst dan ook een goed gevoel over het seizoen 2021 waarin op veel plaatsen een groot aantal kuikens zijn groot gekomen.

BTS telling

Ook werd in 2021 de traditionele BTS (bruto territoriaal succes) tellingen georganiseerd. Volgens planning werden 14 deelgebieden zowel begin mei als begin juni geteld. Het betreft 8 vaste telgebieden en 6 cyclisch getelde gebieden (streefdoel eenmaal per 3 à 4 jaar tellen). Hoewel de overall indruk ook hier een positief jaar doet veronderstellen waren de resultaten wat lastig te interpreteren door tussenteller variatie, door predatie in de jongenfase en op meerdere plaatsen inloop van paren met kuikens uit aangrenzend NNN gebied. Tussen de gebieden waren grote verschillen te zien. Zo waren er gebieden met een duidelijk slecht resultaat in het grootkomen van de kuikens, maar ook gebieden met een heel goede kuiken overleving. Van sommige gebieden werden veel vogels geteld, maar waren de broedcodes soms laag zodat onvoldoende zekerheid bestond over de gevestigde territoria.

Verrassend positief waren de telgegevens in de polders ten noordwesten van Stolwijk. Hier was meer vogel-activiteit dan gedacht. Hier zal voor 2022 bekeken worden of er meer uit het weidevogel beheerd gehaald kan worden. Uiteraard gaan we met elkaar bekijken hoe we het BTS tellen de komende jaren (nog) beter kunnen oppakken.

Predatie

Predatie kreeg in dit jaar ook aandacht met het maken van een update van het 'Predatie preventie en -beheerplan' van de ACK uit 2018 en een onderzoek naar de mate van predatie en haar oorzaken. Beide onderzoeken werden

uitgevoerd door Bui-Tegewoon Groenprojecten, en mede gefinancierd door de provincie Zuid-Holland.

Voor de update van het Predatie preventie en -beheerplan werd naast een nieuwe kartering van de territoria van vogelpredatoren ook via verschillende bronnen getracht een beter beeld te verkrijgen van grondpredatoren en een literatuurstudie uitgevoerd naar predatiepreventie en beheerplannen elders uit het land. Extra aanvullende informatie omtrent predatie situaties werd aangeleverd door vrijwillige weidevogelwachters, maar ook met de inzet van faunacamera's en temperatuurloggers bij en in de nesten leverde aanvullende informatie. De resultaten worden nog verwerkt, maar al wel kan worden gezegd dat de predatoren onder de vogels redelijk stabiel zijn ten opzichte van 2018, en dat vooral grondpredatoren momenteel een grote invloed hebben.

Grutto's bakkeleien bij plas-dras gebied, foto: Mariëlle Oudenes

Met extra inzet op predatiepreventieve maatregelen zoals het afzetten van planken over sloten en beperken van structuurrijke oevers en randen kan mogelijk de hoge predatiedruk enigszins worden beperkt. Anderzijds helpt het opnieuw in hakhoutbeheer nemen van houtopstanden weliswaar op het beperken van vliegende predatoren, maar geeft het geen vermindering van het leefgebied voor grondpredatoren. Mogelijk dat het inrichten van alternatieve foerageerhabitats voor zoogdieren in randgebieden langs tiendwegen en kaden een bijdrage kunnen leveren aan minder gebiedsintrede.

Jonge slobeenden, foto: Bernard de Jong

Elders in het land lijken hiermee positieve resultaten te worden behaald. Iets wat overigens ook in het recente verleden binnen onze eigen Krimpenerwaard werd verondersteld.

Kuikenoverleving

Enigszins parallel aan het predatie onderzoek werd specifiek het opgroeien van kuikens nabij plasdrassen onderzocht. Ook hier zijn de resultaten nog in uitwerking. Er werd vastgesteld dat de wijze van gebruik sterk verschilt tussen de verschillende steltlopersoorten. Soorten als Kievit en scholekster broeden veelal in de directe nabijheid en benutten de groeivertragingen en het grotere percentage open bodem. Deze soorten blijven ook in de (kleine) jongen fase in de directe nabijheid en hebben een positiever opgroeiresultaat. Tureluurs verblijven ook graag in de nabijheid van de plasdras, maar de legsels liggen op wat grotere afstand. De oudervogels bezoeken tijdens de broedperiode regelmatig de plasdras om te foerageren en komen hier na het uitkomen van de kuikens naar toe. Dit kunnen vogels van relatief ver gelegen broedlocaties zijn, waardoor er meerdere paren tureluurs met kuikens op sommige plasdrassen samenkomen. Voor grutto's lijken plasdrassen voornamelijk een rol te spelen als opvet locatie bij aankomst uit het zuiden en in de paarbindingsperiode. Nadat de paarvorming heeft plaatsgevonden trekken de paren soms naar op afstand gelegen broedgebieden en in de kleine jongen fase zijn ze minder aangetroffen bij plasdrassen. Als de kuikens vliegvlug zijn, of wanneer oudervogels het legsels of de jongen hebben verloren keren ze veelal wel voor een korte periode terug naar de plasdrassen.

Monitoring Koolwijk, Kadijk-West, Vlist

Vanuit de inventarisatie onderdelen die door de ACK zijn geïnitieerd zijn de specialistische kartering van de slobeend in Koolwijk-Zuid en Kadijk-West en de uitgebreide broedvogel en habitatkartering op het bedrijf van de familie Mulder in Vlist het vermelden waard. Beide inventarisaties werden eveneens uitgevoerd door Bui-TeGewoon Groenprojecten, waarbij het slobeendenproject

als sponsorproject is uitgevoerd.

Met de kartering van de slobeend werd naast inzicht in de aantallen territoria ook informatie over gebiedsgebruik, 'woerden sociëteiten' en broedresultaat verkregen. Het broedsucces was in dit jaar bijzonder hoog, mede door de gemiddeld wat latere maaidata. Het bleek tijdrovend om het broedsucces vast te stellen, het duurde soms tot een kwartier voordat de pullen uit de oevervegetaties kwamen en geteld konden worden.

Het ACK hoopt in samenwerking met o.a. Vogelbescherming de resultaten te gebruiken om, samen met enthousiaste agrariërs, specifieke maatregelen voor deze soort te bewerkstelligen.

Pilot drukdrainage

Bij het bedrijf van de familie Mulder was de inventarisatie specifiek toegespitst op de pilot die hier is gestart om door middel van drukdrainage op een perceel in het voorjaar de grondwaterstand te verhogen en een plasdras te realiseren. Naast een broedvogel inventarisatie is het plasdrasbezoek, het bodemleven en de insectenfauna gemonitord. Ook is gewasproductie, bodemweerstand en agrarisch gebruik gevolgd door zowel het Louis-Bolk instituut als Bui-TeGewoon Groenprojecten. De weidevogeldichtheid was hier als vanouds zeer goed en kwam ruim boven de landelijk gestelde norm voor goede weidevogelgebieden. Niet voor niets is familie Mulder één van de eerdere winnaars van de 'Kristallen Kievit' als Weidevogelboer van het Jaar.

De BTS resultaten waren hier positief, de telling wordt al jaren trouw gedaan door Aletta van der Zijden. De komende maanden worden de resultaten van de verschillende onderzoeken bij elkaar gevoegd en de vernatting met behulp van drukdrainage geëvalueerd voor dit gebied.

Al met al bliken we terug op een druk seizoen waarin veel werk is verzet door agrariërs, vrijwilligers, specialisten en het ACK team. De algemene deler is dat we met een goed gevoel terugkijken op het seizoen van 2021!

Het weer en onze weidevogels in 2021

Bente Tielkemeijer; bron: www.knmi.nl

Maart 2021 – Normale temperatuur, vrij droog en vrij zonnig

De gemiddelde temperatuur week in maart met 6,4 °C nauwelijks af van het langjarig gemiddelde van 6,5 °C. Lange tijd leek de maand te koud te eindigen, maar de warme dagen aan het eind van de maand lieten het gemiddelde flink oplopen.

De maand begon met rustig weer onder invloed van een hogedrukgebied boven onze omgeving. Overdag was het zonnig met de eerste dagen maximumtemperaturen ruim boven normaal, maar in de nachten temperaturen net boven of rond het vriespunt. Vanaf de 4e draaide de wind naar het noorden en werd het ook overdag kouder. Vanaf 8 maart kwam er een einde aan het rustige hogedrukweer en kwamen we geleidelijk in een westelijke stroming met wisselvallig weer, regelmatig veel wind en temperaturen rond of net boven normaal. Dit duurde tot 16 maart, waarna het opnieuw rustig weer werd. Een hogedrukgebied boven de Britse Eilanden veroorzaakte een noordelijke stroming en de temperaturen doken opnieuw onder normaal. Overdag liep de temperatuur op tot rond een graad of acht, 's nachts lagen de temperaturen rond het vriespunt.

Vanaf de 23e bouwde een hogedrukgebied boven het midden van Europa op en kwam het land opnieuw in een westelijke stroming terecht. De temperatuur steeg weer tot boven normaal. Aanvankelijk wisten storingen aan de noordflank van dit hogedrukgebied ons land nog te bereiken maar vanaf de 29e kwamen we in een zuidelijke stroming met sterk oplopende maximumtemperaturen en veel zonneschijn.

De maand was vrij droog met gemiddeld over het land 44 mm neerslag tegen normaal 53 mm. De eerste zeven dagen viel er nauwelijks neerslag. Alleen het zuidoosten van het land werd op 4 maart geschampd door een storing, in het uiterste zuiden viel daarbij lokaal 15-25 mm neerslag. Daarna werd het ook in de rest van het land wisselvalliger. Op 10 en 11 maart trok er een storm over het land, met aan de kust windstoten tot 120 km/uur en in het binnenland tot 110 km/uur. In het noorden van het land viel daarbij ca. 20 mm neerslag. Vanaf de 19e werd het weer rustiger. Rond het laatste weekend van de maand, 26-28 maart, vielen er regelmatig maartse buien, met onweer, hagel en natte sneeuw.

Met gemiddeld over het land 158 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 146 uur was de maand vrij zonnig. Het zonnigst was het in het zuiden van het land. Het somberst was het in het noordwesten.

April 2021 – Vrij zonnig en bijzonder koud

Met een gemiddelde temperatuur van 6,7 °C ten opzichte van het langjarig gemiddelde van 9,8 °C was april een zeer koude maand. Sinds 1901 zijn er weliswaar 14 aprilmaanden kouder geweest, waarvan april 1917 met 4,2 °C de koudste was, maar vergeleken met de nieuwe normaal (1991-2020) is het uitzonderlijk te noemen. De laatste zeer koude april dateert van 1986 met 6,2 °C.

Het warme einde van maart kende geen voortzetting in april. Aan de oostflank van een hogedrukgebied boven de Atlantische Oceaan werd de stroming noordelijk en al op de eerste dag van de maand stroomde koude lucht het land binnen. In het zuiden werd het nog plaatselijk 20 °C terwijl de temperatuur in het uiterste

noorden al niet meer boven de 10 °C uitkwam. In de dagen daarna was het overal fris met maxima van 8 à 9 °C en weinig zon, wel bleef het op de meeste plaatsen droog.

Door het noordwaarts uitbreiden van de hogedruk nabij IJsland, ontstond er een Atlantische blokkade waardoor een krachtige noordelijke stroming van oorsprong arctische (zeer koude) lucht vanuit de poolstreken naar onze omgeving kon transporteren. Het koufront passeerde op 5 april en werd gevolgd door talrijke sneeuw- en hagelbuien, waar in de kustgebieden soms zware windstoten bij voorkwamen. De temperatuur deed nog een stapje terug en op de 6e bleef het kwik steken op circa 5 °C. In de nacht en vroege ochtend koelde het af tot rond het vriespunt waardoor de hagel en sneeuw plaatselijk tijdelijk bleven liggen, met gladheid tot gevolg. Op 9 april kwamen we tijdelijk in de warme sector van een lagedrukgebied dat langs het hoog af wist te zakken tot boven de Noorse Zee. Met maxima van 12 °C lagen de temperaturen even rond normaal maar na het passeren van het bijbehorende golvende koufront kwamen we op de 10e wederom in de koude lucht. Daarachter trokken er opnieuw winterse buien over het land, plaatselijk met gladheid door winterse neerslag tot gevolg. Doordat het hogedrukgebied zich langzaam richting onze omgeving verplaatste, namen vanaf 12 april de stroming en buienactiviteit af en kwam er steeds meer ruimte voor de zon. Overdag kwam de temperatuur geleidelijk boven de 10 °C, in de nachten vroom het op veel plaatsen licht.

Met het naar oost draaien van de stroming stroomde er vanaf de 16e duidelijk warmere lucht binnen. Met veel zon werd het in het midden en zuiden 13 tot 15 °C, op de 18e en 20e 16 tot 18 °C. Door de invloed van het nog koude zeewater bleef de temperatuur in het noorden wel flink achter. In de nacht vormde zich plaatselijk (dichte) mist. Op 19 april bracht een zwakke storing meer bewolking en plaatselijk wat regen, waarna een volgend hogedrukgebied zich vanaf de Atlantische Oceaan richting onze omgeving begaf. Dit resulteerde opnieuw in een noordelijke stroming en met 12-15 °C lagen de temperaturen vanaf 22 april wederom beneden normaal. Waar het goed opklaarde vroom het 's nachts licht.

Op 27 en 28 april wist warmere lucht vanaf het Europese continent ons met een oostelijke stroming tijdelijk weer te bereiken. Op 29 april trok er een actieve storing langzaam oostwaarts over het midden van het land, waardoor het daar plaatselijk langdurig en hard regende. Aan de achterzijde draaide de wind naar noord(west) en stroomde er opnieuw koude lucht het land binnen, waardoor de temperatuur op veel plaatsen niet boven de 10 graden uitkwam. Ook de laatste dag van de maand was koud, al werd het met wat zon nog circa 12 °C.

April telde in De Bilt opvallend genoeg geen warme en zomerse dagen (met een temperatuur van respectievelijk 20,0 °C en 25,0 °C of meer), normaal is vijf warme dagen waarvan één zomerse dag.

April kende een normale hoeveelheid neerslag met gemiddeld over het land 41 mm neerslag tegen normaal 40 mm, al leek de maand tot de 29e nog vrij droog te zullen eindigen. Tijdens de eerste vier dagen van de maand en in de periode van 16 tot en met 28 april was het droog, op 19 april na. Op 5, 6 en 7 april vielen er talrijke sneeuw- en

hagelbuien die omgerekend circa 15 mm opleverden. Landinwaarts werd het in de nacht en ochtend van 6 en 7 april plaatselijk wit. Ook van 10 tot 12 april vielen er winterse buien waarbij het plaatselijk kortdurend wit werd, de hoeveelheden waren echter aanzienlijk kleiner. In delen van het midden en noordwesten van het land was 29 april de natste dag: daar viel met plaatselijk 30-50 mm regen ongeveer de totale maandelijkse hoeveelheid in één dag. Op 30 april bedroeg het neerslagtekort 42 mm en dat is iets meer dan normaal voor eind april.

Met gemiddeld over het land 221 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 196 uur was de maand vrij zonnig. Het zonnigst was het langs de kust. Het somberst was het in het (zuid)oosten. Sombere dagen waren er niet, een normale aprilmaand telt er één.

Mei 2021 – Zeer koud, zeer nat en vrij somber

Met een gemiddelde temperatuur van 11,2 °C ten opzichte van het langjarig gemiddelde van 13,4 °C was mei een zeer koude maand. Hiermee komt de maand weliswaar 'slechts' op een 23e plaats in de lijst met koudste meimaanden, echter na de bijzonder koude april is het toch wel uitzonderlijk te noemen. Kijken we naar de koudste april-mei combinaties, dan zijn april en mei 2021 met een gezamenlijke gemiddelde temperatuur van 9,0 °C goed voor een vierde plaats. Het was tevens de derde te koude maand op een rij en dat is niet meer voorgekomen sinds mei 2013. De laatste zeer koude mei dateert overigens van 2010 met 10,5 °C.

Mei kende een koud begin met zonnig en meest droog weer. Waar het opklaarde waren de nachten koud en landinwaarts vroom het plaatselijk licht.

In de periode van 3 t/m 5 mei trok er een actieve oceaandepressie via Groot-Brittannië en de Noordzee naar Scandinavië, waardoor het weer bij ons onstuimig werd met veel neerslag en wind. Vooral op 4 mei waaide het hard, met een stormachtige wind aan de kust en in het hele land zware windstoten tot ca. 90 km/uur. In de dagen daarna stond er een koude noordwestelijke stroming waarin regelmatig troggen met buien passeerden en de maximumtemperaturen in het noordwesten nauwelijks nog boven de 10 °C uit kwamen, een graad of 4 à 5 onder normaal. Tussendoor klaarde het wel op en in de nacht

naar 8 mei vroom het bij weinig wind in het oosten nog plaatselijk licht. Op 8 mei kwamen we in de warme sector terecht van een diep lagedrukgebied ten westen van Ierland, waardoor er met een zuidelijke stroming van oorsprong tropische lucht werd aangevoerd en de temperaturen flink opliepen. Na een bewolkte en regenachtige 8 mei kregen we op de 9e en 10e te maken met warme en onstabiele lucht, waarin zonnige perioden en stevige onweersbuien elkaar afwisselden. Na de passage van het koufront op de 10e kwamen we in een noordwestelijke stroming opnieuw in koele polaire lucht terecht, waarin langzaam trekkende buien plaatselijk flink wat neerslag achterlieten. Tussendoor was er ook ruimte voor de zon, vooral op 12 en 13 mei, en bij weinig wind ontstond er 's nachts soms (dichte) mist. Middagtemperaturen van ca. 18 °C maakten geleidelijk plaats voor maxima rond 14 °C.

Vanaf 15 mei bevonden we ons enkele dagen nabij een rondtollend lagedrukgebied gevuld met koude onstabiele lucht, met elke dag talrijke buien bij temperaturen van rond of iets onder normaal. Op 20 mei werd de stroming tijdelijk zuidelijk op nadering van een actief lagedrukgebied boven Groot-Brittannië, dat op 21 en 22 mei boven de Noordzee al opvullend oostwaarts trok. Het weer was onstuimig met vooral in het westen veel wind.

Waar het in het zuidoosten op de 21e nog plaatselijk 18 °C werd, lagen de middagtemperaturen op 22 mei bij een noordwestenwind en veel bewolking nog maar op 12 à 13 °C. Op de 24e kregen we alweer te maken met het volgende lagedrukgebied dat van 25 t/m 27 mei nabij Denemarken bleef rondtollen. Aan de zuidwestflank hiervan passeerden troggen met talrijke buien ons land en was het opnieuw erg nat en somber bij temperaturen onder het langjarig gemiddelde. Tijdens de laatste dagen van de maand bouwde zich een hogedrukgebied op boven West-Europa en stabiliseerde het weer. Met het wegvallen van de wind en bij flinke zonnige perioden werd het elke dag iets warmer; op de 29e werd het in het zuiden meer dan 20 °C en de laatste twee dagen gebeurde dat op veel meer plaatsen. Mei was een zeer natte maand, met gemiddeld over het land 90 mm tegen 55 mm normaal. In het midden en noorden van het land viel er op uitgebreide schaal meer dan twee keer de maandhoeveelheid, in Friesland en Zuid-Holland lokaal zelfs 140-150 mm. In Limburg

In mei viel er veel regen. Deze foto werd getoond op weerbericht van die dag, 7 mei, foto: Abe Maayen

viel er plaatselijk nog geen 60 mm. Vooral verder landinwaarts ging het vaak om stevige buien met onweer, hagel, windstoten en plaatselijk veel neerslag in korte tijd. Op de helft van de dagen viel er wel ergens 20-30 mm in enkele uren tijd. Op 5 en 6 mei hadden de buien soms een licht winters karakter en werd er plaatselijk natte sneeuw waargenomen. Op de 7e viel er in de vroege ochtend in het zuidoosten zelfs even droge sneeuw waardoor het zelfs even wit werd in het oosten van Brabant, hetgeen sinds 1935 (17 mei) niet meer zo laat in de maand is voorgekomen.

Met gemiddeld over het land 200 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 225 uur was de maand vrij somber, waarbij de laatste paar zeer zonnige dagen nog veel goed hebben gemaakt. Het zonnigst was het net als in april langs de kust. Het somberst was het in het (noord)oosten.

Juni 2021 – Zeer warm, nat en zonnig

Na het zeer koude voorjaar barstte de zomer in juni los. Met een gemiddelde temperatuur van 18,2 °C tegen normaal 16,2 °C was het de warmste junimaand sinds 1901. Op de tweede plek staat 2019 met 18,1 °C. De maand begon zonnig en warm onder invloed van een hogedrukgebied boven Scandinavië. Op 1 juni werd meteen de eerste officiële zomerse dag (maximumtemperatuur 25,0°C of hoger) van dit jaar genoteerd met in De Bilt een maximumtemperatuur van 25,2 °C. Ook de volgende drie dagen waren zomers warm. Vanaf 3 juni ging deze warmte wel gepaard met flinke onweersbuien met lokaal veel neerslag. Vanaf 5 juni deed de temperatuur tijdelijk een stapje terug, maar al snel kwam het land onder invloed van een uitloper van het hogedrukgebied boven de Azoren en nam de temperatuur opnieuw toe. Het werd rustig en droog zomerweer. Op 13 juni koelde het in een heldere nacht nog flink af.

Vanaf 16 juni verplaatste het hogedrukgebied zich naar het oosten van Europa en kregen we te maken met een zuidelijke stroming. De temperaturen liepen flink op, in het zuiden en oosten van het land kwam de temperatuur drie dagen achtereen boven 30 °C. Het warme weer werd opnieuw gevolgd door flink onweer met op 18 juni code oranje voor onweersbuien met hagel en zeer zware windstoten.

De temperatuur deed vanaf de 19e een stap terug en het werd wisselvalliger. Op 21 juni regende het langdurig en ook daarna bleef het koeler en bewolkt. Vanaf de 26e liepen de temperaturen weer op. Met opnieuw een zuidelijke stroming werd warme maar ook zeer

vochtige lucht aangevoerd. Opnieuw hadden we meerdere dagen te maken met onweersbuien. De laatste dag van de maand verliep druiliger met temperaturen onder normaal. Juni telde in totaal 12 zomerse dagen en 1 tropische dag tegen normaal respectievelijk 5,1 en 0,8.

Met gemiddeld over het land 94 mm neerslag tegen normaal 66,4 mm was de maand nat. Door het buigige karakter van de neerslag waren de lokale verschillen echter groot. Op 3 juni trokken zware onweersbuien over het land, met vooral in het oosten lokaal veel neerslag. Ook op 4 juni trokken onweersbuien van zuid naar noord over het land. Op 5 juni bleven deze buien lang in het noorden van het land hangen, met lokaal wateroverlast tot gevolg. Lokaal viel meer dan 40 mm.

Vanaf 6 juni volgde een rustige periode met nauwelijks neerslag die duurde tot de 17e. Daarna kregen we te maken met fikse onweersbuien. Op 18 juni gaf het KNMI code oranje uit, met uitzondering van de zuidelijke provincies, voor onweersbuien met grote hagel en zware windstoten. In Leersum was sprake van een valwind die voor zeer grote schade zorgde, maar ook op andere plekken in het land was er veel schade. Vooral in het noordwesten van het land viel die dag zeer veel neerslag.

Op 19 juni werd vooral het westen getroffen door onweersbuien en veel neerslag in korte tijd. Langs de westkust werd op veel plaatsen tussen 40 en 50 mm afgetapt. Na de buien volgde op 21 juni in het hele land een natte dag, maar de meeste neerslag viel in het oosten. Ook de dagen daarna bleef het wisselvallig met regelmatig buien die lokaal veel neerslag veroorzaakten.

29 juni gold code oranje voor het zuidoosten van het land. Onweersbuien bleven lange tijd boven dezelfde plek hangen en zorgden lokaal voor grote hoeveelheden neerslag en overstromingen. Het natst was het deze maand in het noordwesten van het land met lokaal 170 tot 195 mm. Ook Zeeland en het zuiden van Limburg waren zeer nat met lokaal 140-160 mm. De minste neerslag viel in een strook over het midden van het land met ca. 45-65 mm neerslag.

Met gemiddeld over het land 247 uren zon tegen 214 uur normaal was de maand zonnig. Vooral de eerste helft van de maand was zeer zonnig. De laatste tien dagen van de maand eindigden juist somberder dan normaal. Het zonnigst was het in het noordwesten van het land. Het minst zonnig was het in het zuiden van het land

Gemiddelde neerslag in mm

	Norm	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mrt	53,0	80,5	129,2	56,8	56,2	16,4	21,9	40,3	33,3	57,3	68,6	54,6	68,4	92,0	57,8	32,3
April	40,0	0,3	31,8	23,4	34,2	8,2	57,6	24,7	27,6	17,7	71,8	32,6	107,2	26,5	13,8	52,4
Mei	55,0	123,7	74,7	77,8	62,5	19,5	76,5	100,1	90,2	43,5	50,1	32,4	54,0	46,3	7,5	116,8
Juni	66,4	93,9	29,8	43,6	36,1	92,9	119	51,6	26,4	21,1	161,9	4,49	20,9	91,4	136,3	76,0

Gemiddelde temperaturen in graden Celcius

	Norm	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mrt	6,2	8,1	6,1	6,4	6,5	6,3	8,1	2,7	8,4	6,4	5,7	8,7	4,9	8,1	7,0	6,7
April	9,2	12,6	8,7	11,5	9,5	12,7	8,2	7,8	11,8	8,8	8,9	8,7	12,1	10,7	11,0	6,6
Mei	13,1	13,9	15,5	13,8	10,3	14,1	13,9	11,0	13,5	12,4	14,3	14,9	16,0	11,7	13,5	11,4
Juni	15,6	17,1	15,9	15,6	16,3	16,2	14,9	15,0	15,9	15,7	16,5	18,3	17,0	17,9	17,3	18,0

Normaal = het langjarig gemiddelde over het tijdvak 1991-2020 (periode is gewijzigd m.i.v. 2021)

In de media

1,4 miljoen voor weidevogels

Het Kontakt – 17 november 2020

NIEUWSBERICHT

De Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard is blij dat de provincie Zuid-Holland voor volgend jaar 1,4 miljoen euro beschikbaar stelt voor verbetering van het leefgebied van weidevogels. Joke Colijn namens de werkgroep: "Dit is een continuering van het huidige succesvolle programma. Voor de periode na 2021 wordt gezocht naar structurele financiering."

Het geld is volgens Colijn hard nodig, omdat de vogelpopulatie de laatste jaren sterk is afgenomen: "De ambitie is die trend te keren en te zorgen dat er over zes jaar weer een grote, gezonde en vitale groep weidevogels leeft in Zuid-Holland. Om deze ambitie waar te maken hebben agrarische collectieven, vrijwilligers, natuurorganisaties en de provincie Zuid-Holland de handen ineen geslagen."

Grutto's, patrijzen, veldleeuweriken en tientallen andere vogelsoorten komen steeds minder voor in Zuid-Holland. Deze boerenlandvogels leven, broeden en zoeken hun voedsel veelal in uitgestrekte, natte en kruidenrijke graslanden en akkers. Door onder meer stadsuitbreiding, grootschalig en intensief gebruik van landbouwgrond en natuurlijke vijanden, zoals de vos en de kraai, worden diverse boerenlandvogels met uitsterven bedreigd. Daarom werd twee jaar geleden het ambitieuze Actieplan Boerenlandvogels Zuid-Holland 2019-2027 opgesteld.

Een pakket maatregelen, gedragen door de provincie, moet ertoe leiden dat de meeste populaties vanaf 2022 weer toenemen. Colijn: "Voor een aantrekkelijk leefgebied worden in zowel natuur- als landbouwgebieden aanpassingen gedaan. Denk aan het creëren van uitgestrekte natte en graslanden met kruiden, rijk aan insecten en wormen. Dit gebeurt door onder meer het waterpeil in het voorjaar te verhogen en met een afgestemd mozaïek van beweide graslanden en hooilanden met een late maaidatum. Maar ook de wijze van bemesting, het beschermen van nesten en het ongeschikt maken van de weidevogelgebieden voor predatoren is van belang."

Natuurbeheerders en agrariërs zijn aan de slag gegaan met het verbeteren van de gebiedsinrichting. Weidevogelvrijwilligers zetten zich met steun van De Groene Motor in om meer weidevogels te beschermen en te monitoren. In kansrijke gebieden komt vijf tot tien procent 'groenblauwe dooradering' voor de dieren. In akkerbouwgebieden dienen bredere akkerranden en gerichte maatregelen voor de patrijzen bij te dragen aan een goed resultaat. Veel werk wordt gedaan door vrijwilligers. De financiële bijdrage van de provincie komt deels ten goede aan trainingen en materialen voor hen.

Colijn: "Een brede coalitie van organisaties zet gezamenlijk de schouders onder dit actieplan, dat over zes jaar moet leiden tot een rijke en vitale populatie boerenlandvogels in Zuid-Holland."

Nadenken over predatorenbeheer

Het Kontakt – 24 november 2020

NIEUWSBERICHT

Het bestrijden van predatoren kan helpen om de achteruitgang van weidevogels in de Krimpenerwaard tegen te gaan. Dat schrijft ecologisch adviseur Rudi Terlouw in de Waardvogel, het verenigingsblad van de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard (NVWK). Predatie - het opeten van eieren en kuikens door roofdieren - kan een probleem zijn. Toch benadrukt Terlouw dat het niet de belangrijkste oorzaak is van de teruggang van het aantal weidevogels. Het grootste probleem is het verdwijnen van geschikt leefgebied door het steeds intensievere gebruik van het boerenland. Daardoor is er voor weidevogels minder voedsel te vinden en neemt het aantal broedparen af.

Door de omstandigheden in het boerenland is de verhouding prooi-predator verstoord geraakt, zo schrijft Terlouw. Zo moeten kuikens langer in het gras naar voedsel zoeken waardoor ze een stuk kwetsbaarder zijn. "Er is ook minder voedsel voor de oudervogels. Ze moeten op grotere afstand van de kuikens foerageren waardoor de kuikens langer onbeschermd zijn."

Toch is er volgens de ecologisch adviseur 'ontegengesteld' een toename van het aantal predatoren in de Krimpenerwaard. "Soorten als vos, havik, bruine kiekendief en buizerd, die in de bloeiperiode van de weidevogels nauwelijks voorkwamen in de open graslandgebieden van ons land, zijn nu alom aanwezig." Ook hebben grote meeuwen het grasland ontdekt als foerageergebied en is er sprake van een explosie van het aantal verwilderde (huis)katten. Meer reguliere soorten als de zwarte kraai zijn in de afgelopen decennia eveneens in aantal toegenomen.

Terlouw gooit nu de knuppel in het hoenderhok: hij denkt dat het goed is om, al dan niet tijdelijk, in te grijpen in de populaties van sommige roofdieren. Welke dat moeten zijn verschilt per gebied. Hij beseft zich dat het zogenaamde 'predatorenbeheer' maatschappelijk gevoelig ligt. "Het is dan ook van belang om bij de keuze voor predatorbeheer steeds op basis van goede informatie en zorgvuldige afwegingen tot een onderbouwd besluit te komen."

Ook zonder het bestrijden van predatoren kunnen er al kleine stappen worden gezet. Zo adviseert Terlouw om het weidevogelgebied te ontdoen van elementen die het voor roofdieren makkelijk maakt om te foerageren. Te denken valt aan planken over sloten, rommelbulten (geliefde schuilplaats voor bunzing, vos en kat) en bomen en palen die roofvogels gebruiken om te loeren naar prooidieren.

Bij het eventueel bestrijden van predatoren dienen meerdere partijen te worden betrokken. Terlouw noemt de Wild Beheer Eenheid Krimpenerwaard (jagers), NVWK, professionele terreinbeheerders, agrarische belangenvertegenwoordigers en weidevogelbeschermers. Hij beseft zich dat de meningen over predatorenbeheer soms behoorlijk ver uiteen lopen. "Toch is het een onderwerp om over in gesprek te blijven."

Compenseren of belonen?

Krimpener Waarde-Krant – wintereditie 2020

NIEUWSBERICHT

Als je meer doet dan gevraagd, is dat wel een beloning waard. Toch? “Dat zou mooi zijn, maar de praktijk is anders,” zegt Cees Verhagen van melkveebedrijf Verhagen in Stolwijk. “Agrariërs die extra inspanningen leveren voor weidevogelbeheer, waterkwaliteit en biodiversiteit kunnen via speciale pakketten gecompenseerd worden voor arbeid en verlies aan graskwaliteit en voer. Maar compenseren is wat anders dan belonen. Als we iets met z'n allen belangrijk vinden, zou een stimulans om het te doen wel redelijk zijn.”

De meeste mensen weten niet dat er extra inspanningen geleverd moeten worden om het anders en beter te doen als het gaat om weidevogels, water en biodiversiteit. “Weidevogels komen en blijven niet zomaar,” legt Cees uit. “Ze hebben een veilige plek, eten en rust nodig. Dus kun je als boer niet maaien op het moment dat er vogels zitten te broeden of kuikens rondlopen. Terwijl dan net je gras op z'n best is. Ook moet je zorgen voor plas-dras; een vochtige plek waar genoeg kruiden groeien en insecten zijn als voer voor de vogels. Je moet dus je werk aanpassen en anders indelen. Dat kost tijd. En mindere kwaliteit gras vanwege later maaien, kost geld omdat je extra voer moet kopen. Pas als alles rondom het broedseizoen van de weidevogels voorbij is, kun je terug naar ‘normaal’ maar dan ben je wel een paar maanden verder.”

Voor melkveehouders die aan dergelijke duurzaamheidsdoelen werken, zijn er beheerpakketten ontwikkeld. “Wij maken via het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard gebruik van beheerpakketten voor weidevogels en water. Dat laatste betekent bijvoorbeeld dat we op een andere, ecologische manier de slootkanten schonen. Vroeger was vanwege de controles door het waterschap het motto hoe kaler hoe beter, maar dat is verleden tijd. Nu werken we er aan dat bij het slootschonen de plantwortels zo veel mogelijk in tact blijven, wat de soortenrijkdom in de sloot en slootkant vergroot. Daar gebruiken we een speciale ecologische slootschoonmachine voor. Maar ook hier zit meer arbeid in en is het pakket nauwelijks kostendekkend. Natuurlijk moet je het vooral zelf belangrijk vinden om aan duurzaamheid te werken, maar een plus op je werk zou wel eerlijk zijn.

Waar dat geld vandaan moet komen is natuurlijk altijd de vraag. “De huidige beheerpakketten komen tot stand met steun van de Provincie. Maar ik zou me ook voor kunnen stellen dat er eens vanuit andere hoeken een impuls gegeven wordt aan agrarisch natuurbeheer. Waarom niet een mooie cheque vanuit Goede Doelen Loterijen? Die geven aan allerlei natuurdoelen, dus waarom niet hieraan? Agrarisch natuurbeheer draagt bij aan een betere leefomgeving en zou daarom best in aanmerking mogen komen voor een dergelijke gift. Wat ook zou helpen is het verlagen van de polderlasten voor boeren die aan natuurdoelen werken. Dat zou bovendien ook eerlijk zijn, want natuurorganisaties hoeven veel minder te betalen aan het waterschap dan wij. Het is een vorm van belonen waar we ook mee geholpen zouden zijn en die anderen stimuleert om mee te doen.”

Voor Cees is het werken aan natuurdoelen vanzelfsprekend. “Wil je als boer een plek behouden en gewaardeerd worden door de maatschappij, dan is het nodig om te laten zien dat je positief bijdraagt aan de omgeving. Hoe meer we als agrariërs daarin samen optrekken, hoe beter. En hoe meer kansen er ook zijn om van compenseren naar belonen te gaan. Landbouw hoort van oudsher al in de Krimpenerwaard, en kan er ook in de toekomst prima blijven. Daarvoor moeten we zoeken naar een balans in wat kan en moet. Met het afgraven van een stuk grond heb je niet meteen natuur gerealiseerd, alles heeft z'n tijd nodig. Die moet je elkaar geven. En ook willen zien wat er al wél gebeurt.”

De genadeklap

Bron: Puur Natuur – Natuurmonumenten – december 2020

PUBLICATIE

De droogte slaat hard toe in de natuur. De leefgebieden van veel planten en dieren stonden al onder druk. Ze zijn te klein, er is sowieso te weinig water, er komt teveel stikstof naar beneden. En dan kunnen weken van hoge temperaturen zomaar de genadeklap zijn.

Het gaat al jaren niet goed met de tureluur. Net als andere weidevogels hebben ze natte, kruidenrijke graslanden met glooiende slootkanten nodig, waar pas in juni of juli voor het eerste gemaaid wordt. Zulke omstandigheden zijn er minder en minder. Daar komen de periodes van extreme droogte nog eens bij. De oudervogels kunnen in de harde bodems maar moeilijk regenwormen en ander voedsel vinden. Niet alleen zakken wormen met het water dieper de bodem in, de droogte maakt de bodem ook keihard. Voor de jongen die toch uit de eieren kwamen, zijn er vervolgens nauwelijks insecten. Ze zijn bovendien een makkelijke prooi voor roofdieren. 2020 gaat de boeken in als een desastreus weidevogeljaar.

Het gif van de grutto-weide

www.vogelbescherming.nl – 11 januari 2021

PUBLICATIE

De Ontsnapping van de Natuur is de titel van het boek dat ecooloog Thomas Oudman en hoogleraar trekvoegecologie Theunis Piersma samen schreven. Prof. Piersma's leerstoel aan de Rijksuniversiteit Groningen wordt mede betaald door Vogelbescherming. Op deze plek publiceert hij blogs naar aanleiding van het boek.

Weidevogels zijn vogels die het voor hun voedsel, hun veiligheid en hun voortplanting moeten hebben van weiden. Dat klinkt logisch. Niet toevallig

hebben we in Nederland aan weilanden geen gebrek: ruim 60 procent van het landoppervlak bestaat uit landbouwgrond en daar weer ruim de helft van is grasland. Een weldaad dus voor weidevogels, zou je zeggen.

Niks is minder waar, zo weten we intussen; kemphanen zijn als broedvogel verdwenen en andere weidevogels staan op het punt ze te volgen, onze nationale vogel, de grutto, voorop. Noem een oorzaak? Onze weilanden zijn verziekt door een tsunami aan mest; dunne koeienstront plat gezegd.

Mijn beide pakes (opa's) waren boer; veehouders. Best een goed bestaan. Met 25 koeien die 's zomers in uitbundig bloeiende weiden graasden, tussen jubelende vogels en snorrende insecten, waar ze twee keer per dag met de hand werden gemolken, en die 's winter op stal stonden. Tweemaal daags kregen ze daar kruidig ruikend hooi van de hooizolder. De hele dag door

produceerden ze urine en stront, die in de stal op een simpele maar slimme manier gescheiden werd opgevangen. De urine, rijk aan mineralen, ging in het voorjaar op het gras voor een groei-boost. De stront, vermengd met het stro waarop de koeien stonden, werd twee keer daags afgevoerd naar de mestvaalt, waar bacteriën de zaak vercomposteerden tot ruige (droge) mest. Die werd in het voorjaar over het land uitgestrooid en zorgde voor een geleidelijke en gelijkmatige bemesting. Het was vooral ook een geweldige bodemverbeteraar.

Er liggen complexe biochemische processen aan het boerenwerk ten grondslag die toen nog niet bekend waren, maar waarvan we nu weten dat we ze niet kunnen missen. Intussen hebben we ze wel achteloos overboord gegooid. Met de inzet van veel machines, goedkope brandstof, chemische kunstmest en wat slimigheden wisten we de grasproductie fors op te voeren. We meenden het beter te weten. Precies daarom hebben we nu zo'n groot stikstofprobleem, precies daarom missen we bloemen in de wei, is de biodiversiteit naar de knoppen, zijn grote insecten uit Nederland verdwenen. Het is een keten van ecologisch verval met aan het eind de best wel weerbare weidevogels. De grutto, de kening fan 'e greide – Fries voor de weidekoning – is hard van zijn troon gestoten.

Na de Tweede Wereldoorlog is er iets drastisch en dramatisch veranderd in de landbouw en veeteelt. De eerste Europese landbouwcommissaris, de Nederlander Siccó Mansholt, wilde de kleine boeren mee in de vaart der volkeren opstoten via productievergroting en een subsidiestelsel. Dat leidde

vervolgens tot kunstmestverslaving, maar ook tot wat je 'productvervreemding' zou kunnen noemen. Iedereen heeft wel eens iemand schamper horen vertellen over 'die jeugd van tegenwoordig die niet beter weet of melk wordt in de melkfabriek gemaakt'. Maar zijn die kinderen nou zo dom, of wij omdat we erom lachen? Ik diende eens een voorstel in voor onderzoek naar de rol van insecten in graslanden. Dat paste mooi, dacht ik, bij academisch onderzoek gericht op de zuivelketen. Mijn voorstel werd afgewezen omdat volgens de commissie de zuivelketen pas begint als de melkwagen zijn lading bij de fabriek aflevert. Die kinderen waren dus helemaal niet zo dom.

Drijfmest, het moderne mengsel van koeienpis en koeienpoep, is een killer. Het gaat te ver om hier de ingewikkelde chemie ervan te bespreken, maar als zo'n mengsel wordt uitgesproeid over het grasland – wat tot 1994 gewoonte was – komt het giftige ammoniak vrij. Uiterst ongezond voor mens en milieu. Het 'eerste gezicht' van de killer. Dat zagen ook de wetenschappers wel en ze bedachten om drijfmest direct in de grasmat te injecteren. Een gifbad voor rode regenwormen en insectenlarven die zich in de bovenste bodemlaag ophouden. Het tweede gezicht van de killer.

Regenwormen vormen het hoofdvoedsel van de grutto en andere weidevogels, net als voor egels, vossen en dassen. Bij gebrek eraan kunnen jonge grutto's nooit regenwormeters worden. Het derde gezicht van de killer. Het vierde gezicht is er een van grote menselijke drama's. Elk jaar sterven er mensen een verstikkingsdood door giftige dampen die vrijkomen bij het schoonmaken van gierkelders; loonwerkers, boeren en zelfs reddingswerkers. Ten slotte het vijfde gezicht: via de drijfmest komen ook resten landbouwgif vanuit het krachtvoer, via de koeien, de bodems binnen.

Meerdere keren per jaar wordt meer dan de helft van de Nederlandse grond intensief bewerkt met deze cocktail van actieve stikstof en vergif. Die verwoesting van de nationale grasmat is de voornaamste reden waarom alle investeringen aan goedwillende menskracht, en miljoenen euro's voor deeloplossingen, de vrije val van grutto's hooguit hebben vertraagd – maar niet gestopt.

Zó nijpend is zijn positie dat er nu een Aanvalsplan Grutto ligt; een reddingsplan waar niet alleen natuurorganisaties als Vogelbescherming in zijn gestapt, maar ook de boeren. Dat laatste is veelzeggend: het aantal melkveehouders neemt namelijk nóg sneller af dan het aantal grutto's. Die boeren moeten het sowieso gaan doen, het gaat immers om de toekomst van boerenlandvogels; om het redden van vogelpopulaties die hun bestaan aan boeren hebben te danken! Niet ver van mijn woonplaats, in Sondel, boeren Sierd, Wemoed en Joke Deinum. Ze gebruiken sinds ruim twintig jaar geen kunstmest, bestrijdingsmiddelen en antibiotica meer. Ze schakelden over op de oude methode van bemesting met gier en ruige mest. Het vergde een lange adem voordat de bodem van hun grasland weer vol leven zat, maar nu is de netto productie (dat wat aan de koeien wordt gevoerd) hóger dan die van hun burens die kostbare hulpmiddelen moeten inkopen.

De teloorgang van de grutto staat op het conto van de geïndustrialiseerde veehouderij die door een enorme internationale lobby van financieel belanghebbenden politiek overeind wordt gehouden. Zoals de Deinums in Sondel en vele andere innoverende melkveehouders laten zien is er een alternatieve weg, geïnspireerd op oude kennis en nieuwe ecologische inzichten. Als we ook andere boeren de kans geven om onze graslandbodems gezond en productief te maken, dan worden zuivel en vlees lekkerder, gezonder en vrijwel klimaat-neutraal. We krijgen de grutto's en andere levensvormen er gratis bij.

Nieuwe methode Valuta voor Veen bijna goedgekeurd

Natuur- en Milieufederatie Zuid Holland - 29 januari 2021

NIEUWSBERICHT

In Zuid-Holland is in veenweidegebieden met een agrarische functie niet overal vergaande vernatting mogelijk. De drooglegging is minder diep dan bijvoorbeeld in Friesland en de landbouw stelt ook bij vernatting eisen aan het waterpeil. Daarom heeft de NMZH met steun van de provincie Zuid-Holland gewerkt aan het ontwikkelen van toepassingen van Valuta voor Veen met pompgestuurde infiltratie (drukdrainage). Deze nieuwe manier van peilverhoging van grondwater in klei-op-veen gebieden biedt meer mogelijkheden om Valuta voor Veen ook in Zuid-Holland breed te gaan toepassen.

Valuta voor Veen krijgt landelijk steeds meer bekendheid. Het project is ontwikkeld door de Natuur en Milieufederaties. Het is een effectieve methode om de CO₂-emissie uit veenweidegebieden te verminderen, maar ook een eenvoudige manier om bodemdaling door veenoxidatie en veenafbraak tegen te gaan in combinatie met een verdienmodel voor de transitie naar natuur-inclusieve landbouw. Tot nu was Valuta voor Veen beperkt toepasbaar voor veengebieden zonder kleidek. Ook was de peilverhoging alleen mogelijk door middel van het verhogen van het slootpeil. Voor de provincie Zuid-Holland bleek daarmee veel potentie voor Valuta voor Veen onbenut te blijven door de aanwezigheid van een kleidek op het veen. Ook blijkt het niet overal mogelijk om het slootpeil zomaar te verhogen. Met de door de NMZH ontwikkelde methode komt daar nu verandering in. Goed nieuws voor het Zuid-Hollandse veenweidegebied.

De nieuwe methode gaat uit van drukdrainage. De peilverhoging van grondwater vindt door pompgestuurde infiltratie plaats. Water wordt met zonne-energie in een regelput gepompt. Deze regelput staat in verbinding met een drainagesysteem in het agrarisch perceel. Door het waterniveau in de regelput te fixeren kan via de waterdruk het drainagesysteem op het gewenste peilniveau worden gehouden. Hierdoor is de grondwaterstand over het gehele perceel op de gewenste hoogte.

De nieuwe (aangepaste) Valuta voor Veen methodiek is afgestemd op basis van verschillende wetenschappelijke inzichten. Na goedkeuring door de relevante commissies o.a. de commissie van deskundigen van de Stichting Nationale Koolstofmarkt is de methode tot 28 januari ter inzage gelegd. Dit is succesvol afgerond en op 11 februari vindt de laatste besluitvorming plaats in het bestuur van de Stichting Nationale Koolstofmarkt. Hierna kan deze methode worden toegepast in puur-veen en klei-op-veengronden in Zuid-Holland, maar ook in andere veenweide provincies.

Tijdens de ontwikkelfase is nauw samengewerkt met de partners in de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling; Zuivelcoöperatie DeltaMilk, Zuivelfabriek De Graafstroom in Bleskensgraaf, Rabobank en Provincie Zuid-Holland. Zodra de methodiek is goedgekeurd, worden in de Alblasserwaard twee kleine proeftuinen gestart en volgt later dit jaar nog een groot project. Daarmee heeft Zuid-Holland en de partners in de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling de landelijke primeur. Inmiddels zijn er ook gesprekken met een aantal agrariërs in Nieuwkoop en Vlist om ook een Valuta voor Veen project te starten met pompgestuurde infiltratie.

Grutto-alarm

Nieuw van het Zuid-Hollands Landschap – 03-2021

PUBLICATIE

Nederlands nationale vogel wordt met uitsterven bedreigd, bevestigt het avontuurlijke én verontrustende boek De hooivogel. Waarom de grutto vertrekt uit Nederland van Gerrit Gerritsen. Het boek kost € 22,50 en is te bestellen bij uw lokale boekhandel.

Dit is hét moment om in actie te komen. Om kuikens een kans te geven te overleven, wil het Zuid-Hollands Landschap vochtige, kruidenrijke graslanden creëren. U kunt helpen door te doneren via zhl.nl/helpmee.

Natuurbeheercollectief van start

Het Kontakt – 1 juni 2021

NIEUWSBERICHT

Het Natuurbeheercollectief Krimpenerwaard (NBC) is in april gestart met haar uitvoerende werkzaamheden in de Krimpenerwaard. De organisatie gaat samen met pachters en zelfrealisatoren werken aan het beheren van gronden met een natuurbestemming.

De pacht van deze gronden gaat in 2022 over van de Provincie Zuid-Holland naar het NBC. Weidevogels, kruidenrijk grasland en vochtig hooiland zullen samengaan met agrarisch mede-gebruik. Ook de slootkanten en sloten zullen ecologisch beheerd gaan worden.

Op initiatief van het NBC was er eind april een informatie- en kennismakingsavond voor (mogelijke) zelfrealisatoren: agrariërs die op hun eigen grond natuurbeheer met agrarisch mede-gebruik gaan uitvoeren. Er werd onder andere gesproken over het aflaggen van percelen, om goede startomstandigheden te creëren voor kruidenrijk en faunairijk grasland en vochtig hooiland: twee belangrijke natuurtypen in het beheergebied. In Veerstaalblok en Kattendijksblok liggen proefvelden om ervaring op te doen.

Het NBC is bezig met het verzamelen van plannen en ideeën over aanpassing van stalsystemen en de toepassing van nieuwe lichtere machines of installaties die door zelfrealisatoren kunnen worden gebruikt bij het natuurbeheer. Provincie Zuid-Holland heeft een subsidieregeling in de Krimpenerwaard opgesteld om investeringen financieel te ondersteunen. Aanvragen kunnen bij het NBC worden ingediend. Zelfrealisatoren die hun ideeën of plannen over het beheer van graslanden, oevers en sloten kenbaar willen maken, kunnen dat telefonisch doen via 06-19691553 of info@nbckrimpenewaard.nl.

Is er nog een thuis voor de grutto?

Boer doet Leven – Portretten van landschapsboeren - Uitgeverij Lecturis 2021

PUBLICATIE

Een natuurvriendelijke melkveehouderij is een huis waar voor veel planten en dieren plaats is. Kieviten en tureluurs broeden op de percelen met plassen water, de tafeleend in één van de sloten. Zwarte sterns vangen muggen boven het moerasje. In de stal broeden zwaluwen en kerkuilen. Veel boeren zien geen heil meer in een bedrijfsvoering die alleen op maximale productie is gericht. Ze geven meer aandacht aan duurzaamheid, landschap, dierenwelzijn en biodiversiteit.

Afname sinds 1990 (CBS): grutto: -65%, kievit: -53%, wulp: -45%, tureluur: -17%, scholekster: -72%.

De Nederlandse landbouw staat op een keerpunt. Steeds meer mensen beseffen dat het echt anders moet: duurzamer, met meer aandacht voor biodiversiteit, dierenwelzijn en het landschap. De roep om een landbouw die zorgvuldig omgaat met de kwaliteit van water, bodem en lucht wordt groter. Veel boeren willen best mee in die ontwikkeling, maar zijn onderdeel van een complex systeem dat veranderen moeilijk maakt. Toch zijn er overal in ons land al pioniers die aantonen dat het kan. Vernieuwers die niet alleen voedsel produceren maar ook een aantrekkelijk landschap. In dit boek staan deze landschapsboeren in de schijnwerpers. Twintig boeren, geportretteerd in de landschappen die ze produceren, vertellen in dit boek een positief, hoopvol en inspirerend verhaal. Zij zijn voorlopers die bloemrijke akkerranden, houtwallen, heggen en hagen rol geven in hun bedrijfsvoering. Met volop kansen voor insecten, vogels én mensen. Het Nederlandse landschap mag dan vooral onder invloed van de intensieve landbouw zijn uitgekleeft, deze boeren laten zien hoe prachtig het weer kan worden. De boer van de toekomst bestaat al! Caspar Jansen en Jantien de Boer portretteren in het boek 'Boer doet leven' twintig van deze boeren. Ze laten zien dat de boer van de toekomst al bestaat. En dat ons landschap weer prachtig kan worden. Het boek kost € 25,-

Opnieuw grutto's gezenderd

Het Kontakt – 1 juni 2021

NIEUWSBERICHT

In de Krimpenerwaard zijn in mei vijf grutto's voorzien van een satellietzender. Een zesde grutto moet nog een zender krijgen. Het gaat om drie grutto's in natuurgebied De Nesse en twee in polder Bergambacht en Vlist, beheerd door Agrarisch Collectief Krimpenerwaard. In De Nesse, een natuurgebied van Stichting Het Zuid Hollands Landschap, is het waterpeil verhoogd en zijn oevers afgevlakt. In polder Bergambacht en Vlist liggen plasdras- en kruidenrijke percelen in het kader van agrarisch natuurbeheer.

Het onderzoek vindt plaats in opdracht van de provincie Zuid-Holland. De onderzoekers kijken naar hoe de grutto's de gebieden gebruiken en of het ze lukt om succesvol jongen groot te brengen. Dat gebeurt met behulp van satellietzenders. Bij het zenderen werken de onderzoekers nauw samen met Rijksuniversiteit Groningen, die al meerdere jaren ervaring heeft met zenderonderzoek bij grutto's.

Alle grutto's dragen een naam van betrokkenen uit de omgeving. Het gaat om Ninouk (vernoemd naar Ninouk Vermeer, voormalig regiohoofd Veenweiden van het Zuid-Hollands Landschap), Nuria (vernoemd naar de overleden dochter van Rense Kragten, regiobeheerder van het Zuid-Hollands Landschap), Diny (vernoemd naar Diny Buisman die onderzoek doet naar grutto's in de omgeving), Arjan (vernoemd naar Arjan Mulder, de bedrijfsopvolger waar deze grutto is gezenderd) en Limosa (naam gegeven door familie De Jong waar deze grutto is gezenderd).

In 2020 volgden de onderzoekers vijf paar grutto's in de Krimpenerwaard. Zij slaagden er allemaal niet in om hun kuikens groot te brengen. Dat was in lijn met het landelijk beeld dat in 2020 vrijwel nergens jongen groot werden. Twee van de zendergrutto's (Mariëlle en Jaco) zijn tijdens de zomer overleden. Vermoedelijk werd Mariëlle gepredeerd op het nest en Jaco gepakt door een slechtvalk in de Biesbosch.

De zendergrutto's in De Nesse (Annemieke, Sietse en Johan) verbleven daar tot het moment van vertrek naar het zuiden. Ze maakten dus geen gebruik van andere voedsel- en rustgebieden voor de trek. Annemieke en Johan overwinterden in West-Afrika en Sietse en Spanje. Eind maart waren ze alle drie weer terug in polder De Nesse.

De gezenderde grutto's zijn via Facebook te volgen of via het Global Flyway Network, <https://www.globalflywaynetwork.org/flyway/east-atlantic-flyway-inland-waders/>. Vervolgens kies je 'blog' of 'map'.

Pullenland

www.de-heus.nl - Aan tafel met opvolgers Marly en Wendy Oortwijn – 17 juni 2021

NIEUWSBERICHT

Het melkveebedrijf Oortwijn staat sinds jaar en dag bekend om de goede zorg voor de weidevogels. 'Overall in Nederland loopt het aantal weidevogels terug, maar bij ons worden het er steeds meer,' legt Darin uit. 'Daarbij gaat het om bijvoorbeeld kieviten, grutto's en tureluurs.'

Wendy en Marly delen het enthousiasme voor de vogels. De familie, geholpen door vrijwilligers, markeert de nesten en volgt de resultaten. Het belangrijkste onderdeel is de nazorg. 30 hectare dient als zogenaemde pullenland. Pullen zijn de kuikens van weidevogels. Nadat de kuikens zijn uitgekomen wordt er twee tot drie weken lang op dit land niet gemaaid om de kuikens de gelegenheid te geven op te groeien onder de beschutting van het lange gras. Hier staat een vergoeding van €460 tot €600 per hectare tegenover. 'Het gaat goed', zegt Wendy. 'Vorig jaar hadden we 276 nesten en dit jaar zijn het er meer. Boeren met oog voor de natuur past ons.'

Wat grutto's elkaar vertellen

www.vogelbescherming.nl – Hans Peeters, oud-hoofdredacteur tijdschrift Vogels - 24 juni 2021

NIEUWSBERICHT

Afgelopen broedseizoen deed een student van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) onderzoek naar de onderlinge communicatie van grutto's. Het was meer dan 60 jaar geleden dat de Deen Hans Lind op die manier gedrag en geluid van grutto's onderzocht. Met de technische mogelijkheden anno 2021 zou er waarschijnlijk heel wat meer te ontdekken zijn.

Wekenlang was de Tsjechische masterstudent Ondrej Belfin (23) druk in de weer met microfoons en camera's in het land van de bekende gruttoboer Murk Nijdam in Wommels. Nergens bevindt zich zo'n hoge concentratie van broedende grutto's als hier, dus ook de kans op succes was hier het grootst.

Ondrej Belfin: "Uit eerder onderzoek wisten we al dat grutto's veel met elkaar communiceren, maar we waren benieuwd wat ze elkaar te vertellen hebben. Dankzij de goede contacten van mijn mentor professor Theunis Piersma met het Max Planck Instituut in Duitsland, kregen we 15 geluidsrecorders in bruikleen. Negen recorders werden in het veld geplaatst, zodat we het grootste deel van het gruttoland van Murk Nijdam konden bereiken. De recorders namen van half maart 24 uur per dag alle geluiden op en we gaan door tot half juli. Alle verzamelde data, 25 miljoen Mb's in totaal, wordt door een computer van de RUG verwerkt en geregistreerd."

Nestbewaking

In overleg met zijn mentor plaatste Belfin ook 6 geluidsrecorders en wildcamera's bij gruttonesten, zodat de onderzoekers niet alleen konden horen maar ook zien wat er gebeurde. "Die

resultaten waren werkelijk verbluffend," vertelt Ondrej enthousiast. "We zagen bijvoorbeeld dat midden in de nacht het mannetje zijn partner koflossend bij het broeden. Daarbij maakten de vogels hele speciale geluiden. Zij zei zoiets van: 'Fijn dat je er bent, ik kom over drie uur weer terug.' Althans

dat is mijn interpretatie," lacht Ondrej.

"We hadden ook verwacht dat ouders met hun jong communiceren in het ei. Maar dat lijkt niet zo te zijn. Wel maken de ouders hele specifieke zachte geluiden als het jong uit het ei komt. Alsof ze zeggen willen: 'Kom op, ga door, je kunt het.'"

Grutto draagt jong onder vleugel

Op zijn beeldscherm in de oude kaasmakerij toert Ondrej Belfin het ene sonogram na het andere tevoorschijn. Tegelijkertijd laat hij op een ander scherm opgenomen beelden zien. Ik zie hoe een vrouwtje achter een kuiken aangaat dat het nest heeft verlaten. Ze draagt het jong terug onder haar vleugel, terwijl ze het vermanend toespreekt. Dit is ongekend!

Belfin vertelt verder: "Grutto's die zoals hier in een soort kolonie broeden, hebben een 'wachtman'. Een waker die net als bij ganzen de omgeving in de gaten houdt en waarschuwt als er onraad is. Is er een roofvogel hoog in de lucht (meestal een buizerd) dan maakt de vogel een heel ander geluid dan wanneer er een bruine kiekendief laag overvliegt. Loopt er een kat of hermelijn in het weiland, dan laat hij weer een ander signaal horen."

Aan het eind van het broedseizoen weet Belfin bijna 20 verschillende gruttogeluiden te interpreteren. "Dat is veel meer dan we verwacht hadden. Grutto's hebben elkaar veel te vertellen en omdat ik zelf ook dag en nacht in het veld was, heb ik de geluiden beter leren begrijpen. Vooral 's nachts communiceren grutto's onderling constant. Waarschijnlijk informeren ze bij elkaar of alles nog in orde is."

Buizerdroep

Tot slot gaan we nog even het veld in om de onderzoekopstelling met eigen ogen te zien. Her en der vliegen alarmerende grutto's op om hun nog niet vliegvlugge kuikens, die zich ergens tussen het hoge gras bevinden, te waarschuwen. "Hoor," attendeert Ondrej me. "Ik hoor de buizerdroep. Een grutto waarschuwt dat er een buizerd in beeld is." De onderzoeker speurt de blauwe hemel af en wijst in de lucht. Hoog boven ons zweeft een ... buizerd.

Nu aan het eind van het broedseizoen hoort Ondrej Belfin aan de gruttotaal, dat de vogels elkaar informeren dat ze willen vertrekken naar het zuiden. Wat graag zou hij meereizen om onderweg, in hun overwinteringsgebied of in een ander broedgebied de gruttotaal te bestuderen. Vooral ook om te ontdekken of ze andere geluiden produceren dan in de Friese weilanden van boer Murk Nijdam.

Schouten reserveert 5 miljoen euro voor Aanvalsplan Grutto

Onze Weidevogels – www.melkvee.nl – 11 juli 2021

NIEUWSBERICHT

Minister Schouten stelt dit jaar 2 miljoen euro beschikbaar voor het Aanvalsplan Grutto. In 2022 reserveert zij nog eens 3 miljoen euro voor het Aanvalsplan. Met de 5 miljoen euro wordt de periode tot aan de start van het nieuwe GLB overbrugd. De provincies stellen eenzelfde bedrag beschikbaar, schrijft de demissionair minister van LNV in een Kamerbrief. Op deze manier kan volgens Schouten dit jaar 'een voortvarende start' worden gemaakt met de uitvoering het Aanvalsplan.

Met het Aanvalsplan Grutto wordt beoogd om de achteruitgang van de grutto en andere weidevogels te stoppen. Schouten liet eerder in antwoorden op Kamervragen van Laura Bromet (GroenLinks) weten dat ze moeilijk geld kan vrijmaken om het Aanvalsplan Grutto te financieren als gevolg van de demissionaire status van het kabinet. Daardoor is het moeilijk om structureel, voor meerdere jaren, geld vrij te maken. De minister gaf aan dat zij wel mogelijkheden ziet om het Aanvalsplan vanuit het nieuwe GLB te financieren.

In de Kamerbrief van 7 juli schrijft Schouten dat zij samen met de provincies voor de NSP-periode 2023-2027 de ambitie heeft uitgesproken om voor de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto 69,5 miljoen euro beschikbaar te stellen. Schouten: „Hiervoor voeg ik 52,5 miljoen euro uit de overhevelingsmiddelen toe aan het budget voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Mijn ambitie is om ook voor de overige 17 miljoen euro dekking te vinden. Hierover ga ik in overleg met provincies en onderzoek ik de mogelijkheden om verbinding te leggen met lopende programma's. Mocht de aanvullende dekking niet gevonden worden dan zal ik in overleg met provincies onze ambitie bijstellen.” Het NSP, het Nationaal Strategisch Plan, is de Nederlandse invulling van het nieuwe GLB.

Minister Schouten verwacht dat met deze eerste financiële impuls provincies in de periode 2023-2027 zo'n 18 tot 26 kansgebieden van minimaal 1.000 hectare kunnen inrichten en beheren. Kansgebieden zijn gebieden die voldoende omgang hebben om te kunnen dienen als brongebied voor het herstel van de populaties grutto's en andere weidevogels. De provincies willen zich volgens Schouten inspannen voor de éénmalige (her)inrichtingskosten van naar schatting 1 miljoen euro per gebied.

In 2025 wordt de voortgang van het Aanvalsplan Grutto geanalyseerd. „Afhankelijk van de bevindingen kan worden besloten om de ambitie te versnellen en te verhogen naar de inrichting en beheer van maximaal 34 kansgebieden. Overeengekomen is om 10 procent van het beschikbare budget te reserveren voor andere boerenlandvogels zoals patrijs en wulp”, aldus Schouten.

Het Aanvalsplan Grutto in een notendop:

- Dertig gebieden van 1000 hectare waar boeren en natuurbeheerders zich maximaal inzetten voor weidevogels.
- Open weidegebieden met een hoog waterpeil en bloemrijk grasland waar laat in het jaar wordt gemaaid.
- Boeren krijgen een goed inkomen door onder andere langdurige overeenkomsten voor agrarisch natuurbeheer en extra geld voor de melk.
- Kosten voor de overheid 35 miljoen per jaar.

Mest

De Weidevogelman – 15 juli 2021

PUBLICATIE

We zien nu half juli nog veel gruttokuikens her en der en wat is die wisselvallige Hollandse zomer toch goed voor ze! Je ziet ze goed wormen eten en dat is een vette prooi! Met dit weer en de gunstige effecten hoef je momenteel niet veel bijzonders te doen voor de vogels. Misschien ga je straks nog ruige mest uitrijden op de laat gemaaide percelen. Dat levert dan nog een extra wormpje op voor de groepen Kieviten en de gruttokuikens, maar ook voor spreuuwen en doortrekkende kempfanen.

Nu we het er toch over hebben, ruige stalmest is fijn spul om weidevogels (vooral in het voorjaar) een handje te helpen met de beschikbaarheid van regenwormen: die komen er graag van snoepen en zitten dan dus lekker hoog en bereikbaar voor de vogels.

Fijn spul, een mooi onderdeel van de kringloop op je bedrijf. Maar, het is goed om te weten dat het meestal niet vrij is van ongerechtigheden. De basis van stalmest is meestal aangekocht stro en daar blijken residuen van gewasbeschermingsmiddelen in te zitten die bij die teelt werden gebruikt. Bij onderzoek werden in stro residuen gevonden van middelen tegen schimmels, onkruiden en insecten (o.a. luis). In gangbaar stro ging het om gemiddeld 17 verschillende middelen, waarvan vier met een vrij hoge concentratie. Dat waren meestal de middelen die in de teelt werden gebruikt. Biologisch stro bevat ook wat residu, maar in heel lage concentraties en van minder verschillende middelen (<https://louis-bolk.nl/publicaties/bewuste-strokeuze-om-pesticiden-stro>).

Op je eigen bedrijf gebruik je misschien ontwormingsmiddelen waarvan resten in de mest belanden en middelen voor vliegenbestrijding in de stal. Tijdens opslag op de mesthoop vinden er omzettingen plaats en breken stoffen af. Maar desondanks bevat stalmest nog steeds een portie van die ongewenste stoffen. Waar de ondergrens precies ligt weten we nog niet, maar het gaat om stoffen die bekend staan om negatieve effecten op bodemleven en insecten. En dat is het voedsel voor weidevogels en hun kuikens, dus indirect heeft het aangevoerde stro in de kringloop van het bedrijf invloed op dat voedselaanbod. Goed om erover na te denken en er eens vragen over te stellen aan je fouragehandelaar. Je kunt ook aan alternatieven denken zoals rietstrooisel, biologisch strooisel of Miscanthus (olifantsgras) wat je zelf ook zou kunnen telen.

Goed jaar voor weidevogels in de Krimpenerwaard

Het Kontakt – 20 juli 2021

NIEUWSBERICHT

Het was een goed seizoen voor weidevogels. Hoewel exacte cijfers nog ontbreken, zagen zowel boeren als vrijwillige weidevogelbeschermers een toename van het aantal nesten en kuikens in de Krimpenerwaard. Het koude en natte voorjaar heeft een handje geholpen. "Door de lage temperaturen kwam de grasgroei laat op gang", stelt Mariëlle Oudenes, gebiedscoördinator van het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard. "Het natte voorjaar zorgde ervoor dat er laat gemaaid werd, waardoor nesten en kuikens minder zichtbaar waren voor roofdieren." Daarnaast prijst Mariëlle de inzet van boeren. Zo groeide het areaal agrarisch natuurbeheer en stonden er verspreid over de Krimpenerwaard 24 plasdraspompen, acht meer in vergelijking met vorig jaar. "Met zo'n pomp zet je een klein stukje van het land onder water. Juist die vochtige stukjes zijn een bron van voedsel voor allerlei soorten weidevogels."

Burchart de Jong (22), die meewerkt op het melkveebedrijf van zijn ouders in Vlist, kan dat beamen. "Die natte plekken werken als een magneet op soorten als grutto, Kievit en tureluur. Dat is zo leuk om te zien." In hun bedrijfsvoering houdt de familie De Jong altijd rekening met weidevogels. "Voor ons is het vanzelfsprekend om ze te beschermen, ze horen erbij", zegt Burchart. "Ze vergroten ook je werkplezier. Als ik in het voorjaar door het land loop, geniet ik van hun gekwetters. Zonder weidevogels zou het er heel stil zijn."

Het beschermen van weidevogels vergt best wat werk. Dat begint al aan het eind van de winter, bij het uitrijden van de mest over het land. Op de percelen waar de weidevogels graag verblijven, strooien Burchart en zijn vader traditionele, vaste mest. Die is goed voor het bodemleven. "Door de mest zitten er veel meer wormen in de grond", zegt Burchart. "Daar profiteren de weidevogels weer van."

Rond 15 februari gaan de plasdraspompen aan en is er een graslandplan gemaakt. "We doen aan mozaïekbeheer, dus maaien niet alles in één keer. Op de percelen die we niet maaien, kunnen weidevogels nestelen en is er genoeg bescherming voor de kuikens. Op deze percelen krijgen kruiden de kans om te bloeien. Dat trekt weer insecten aan, het voedsel van weidevogels." Als eind april de koeien naar buiten gaan, is Burchart praktisch elke avond wel een uurtje in het land om nesten te zoeken. Dat doet -ie met de tractor. "Gek genoeg schrikken de vogels daar niet van. Als ik een nest vind, span ik er een schrikdraadje omheen. Dit om te voorkomen dat de koeien de eieren vertrappen. Zo ontstaan er kleine eilandjes van hoger gras in het weiland."

Dit jaar lagen er 39 nesten in het land van de familie De Jong. Volgens Burchart een mooi aantal. "In voorgaande jaren haalden we de dertig nesten niet, dus we zijn er blij met dit resultaat." Er is in heel polder Vlist een stijgende lijn te zien als het gaat om het aantal nesten. Mariëlle vindt dat positief, "maar het gaat uiteindelijk om de fase erna. Is er voldoende bescherming en voedsel voor de kuikens? Lukt het ze om vliegvlug te worden?" Tegen de landelijke trend in blijft de populatie weidevogels in de Krimpenerwaard vrij stabiel. Iets om trots op te zijn, vindt Mariëlle. "Ze komen zelfs uit Friesland kijken hoe we het hier doen."

Dit voorjaar kregen vijf 'Krimpenerwaardse' grutto's een zender, om ze tijdens het broedseizoen en hun reis naar het zuiden te volgen. Eén van de grutto's werd gevangen op het land van de familie De Jong. "We hebben 'm Limosa genoemd, de Latijnse naam van de grutto", vertelt Burchart. "Via je telefoon kun je de grutto's online volgen. Limosa bleef lange tijd hier in de buurt. Dat weet je dat -ie kuikens heeft. Ik volg Limosa nog altijd. De vogel is ergens in het zuiden van Spanje. Het is nu afwachten of 'onze' grutto volgend jaar terugkeert en hier weer gaat broeden."

ZHL kapt 'bamboebos' in weidevogelgebied polder Den Hoek om predatie tegen te gaan

Het Kontakt – 27 juli 2021

NIEUWSBERICHT

Het Zuid-Hollands Landschap gaat in een aantal van haar natuurgebieden in de Krimpenerwaard houtsingels en een bamboebos kappen. Daardoor ziet het landschap er over een tijdje anders uit dan nu.

Wie het 'Bosje van Wageningen' bezoekt, doet er goed aan oude kleren en stevige laarzen aan te trekken. Het terrein langs de N210 in Polder Den Hoek laat zich het best omschrijven als een stukje jungle in de polder. Je hebt bijna een machete nodig om je een weg te banen door het dikke struikgewas. "Het ligt er al jaren zo bij", vertelt regiobeheerder Rense Kragten van het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) tijdens een wandeling. "Vroeger was dit een klein parkje, met een plas in het midden en wat poeltjes eromheen. En er stonden volières met tropische vogels. De vorige eigenaar heeft hier ook bamboe geplant. Dat is uitgegroeid tot een bamboebos van zo'n 10.000 vierkante meter. De langste staken zijn meer dan vijf meter hoog."

Over een tijdje is er van dit alles niets meer te zien. In opdracht van het ZHL worden alle bomen en struiken gerooid en het bamboe met wortel en al uit de grond getrokken. De reden is simpel. "Dit stukje bos ligt precies in weidevogelgebied", legt Kragten uit. "Het is een perfecte uitvalsbasis voor kleine marterachtigen als bunzing en hermelijn, maar ook voor een soort als de vos. Roofvogels en kraaien zitten hier graag in de bomen, om van daaruit te speuren naar prooi."

Net als de omliggende percelen ligt het 'Bosje van Wageningen' in het Natuurnetwerk Nederland (NNN). In de Krimpenerwaard kreeg het gebied een weidevogelstelling mee. Om aan die doelstelling te voldoen is het volgens Kragten nodig om het opnieuw in te richten. "Het liefst laten wij de natuur zijn gang gaan, maar de populatie weidevogels is zó kwetsbaar dat het wel moet. Als je hier goede randvoorwaarden creëert, zorg je ervoor dat de predatie van eieren en kuikens afneemt." Op de plek van het stuk bos komt een klein moeras, met poelen en jong riet.

Naast het 'Bosje van Wageningen' gaat het ZHL ook op andere plekken in de Krimpenerwaard ingrijpen. Zo worden in Polder Veerstaalblok bij Gouderak enkele houtsingels midden in de polder gekapt en worden verspreid langs de 2,7 kilometer lange Bergvlietsekade bij Vlist bomen teruggesnoeid tot 1 of 2 meter boven maaiveld. "We gaan de bomen langs die kade als hakhout beheren, net als vroeger", aldus Kragten. "Door de takken af te zagen, zorgen we ervoor dat rovers als kraai en buizerd de bomen zo'n zes jaar niet kunnen gebruiken als uitzichtpunt."

Het werk moet eind dit jaar zijn afgerond. Inwoners gaan daar zeker wat van merken, met name van het rooien van bomen en struiken in het 'Bosje van Wageningen'. "Dat terrein ligt langs de provincialeweg, dus automobilisten gaan daar wel iets van zien. Zo komt er een tijdelijk rijpad door het weiland en gaat de aannemer met grote machines aan de slag." Na oplevering gaat het ZHL het gebied beheren. "Het is niet zo dat we het 'loslaten'", zegt Kragten. "Als we dat zouden doen, verandert het weer in bos. Dat willen we hier juist voorkomen."

Formatie: zorg voor structurele financiering Aanvalsplan Grutto

www.vogelbescherming.nl – 27 juli 2021

NIEUWSBERICHT

Het Aanvalsplan Grutto is een initiatief van Pieter Winsemius (oud-minister van VROM), Vogelbescherming Nederland, It Fryske Gea en de Friese Milieu Federatie (FMF). Het Aanvalsplan is met inbreng van zes weidevogelprovincies, landbouworganisaties, natuurorganisaties en wetenschappers opgesteld. Voor het Aanvalsplan Grutto is het van groot belang dat er structureel 8 miljoen euro per jaar aan de LNV-begroting wordt toegevoegd, zodat het volledige plan om weidevogels te redden uitgevoerd kan worden. De initiatiefnemers van het Aanvalsplan pleiten ervoor deze financiële zekerheid op te nemen in het Regeerakkoord. Die oproep doen Vogelbescherming en de andere initiatiefnemers in een brief aan de informateur en de Tweede Kamer. Dat is niet alleen van belang voor de weidevogels, maar ook voor de boeren die zich aan het plan committeren en behoefte hebben aan financiële zekerheid.

In het Aanvalsplan Grutto wordt voorgesteld om dertig aaneengesloten gebieden van duizend hectare aan te wijzen waar boeren en natuurbeheerders zich maximaal inzetten voor de weidevogels. Door het waterpeil te verhogen, later te maaien en te kiezen voor een bloemenrijk grasland. De boeren worden vergoed voor hun gedeelde inkomsten.

Begin juli maakten minister Schouten (LNV) en de provincies bekend geld vrij te maken om het Aanvalsplan Grutto uit te voeren. Dat is prima nieuws, maar helaas zijn we er nog niet. Het Aanvalsplan Grutto kan alleen succesvol zijn als het gehele plan wordt uitgevoerd. Daar is nu nog geen sprake van, omdat de financiële zekerheid op de lange termijn nog niet is gewaarborgd.

Zowel de minister van LNV als de provincies willen voor de komende twee jaar vijf miljoen euro reserveren voor het Aanvalsplan Grutto. Door een verschuiving van geld in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU kan een bedrag van € 62,5 miljoen vrijgemaakt worden. Met dit bedrag kan dit najaar gestart worden met de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto in een aantal belangrijke weidevogelgebieden.

Hoe de financiering van het plan in z'n geheel gerealiseerd wordt, blijft echter onzeker. Dat terwijl het succes van het Aanvalsplan Grutto hiervan afhankelijk is: met een half uitgevoerd plan zijn de weidevogels nauwelijks geholpen! Om het volledige Aanvalsplan Grutto uit te voeren is een structurele toevoeging aan de LNV-begroting van 8 miljoen euro per jaar noodzakelijk. Hiermee is de financiering van alle 34 gebieden uit het Aanvalsplan Grutto dan geregeld.

Door de financiële zekerheid van het Aanvalsplan Grutto in het Regeerakkoord te borgen, bieden we de betrokken melkveehouders langdurige de financiële zekerheid die zij nodig hebben om zich aan het plan te committeren. Dat is cruciaal, want het succesvol uitvoeren van het Aanvalsplan Grutto valt of staat met hun deelname. Daarom hebben de initiatiefnemers dit verzoek gedaan in een brief aan de informateur en de Tweede Kamer. Lukt dit, dan kunnen we écht werk maken van die langgekoesterde wens om de grutto en andere weidevogels te doen terugkeren in ons boerenland.

Boerenlandvogelboer Klaas de Lange

www.vogelbescherming.nl – 21 augustus 2021

NIEUWSBERICHT

Nationaal Park Weerribben-Wieden is misschien wel het mooiste stukje van Nederland. Met wuivende rietkragen, uitgestrekte plassen, laagveenmoeras en heel veel vogels. Aan de rand van deze oase ligt de zuivelboerderij van Klaas De Lange. Klaas zorgt in dit unieke gebied voor 500 hectare natuur waar hij ook zijn biologische koeien laat grazen. Met de natuur als bondgenoot ontwikkelde hij zijn bedrijf Weerribben Zuivel. Daarnaast verwerkt Klaas ook de melk van 25 biodynamische melkveehouders tot Zuiver Zuivel producten.

“Wij zijn sinds 1915 al een familiebedrijf; ik ben de vierde generatie en drie van mijn vijf kinderen werken ook al mee. Sinds 1984 boeren we volledig biologisch. We waren toen nog een uitzondering. De meeste boeren kozen voor intensivering en modernisering. Die keuze hadden we hier niet. Wij zitten op een plek die landbouwkundig gezien misschien niet ideaal is, maar waar we wel de ruimte konden pakken. Onze koeien grazen op het land van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. De natuur geeft ons heel veel terug.”

Het natuurinclusieve boeren bleek een groot succes. Omdat steeds meer mensen kiezen voor ambachtelijke biologische producten kon de boerderij van Klaas uitgroeien tot een bedrijf met vier verschillende locaties, meer dan 500 hectare grond, een zorgbedrijf en een zuivelfabriek. Klaas: “Weerribben Zuivel is echt ons eigen merk. Maar niet alle melk die wij hier verwerken, komt van onze eigen koeien. Voor de Zuiver Zuivel producten gebruiken we de melk van 25 biodynamische boeren met wie we samenwerken. Ook deze boeren zetten zich actief in voor de boerenlandvogels en zorgen door hun werkwijze voor meer biodiversiteit. Weerribben Zuivel en Zuiver Zuivel zijn beide verkrijgbaar in de biologische speciaalzaak.”

Na al die jaren is Klaas ervan overtuigd geraakt dat eigenlijk alle boeren meer met de natuur zouden moeten gaan werken. Klaas: “De afgelopen drie jaren waren erg droog. De agrarische sector leed daaronder. Maar als biologische boer had ik wél goede opbrengsten. Dat komt omdat onze bodem vol leven zit. In een handvol aarde zitten meer levende organismen dan er mensen op de wereld zijn. Die vruchtbare bodem werkt als een spons en houdt het vocht veel beter vast. Ik ben als belangenbehartiger betrokken bij het LTO. Dat is niet de meest progressieve club. Maar gelukkig zie ik de agrarische sector wel in beweging komen. Ook boeren zien en voelen de noodzaak van een systeemverandering. Maar dat gaat niet van de ene op de andere dag. Sommige boeren hebben op advies van de bank juist geïnvesteerd in intensivering, en dat niet eens zo lang geleden. Nu zitten ze tot hun nek in de schulden en hebben ze te maken met én klimaatverandering én een veranderende maatschappij. Die groep heeft meer tijd nodig om een nieuwe weg in te slaan. En het zou helpen als ze daarbij gefaciliteerd worden.”

Klaas is altijd een pionier geweest, ook wat betreft de samenwerking met de natuurorganisaties. Klaas: “Toen we in de jaren tachtig begonnen, ben ik in gesprek gegaan met de natuurbeheerders hier in de buurt – Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Ik zag dat ze moeite hadden met het beheren van hun grasland. Dus ik zei: ‘Betrekt ons erbij.’ Dat hebben ze gedaan en daaruit is een mooie samenwerking gegroeid. Die heeft ook mij veel opgeleverd, want ik kon via het extensieve natuurbeheer mijn bedrijf verder uitbouwen. Wil je iets bereiken, dan moet je overleggen en samenwerken. Ook vanuit de gemeente en provincie kreeg ik steun. Zo dachten zij mee toen ik wilde gaan bouwen. Dat kon niet in het natuurgebied, maar wel aan de andere kant van de weg.”

Klaas vindt het jammer dat de boeren en de natuurclubs elkaar nog steeds niet altijd weten te vinden. “De laatste dertig jaar was het te veel ieder voor zich. Maar

we verdringen elkaar op iedere vierkante centimeter in dit land en dat zet alles onder druk. Toch delen we meer dan je denkt. Neem de waterberging in natuurgebieden. Daar hebben ook de intensieve boeren baat bij. Dus ga met elkaar in gesprek en stel je kwetsbaar op. Als de agrarische sector de natuurdoelen zou omarmen, valt er zo veel winst te behalen. Beter waterbuffers, een gezondere bodem en meer biodiversiteit. En een kans de natuur echt vooruit te helpen in ons land. De kleine eilandjes natuur zijn nu niet doelmatig; de natuur heeft veel meer ruimte en robuustheid nodig."

De toekomst? "We winnen het niet van de natuur", stelt Klaas. Dat is na vijftig jaar intensivering wel duidelijk. "Toen was de opdracht: veel produceren tegen zo laag mogelijke kosten. Het maakte de grond haast onvruchtbaar en de biodiversiteit ging onderuit. Daarom is voor de volgende vijftig jaar een heel andere mindset nodig. Wij werkten altijd al met de natuur en hebben daar vijf jaar geleden nog een schep bovenop gedaan. Natuurlijk ook voor de weidevogels, maar we hebben nog veel meer maatregelen genomen om de biodiversiteit te vergroten. Zo hebben we het landschap ook aangepast voor de zeldzame vuurvlinder en het paapje, want die zitten hier. Al die maatregelen hebben we in bedrijfsplannen gegoten met een doelstelling om 25 tot 30 procent van ons areaal te bestemmen voor meer biodiversiteit. Ieder bedrijf heeft hiervoor een eigen aanpak gekozen, maar de opbrengst is overal enorm. Wat blijkt? Het hoeft niet eens veel te kosten om de natuur tot ontwikkeling te brengen. Dat betekent dat er juist in het boerenland veel te winnen valt."

Ondanks de plasdras en de insectenrijkdom ervaart Klaas het beschermen van de weidevogels als een gevecht. "De nestbescherming is nog wel te doen, maar als de pullen uit het ei zijn, hebben ook wij last van predatie. Daarom ben ik blij met het Aanvalsplan Grutto onder leiding van Pieter Winsemius. Die pakt het breed aan, betreft de banken en de coöperaties erbij, opent vele deuren en laat zich niet afschepen. Ik denk dat dit plan echt kans van slagen heeft. Dat moet ook wel want als we zo doorgaan, raken we de weidevogels kwijt. Ook de omwenteling naar meer extensief boeren zal helpen. Wij hebben op ons land al veel Rode Lijstsoorten. Hoe meer boeren kiezen voor natuur, hoe groter de biodiversiteit. En ook de weidevogels hebben dan weer een kans."

Aanleg nieuwe luchthaven bij Lissabon steeds verder onder druk

www.vogelbescherming.nl - 14 september 2021

NIEUWSBERICHT

Het plan van de Portugese regering voor de aanleg van de omstrede luchthaven Montijo in de Taagdeltta komt verder in het nauw, nu de openbare aanklager de milieueffectrapportage als volstrekt onvoldoende heeft beoordeeld. Hiermee komt de redding van dit voor vogels uiterst belangrijke gebied een stap dichterbij.

De luchthaven Montijo bij Lissabon zou moeten komen in een van de belangrijkste wetlands van Europa, de Taagdeltta. Dit plan vormt een bedreiging voor beschermde vogelsoorten zoals de grutto, de nationale vogel van Nederland. Veel mensen in Nederland doen moeite om de grutto als kenmerkende weidevogel te beschermen en waren dus ook verontwaardigd toen duidelijk werd waar het vliegveld nu is gepland.

Maar ook pleisteren er grutto's uit andere delen van Europa, zoals IJsland en Zweden, op doortrek richting West-Afrika. Het gebied is mede hierom beschermd als Natura 2000-gebied onder Europese wetgeving.

Niet alleen voor grutto's is het een waardevol gebied, tijdens de trek maken miljoenen vogels van allerlei soorten er gebruik van, bijvoorbeeld ook wulpen en plevieren.

40.000 handtekeningen

In juni 2020 zijn bijna 40.000 handtekeningen van bezorgde burgers uit Nederland en vele andere landen aangeboden aan de president van Portugal, Marcelo Rebelo de Sousa én aan de Portugese regering. Ze zijn vergezeld door 14 brieven van belangrijke natuurbeschermingsorganisaties uit landen langs de trekroute van vogels die in Portugal rusten en overwinteren. Met één boodschap: schrap de plannen voor de luchthaven Montijo op deze plek en bescherm dit internationaal zeer belangrijke vogelgebied.

Rechtszaak aangespannen

Maar ook in Portugal is de verontwaardiging groot. Advocaten van diverse Portugese milieu- en natuurbeschermingsorganisaties – waaronder SPEA (de Portugese vogelbescherming) – hebben samen met ClientEarth een rechtszaak aangespannen.

Zij stelden dat de aanleg van de luchthaven op deze plek vernietigende effecten heeft op natuur en milieu van de Taagdeltta, en dat de Portugese regering deze effecten niet goed heeft beoordeeld. De milieueffectrapportage is volstrekt onder de maat en zit vol met fouten en onvolkomenheden. Bovendien is het grote internationale belang van het gebied voor vogels en de effecten op trekvogels volstrekt onvoldoende beoordeeld.

Vogelaanvaringen ook onderschat

De openbare aanklager blijkt het wat dit betreft nu eens met de natuur- en milieuorganisaties en gaat zelfs nog een stapje verder. Want ook de veiligheidsrisico's rondom vogelaanvaringen op deze locatie heeft de Portugese regering onderschat.

Kort en goed, de openbare aanklager vindt dat een vliegveld op deze plek ongewenst is. Het is een belangrijke steun in de rechtszaak die de natuur- en milieubeschermingsorganisaties hebben aangespannen om de aanleg van een luchthaven te stoppen.

Offer geen weidevogelleefgebied op voor een villawijk

www.vogelbescherming.nl, Celine Roodhart - 23 september 2021

NIEUWSBERICHT

Weidevogels als grutto, kievit en scholekster kelderen in aantal; de belangrijkste oorzaak daarvan is het verlies van geschikte broed- en opgroeigebieden met voldoende vocht, rust en voedsel. Behoud dan in ieder geval wat er is, zou je zeggen. Ergerlijk genoeg gebeurt het regelmatig dat gemeenten en provincies bouwprojecten toestaan in leefgebied van boerenlandvogels.

In Nederland is de strijd om grond groot. Het tekort aan woningen is enorm, mensen willen ontspannen, we hebben een grote landbouwsector, we hebben land nodig voor windmolens en zonneparken, wegen, noem maar op. En ondertussen gaat het echt slecht met de weidevogels in Nederland, terwijl we internationale verplichtingen hebben om soorten als grutto, kievit, scholekster en tureluur een bestaan te geven in ons land.

Bezorgde burgers en boeren

Je zou denken dat de Nederlandse wet- en regelgeving ten aanzien van ruimtelijke ordening hier rekening mee houdt. Maar niets is minder waar. Uit verschillende hoeken van het land ontvangen we berichten van bezorgde burgers, boeren en organisaties, die tandenknaarsend toe moeten zien hoe gemeenten en provincies de aanleg van villaparken, woonwijken en compensatieprojecten toestaan, precies op de laatste postzegeltjes leefgebied van onze schaars wordende weidevogels.

Bouwplannen in de polder

Zo zijn er plannen voor uitbreiding van een woonwijk in Polder de Hem, onder Leeuwarden. Als de plannen doorgaan om hier een wijk te bouwen met vierhonderd woningen komen hier straks geen grutto's meer voor. En bij Polder de Held in Groningen, waar compensatie van een aan te leggen woonwijk er mogelijk voor gaat zorgen dat een van de beste bolwerken weidevogels in Groningen verdwijnt.

Gelukkig helpt het soms als mensen in actie komen. Een petitie tegen de aanleg van een luxe villapark in Slotermeer, Friesland hielp deels voorkomen dat er watervilla's worden gebouwd in een kraamkamer van weidevogels bij Balk.

Internationale verplichting om weidevogels in stand te houden

Friesland is van groot belang voor weidevogels en als broedgebied voor de grutto en kievit is de provincie zelfs de belangrijkste! Internationaal gezien is Nederland een heel belangrijk land voor scholekster en grutto, omdat een groot deel van de Europese populatie in ons land broedt. Nederland heeft internationale verplichtingen voor het behoud en herstel van deze weidevogels en hun leefgebieden op grond van de Europese natuurwetgeving. Daaraan moeten ook provincies en gemeenten voldoen.

Nee, tenzij

In 2017 is het weidevogelbeleid overgedragen aan de provincies. Iedere provincie in Nederland heeft wetgeving voor ruimtelijke ordening. In het geval van een ruimtelijke ingreep in een weidevogelgebied, geldt dat het uitgangspunt is dat dit niet mogelijk is: dit heet het 'nee, tenzij'-regime. De keuze voor de aanleg van een villapark of een woonwijk is een besluit van de betreffende gemeente, en die zal moeten toetsen hoe de geplande economische impuls effect gaat hebben op de huidige natuurwaarden, de functie van het gebied en hoe de ontwikkeling past in provinciaal beleid. De gemeente en de initiatiefnemers moeten ook aantonen dat wordt voldaan aan de vereisten uit de Wet natuurbescherming en andere relevante regelgeving gericht op de bescherming van weidevogels en hun leefgebieden.

Geen verlies aan natuurwaarden

Provincies vereisen vaak dat een ruimtelijke ingreep in een weidevogelgebied een openbaar belang dient en dat schade wordt gemitigeerd of, waar dat niet mogelijk is, gecompenseerd. Die compensatie kan fysiek plaatsvinden (bijvoorbeeld door direct een nieuwe weidevogelgebied te creëren), maar in veel gevallen wordt gekozen voor financiële compensatie.

Er zijn talloze voorbeelden waarbij er een bedrag wordt overgemaakt naar een compensatiefonds van de provincie, waaruit de fysieke compensatie (aankoop en inrichting van alternatief leefgebied) betaald moet worden, maar waar het bedrag nooit wordt uitgegeven aan het realiseren van alternatief leefgebied. Lees hier bijvoorbeeld hoe de provincie Limburg onder afspraken voor natuur uitkomt.

Verkassende grutto's

Dit is natuurlijk niet de manier om kwalitatief hoogwaardige gebieden te behouden. In Adres onbekend is uitgezocht dat een grutto die na zijn overwintering terugkeert naar zijn broedgebied in Nederland, en ziet dat dit is veranderd in een wijk met luxe villa's, zich gedwongen ziet te verkassen naar een gebied veel verder weg. En dat terwijl ze ongelooflijk plaatstrouw zijn en het liefst broeden op steeds hetzelfde weiland. Meestal keren ze na zo'n grote wijziging van hun leefgebied onverrichter zaken terug naar West-Afrika of doen een broedpoging op vaak marginaal geschikt leefgebied, waardoor de jongen niet groot worden.

Verlies van leefgebied compenseren?

Is financiële compensatie van het verlies van leefgebied überhaupt nog geoorloofd? Statenleden in Friesland hebben hier ook al vragen over gesteld: 'Voor elke hectare die verloren gaat moet een bedrag in het weidevogelfonds worden gestopt. Dat bedrag is echter bij lange na niet voldoende om nieuwe weidevogelgebieden aan te leggen en te beheren. Gesteld dat er überhaupt nog geschikte gebieden te vinden zijn om te compenseren.' De fractie vraagt het college om opnieuw na te gaan denken over het instrument weidevogelcompensatie.

Bovenstaande voorbeelden gaan over Friesland, Groningen en Limburg, maar soortgelijk beleid geldt eveneens voor de andere provincies en daarmee voor gemeentes. Het is erg dat dit in 2021 nog mogelijk is en dat we aan de 'voorkant' met provincies in gesprek zijn hoe we de dalende trends voor weidevogels en hun leefgebieden kunnen ombuigen, terwijl we aan de 'achterkant' bestaand leefgebied (en niet alleen van weidevogels) verliezen aan economische ontwikkelingen. Vogelbescherming roept dan ook op: stop met de vernietiging van leefgebieden en financiële compensatie!

Tureluur, foto: Abe Maayen

